

Bulletin slovenskej advokácie

NEPREHLIADNITE!

**Úplné znenie
predpisov SAK
z vestníkov**

vložená príloha

**Premičanie
a preklúzia**
vybraných práv
v daňovom konaní

**Komparácia
predbežných
opatrení** nariadených
v SR a EU

**Výnimky
zo zákazu
diskriminácie**
z dôvodu veku

AKTUÁLNE

ROZHOVOR

- 2 „Som otvorená a pripravená viesť konštruktívny dialóg pri príprave zmien“

DISKUSIA

- 3 Vstať alebo ostať sedieť?

ČLÁNKY, ŠTÚDIE

- 6 Premlčanie a preklúzia vybraných práv v daňovom konaní
JUDr. Tomáš Bardelčík
- 14 Komparácia predbežných opatrení nariadených
v Slovenskej republike a v Európskej únii
Bc. Mgr. Andrea Horniaková
- 21 Výnimky zo zákazu diskriminácie z dôvodu veku
(podľa najnovšej judikatúry Súdneho dvora EÚ)
prof. JUDr. Helena Barancová, DrSc.
- JUDIKATÚRA**
- 32 Uchovanie a vydanie údajov z počítača advokáta
dôležitých na objasnenie trestnej činnosti –
zásah do súkromnej sféry jednotlivca
- 35 Oprava

ADVOKÁCIA

SAK

- 36 Zo zasadnutia Predsedníctva SAK
- 36 Pýta(j)te sa predsedníctva
- 37 Povinnosť advokáta riadne a včas informovať klienta
o postupe vo veci – vec po skončení zastupovania
písomne finančne vysporiadať
- 38 Pozvánka na šachový turnaj

ZAHRANIČIE

- 39 Zo zasadnutia Stáleho výboru CCBE
- 40 *Bulletin* advokácie prináša
- 42 Povinnosť advokáta zdržať sa akýchkoľvek postupov
znižujúcich dôstojnosť advokátskeho stavu

ZAÚJÍMAVOSTI

- 44 Banskobystrický proces
JUDr. Peter Kerecman, PhD.

Vážené kolegyne,
vážení kolegovia,

dovoľte mi v krátkosti sa vyjadriť k súčasnému stavu práva a právneho prostredia na Slovensku. Advokáti a oblasť, v ktorej vykonávajú svoje povolanie, je veľmi atraktívna pre médiá a veľmi populárna pre politikov. Advokátov sa dotýkajú všetky diskutované témy od „otvorenej justície“ až po voľbu generálneho prokurátora. Každý deň sme svedkami toho, ako politici najlepšie rozumejú právu a pretekajú sa v názoroch, že len nimi navrhované zmeny budú užitočné pre spoločnosť. Sme svedkami absolútneho spolitizovania prostredia práva v SR, čo advokátov dostáva do nežiaducich situácií spôsobujúcich príťaž pre spoločnosť a ich klientov. Spoločnosť advokátov vníma negatívne. Pre médiá je zaujímavý iba problém, ktorý vznikne okolo advokáta. Je načase tento prístup médií, a najmä samotnej verejnosti zmeniť. Predsedníctvo SAK sa problémom zaoberá a hľadá cesty, ako objektivizovať stav a zmeniť obraz o advokátoch. Vytýčený cieľ si vyžaduje dlhú a náročnú prácu, ktorá však určite prinesie ovocie, pretože väčšina advokátov je odborne erudovaná, slušná a pracovitá. Pozornosť všetkých treba zamerať na pozitívne veci spojené s činnosťou advokátov a ich poslanie pomáhať ľuďom. Treba viac a viditeľne pôsobiť v médiách a ukázať svetu, aký význam majú právne služby poskytované občanom.

Vždy ma poteší, keď sa dozviem čokoľvek pozitívne o advokátoch a advokácii, pretože na svoje povolanie som hrdý. Mám rád úspechy ako každý človek. Nemám však rád, keď sa pri úspechoch hľadajú rôznorodé podozrenia s cieľom znížiť mieru úspechu. My, advokáti, sa individuálne presadzujeme denne pred klientmi a nemôžeme si robiť reklamu. Zaráža ma, že na Slovensku síce radi používame staré múdre príslovia, napr. „jedna lastovička leto nerobí“, ale aj tak sme neustále konfrontovaní so situáciou, že politici radi využijú čokoľvek, čo sa im hodí na zovšeobecnenie – a na svete je ďalšia novela zákona. Dovoľte mi vysloviť presvedčenie, že naše povolanie je úžasné poslanie pre ľudí, ktorí potrebujú pomoc a jeho zodpovedný a kvalitný výkon prospieva celému právnomu prostrediu v našej republike.

JUDr. Ondrej Mularčík
člen predsedníctva
Slovenskej advokátskej komory

ROZHOVOR

„Som otvorená a pripravená viesť konštruktívny dialóg pri príprave zmien“

Ministerstvo spravodlivosti SR pripravuje zmeny v justícii aj v prokuratúre.

Dotknú sa aj advokátov? Spýtali sme sa ministerky spravodlivosti SR **Lucie Žitňanskej**.

■ Aký je Váš názor na úroveň advokátskeho stavu na Slovensku?

Advokátsky stav sa formoval v tých istých podmienkach ako iné právnické profesie u nás, so všetkými problémami aj príležitosťami. S ohľadom na to treba vnímať aj úroveň advokácie u nás. Podľa môjho názoru je najmä po odbornej stránke cítiť v posledných desiatich rokoch zlepšenie, čo je spôsobené posilnením konkurenčného prostredia, príchodom nových advokátov, ktorí mali široké možnosti rastu od začiatku svojho štúdia a aj ich využívali.

■ Považujete za vhodné zvýšiť mieru participácie SAK na legislatívnom procese vzhľadom na jej relevantné odborné zázemie?

Som otvorená a pripravená viesť konštruktívny dialóg pri príprave zmien – je to tak pri advokátoch aj pri ostatných sku-

pinách, ktorých sa úprava legislatívy môže dotýkať. Uvedomujem si dôležitosť stáleho kontaktu s realitou, skúsenosti z praxe sú nevyhnutné a cenné pri tvorbe návrhov. Potvrdením týchto slov je aj príprava novely Trestného poriadku, na ktorej sa zástupcovia SAK aktívne zúčastnili.

■ Aké zmeny pripravuje ministerstvo spravodlivosti v oblasti elektronizácie justície?

Nedávno som presadila zákonnú zmenu – povinnosť súdov zverejňovať všetky súdne rozhodnutia na internete. Postupne chceme vytvárať podmienky na elektronické nahrávanie všetkých pojednávaní. Mojou prioritou je podporovať elektronizáciu súdnictva, ktorá umožní, aby účastníci konania mohli so súdom komunikovať elektronicky a mohli sledovať procesný stav konania prostredníctvom internetu a aby mal každý prístup k prehľadu o pojednávaniach na súdoch. Pripravujeme aj to, aby každý súd mal vlastnú internetovú stránku so základnými informáciami v jednoducho dostupnej a zrozumiteľnej podobe, ako aj so štatistikou jeho rozhodovacej činnosti.

■ Majú advokáti očakávať zriadenie povinných elektronických dátových schránok, podobne ako v Českej republike?

Považujem za správny krok, aby sme časť komunikácie medzi súdmi, účastníkmi konania a advokátmi preniesli do elektronickej podoby. Samozrejme, v tejto súvislosti je pre nás zaujímavý vývoj v Českej republike, kde je systém postavený na tom, že každá právnická osoba, podnikateľ má definovanú aj svoju elektronickú adresu na doručovanie. Na túto adresu sa doručujú všetky písomnosti, čím sa eliminuje doručovanie poštou a problémy s odložením a nevyzdvihnutím zásielky na pošte. Doručovanie na Slovensku dnes spôsobuje zbytočné predlžovanie súdnych konaní, najmä v tak jednoduchých veciach, ako sú platobné príkazy. Tie mnohokrát súd vydá do 30 dní, ale konanie sa predlžuje len preto, že dlžník si neprevezme súdnu zásielku. Práve nový spôsob doručovania môže byť nápomocný. Vyžaduje si to však nielen zmenu právnej úpravy, ale, samozrejme, aj technickú prípravu, čomu sa chceme venovať tento rok.

■ **V súčasnosti existujú úvahy o zmene advokátskej tarify. Čo bolo motívom ministerstva spravodlivosti pre takýto krok? Budete zmeny vyhlášky o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb vopred konzultovať so SAK?**

Nevylučujem čiastkové úpravy v súvislosti s úpravou inej legislatívy a v súvislosti s napĺňaním programového vyhlásenia vlády. Ako som už uviedla, som pripravená o zmenách otvorene hovoriť s dotknutými stranami pri príprave návrhu aj v rámci pripomienkového konania.

■ **V akom štádiu sa nachádza rekodifikácia Občianskeho zákonníka a kam plánujete v tejto oblasti pokročiť počas funkčného obdobia?**

Oboznámila som sa s doterajšou prácou na rekodifikácii Občianskeho zákonníka a podľa mňa nastal čas otvoriť širšiu odbornú verejnú diskusiu o jednotlivých rozpracovaných častiach. V rámci nej bude napríklad zaujímavé neopomenúť zmeny Občianskeho zákonníka v Českej republike.

■ **Predpokladáte, vzhľadom na aktuálny stav verejných financií, zvyšovanie súdnych poplatkov?**

Nevidím to ako aktuálnu otázku. Už teraz je výška súdnych poplatkov v porovnaní s okolitými štátmi relatívne vyššia, a preto určite nemožno vo všeobecnosti hovoriť o ich zvyšovaní. Nevylučujem, že úpravy sa môžu týkať napríklad inštitútu oslobodenia od súdnych poplatkov, a to s ohľadom na opodstatnenosť oslobodenia v niektorých prípadoch. Ak však budeme robiť zmeny, budú smerovať skôr k nastaveniu jasných pravidiel aj v tejto oblasti.

■ **Plánuje ministerstvo spravodlivosti návrat k pôvodnej koncepcii rušenia niektorých okresných súdov?**

Rýchle a časté zmeny by neboli v tejto oblasti vhodné. Táto otázka momentálne nie je aktuálna.

■ **Do akej miery je reálne uskutočnenie zámeru zriadiť samostatný najvyšší správny súd, o ktorom sa diskutuje už pomerne dlho?**

Otázka možnosti zriadenia Najvyššieho správneho súdu SR, ktorý by umožňoval účinnejšiu ochranu práv občanov porušených rozhodnutiami a postupmi orgánov verejnej správy, je aktuálna. Realizácia takéhoto kroku si však vyžaduje ústavnú zmenu, čo, pochopiteľne, znamená aj potrebu širšej podpory, a preto som pripravená už čoskoro iniciovať diskusiu na túto tému a otvorene hovoriť aj o iných inštitucionálnych modeloch posilňujúcich správne súdnictvo na Slovensku.

■ **Dotkne sa Váš projekt „otvorenej justície“ bezprostredne aj advokátov? V akom zmysle?**

Vo vzťahu k advokátom by som za všetky novinky spomenula najmä zverejňovanie súdnych rozhodnutí. Zverejnené rozhodnutia totiž nebudú obsahovať informáciu len o tom, ako sudca rozhodol, ale budú z nich zrejme aj informácie o pôsobení advokáta v súdnom procese, napríklad o tom,

aké kroky vykonal a akú argumentáciu využil pri zastupovaní klienta. Okrem zverejňovania rozhodnutí si už advokáti možno všimli aj zavedenie otvorených výberových konaní na voľné miesta sudcov. Ak by prišla advokátska komora s iniciatívou zverejňovať svoje disciplinárne rozhodnutia (ako sa už deje aj v Českej republike), určite by som takejto myšlienke nestála v ceste.

DISKUSIA

Vstať alebo ostať sedieť?

Z jednotlivých podnetov advokátov do kontaktnej rubriky Bulletinu slovenskej advokácie sú spravidla najintenzívnejšie tie, ktoré majú osobný charakter. Priama angažovanosť dotknutého advokáta, personálny konflikt, prípadný pocit krivdy a skrivodlivosti vnášajú do témy populárny a pútavý emotívny náboj. S námetom tohto charakteru sa na náš časopis obrátil pomerne skúsený advokát.

JUDr. František Sedlačko, LL.M.

Ako právny zástupca žalobcu sa spolu so svojím klientom zúčastnil na pojednávaní, nariadenom súdom prvého stupňa na prejednanie veci samej v občianskom súdnom konaní. Sudkyňa okresného súdu pristúpila počas pojednávania k výsluchu svedka. Po štandardnom procesnom postupe súdu bol advokát vyzvaný, aby položil svedkovi vlastné otázky, pokiaľ to považuje za potrebné z hľadiska dokazovania.

Advokát sa teda ujal slova. Po prvej položenej otázke ho však sudkyňa veľmi intenzívne vyzvala, aby „vstal, pokiaľ hovorí na súde“. Tento mocenský apel bol natoľko dôrazný, že vedľa sediaci klient sám fyzicky podnietil advokáta, aby vo výsluchu pokračoval postojáčky. Vzhľadom na to, že advokát považoval tento malicherný „konflikt“ za vec profesionálnej cti, oponoval (už v stoji) sudkyni s tým, že výsluch svedka môže viesť – rovnako ako ona – sediac na mieste určenom pre žalobcu, resp. jeho právneho zástupcu. Po obvinení z neznalosti triviálnych pravidiel správania sa v pojednávacej miestnosti a z ignorovania písomného poučenia pri vstupe, bol advokát okolnosťami a opovrhlivými pohľadmi všetkých zúčastnených osôb donútený klásť svedkovi otázky v stoji.

Súd meritórne nerozhodol a pojednávanie odročil. Zrejme aj z tohto dôvodu bol dozvuk načrtnutej situácie, vo vzťahu advokát – klient, markantný. Advokát bol zo strany klienta vystavený niekoľkým priamym otázkam: či má s konaním na súde skúsenosti(?), koľké pojednávanie v poradí to v rámci jeho profesionálnej kariéry bolo(?), či nevedel, že „má vstať, pokiaľ hovorí na súde“(?), či nevyvolal u sudkyne averziu, s konečným negatívnym dopadom na procesný výsledok(?) a podobne. Aj keď si advokát uvedomil značné narušenie dôvery svojho klienta, ten ho v ďalšom postupe predstihol. O niekoľko dní bez bližšej konkretizácie vypovedal zmluvu o poskytovaní právnych služieb a odvolal advokátovi plnomocenstvo na zastupovanie v konaní.

Uvedený krátky príbeh vyznieva úsmevne, až cynicky. Dôvera klienta a jeho vnútorné presvedčenie o schopnostiach advokáta a o jeho spôsobilosti poskytnúť právne služby na adekvátnej kvalitatívnej úrovni sú však vo všeobecnosti základným predpokladom existencie advokátskeho povolania. Krehkosť tejto dôvery je jej sprievodným znakom a v individuálnych prípadoch môže byť dôvera klienta deštruovaná aj zjavne neúmyselným exogénnym zásahom zvonku, ktorý nemá pôvod v konkrétnom vzťahu medzi advokátom a klientom.

Pokiaľ ide o samotný súdny prednes advokáta v stoji, je vhodný krátky historický exkurz. V zmysle § 13 ods. 2 vyhlášky MS SR č. 66/1992 Zb. o Spravovacom poriadku pre okresné a krajské sudy: „K senátu (samosudcovi) sa hovorí len postojáčky. Predseda senátu (samosudca) však môže dovoliť osobám, ktorých vek alebo zdravotný stav to odôvodňuje, aby pri prednesoch a výpovedi sedeli.“ V nadväznosti na toto dnes už neúčinné ustanovenie sa povinnosť advokáta stáť pri verbálnom prejave vzťahovala iba na prípady, kedy oslovuje senát alebo samosudcu. V súlade s § 13 ods. 3 citovanej vyhlášky: „V stoji vypočujú všetci prítomní, vrátane súdnych osôb vyhlásenie rozsudku. Inak v priebehu pojednávania sedia všetci prítomní, vrátane súdnych osôb na svojich miestach.“ Všetky osoby prítomné v pojednávacej miestnosti vstanú aj pri príchode a pri odchode senátu alebo samosudcu.

Uvedenú vyhlášku zrušila vyhl. MS SR č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy, ktorá nadobudla účinnosť dňa 1. 1. 2006 (ďalej len „Spravovací poriadok“). Podľa znenia jej § 41 ods. 2: „Počas súdneho pojednávania sedia všetci prítomní vrátane súdnych osôb na svojich miestach. Výsluch účastníka konania, obžalovaného, svedka, poškodeného a znalca sa vedie po sediačky, a to tak, že účastník konania, obžalovaný, svedok, poškodený alebo znalec sedí v pojednávacej miestnosti na mieste na to určenom.“ Táto právna norma nielenže *expressis verbis* zakotvovala vykonanie výsluchu svedka posediačky, k čomu bolo v predchádzajúcej úprave nevyhnutné dospieť určitým výkladom, ale neukladala advokátovi povinnosť stáť počas pojednávania ani pri ústnom prejave voči súdu. Takto liberálne formulované ustanovenie sa v praxi stretlo s rozporuplnými reakciami, najmä pokiaľ išlo o notoricky zažité prejavy voči súdu,

ktoré boli dovtedy uskutočňované postojáčky. Osobitná príloha č. 5 Spravovacieho poriadku navyše obsahovala vzor poučenia o správaní v pojednávacej miestnosti, v ktorom bol doslovne citovaný text ustanovenia § 41 ods. 2, avšak s pomerne zmätočným dodatkom, najmä vo vzťahu paragrafovému zneniu vyhlášky: „V ostatných prípadoch sa k senátu (samosudcovi) hovorí postojáčky; predseda senátu (samosudca) však môže dovoliť osobám, ktorých vek alebo zdravotný stav to odôvodňuje, aby pri svojich prednesoch sedeli.“

Uvedené znenie § 41 ods. 2 Spravovacieho poriadku bolo všeobecne záväzné iba počas obdobia šiestich mesiacov. Zmenené bolo od 1. 7. 2006 vyhl. MS SR č. 417/2006 Z. z. do aktuálnej textovej podoby, účinnnej aj v súčasnosti: „Počas súdneho pojednávania sedia všetci prítomní vrátane súdnych osôb na svojich miestach. K senátu alebo samosudcovi sa hovorí postojáčky, ak predseda senátu neurčí inak.“ V odôvodnení tejto zmeny Ministerstvo spravodlivosti SR uviedlo, že pôvodné znenie § 41 ods. 2 Spravovacieho poriadku vyvolávalo v praxi určité nejasnosti a z pohľadu súdov sa javilo byť problematické.

Opätovne bola teda, s náležitou mierou výrazovej presnosti a určitosti, zavedená povinnosť advokáta uskutočniť svoj slovný prejav voči súdu postojáčky. Predseda senátu je pritom výslovne oprávnený „určiť inak“, teda umožniť zúčastneným osobám verbálne prednesy v sede. Odhliadnuc od mimoriadnych zdravotných indispozícií je z povahy veci, pri zachovaní elementárnej dôstojnosti pojednávania, pre predsedu senátu neprípustné „určiť inak“ v zmysle kumulatívne vylučujúcim sedenie a státie osoby (*tertium non datur*).

Súčasne možno konštatovať, že rovnako ako predseda senátu, aj advokát je oprávnený klásť svedkovi počas výsluchu otázky posediačky. Takéto správanie advokáta nie je kvalifikovateľné ako porušenie jeho povinnosti, ktoré by narušalo dôstojnosť procesného úkonu súdu v rámci dokazovania, alebo dôstojnosť samotného pojednávania. Nebráni to však tomu, aby advokát všetky svoje slovné prednesy na súdnom pojednávaní realizoval postojáčky, pokiaľ tento spôsob prejavu napríklad vyhodnotí ako adekvátny z hľadiska profesijnej etiky a nie je to v priamom rozpore s pokynom predsedu senátu. Pre úplnosť sa javí ako vhodné podotknúť, že v zmysle § 18 ods. 3 zákona o advokácii „advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznížoval dôstojnosť advokátskeho stavu. V záujme toho je povinný dodržiavať pravidlá profesijnej etiky a iné pravidlá, ktoré určuje predpis komory“. Podľa § 29 Advokátskeho poriadku: „Advokát vystupuje voči súdom a úradom tak, aby nenarušil svoju nezávislosť. Správa sa k nim slušne a korektne. Obsahom svojich písomných, ústnych a iných prejavov a svojím vystupovaním vrátane celkovej úpravy zovňajšku prispieva k dôstojnosti a vážnosti úkonov, na ktorých sa zúčastňuje, ako aj k vážnosti advokátskeho povolania.“

Vaše námety do diskusie posielajte
na adresu office@sak.sk

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Premľčanie a preklúzia vybraných práv v daňovom konaní

JUDr. Tomáš Bardelčík

Premľčanie a preklúzia predstavujú jedny zo základných inštitútov právneho poriadku Slovenskej republiky, ktorých funkciou je viesť účastníkov právnych vzťahov k tomu, aby si svoje práva uplatnili včas a predpísaným spôsobom pred orgánom na to určeným. Účastníci právnych vzťahov, voči ktorým by prípadný nárok mohol byť uplatnený, by nemali byť v stave právnej neistoty po neprimerane dlhú dobu a naopak, oprávnení z týchto právnych vzťahov by nemali mať možnosť kedykoľvek, aj vo vzdialenej budúcnosti, domáhať sa uspokojenia svojich nárokov.

S premľčaním a preklúziou sa účastníci právnych vzťahov nestretávajú iba v oblasti občiansko-právnych vzťahov, ale oba tieto inštitúty nachádzajú svoje opodstatnenie a vyjadrenie (okrem iných) aj v oblasti obchodnoprávných či daňovoprávných vzťahov. Je síce pravdou, že v rôznych právnych vzťahoch ide o premľčanie, resp. preklúziu rôznorodých práv, nič to však nemení na skutočnosti, že oba tieto inštitúty sledujú v rozličných právnych vzťahoch rovnaký cieľ aj napriek tomu, že sú medzi nimi podstatné rozdiely.

Skutočnosť, že v občianskoprávných, prípadne obchodnoprávných vzťahoch ide o premľčanie iných práv, ako je tomu vo vzťahoch daňovoprávných, nemá žiadny dopad na základné charakteristické znaky premľčania. Uvedené platí rovnako aj pre preklúziu. Vzhľadom na to, že

účelom tejto práce nie je popisovanie základných charakteristických znakov oboch inštitútov a rozdielov medzi nimi, ale načrtnutie ich vzťahu k zániku daňového nedoplatku, pojmovému vymedzeniu premľčania a preklúzie sa budeme venovať iba v krátkosti.

Premľčanie predstavuje inštitút, ktorého podstata je zjavná z jeho účinku, ktorým je skutočnosť, že právo na plnenie povinnosti nezaniká, nemôže však byť priznané alebo uznané súdom, ak povinná osoba namietne premľčanie po uplynutí premľčacej lehoty. Povedané inými slovami, premľčané právo naďalej existuje ako tzv. naturálne právo a ta-

JUDr. Tomáš Bardelčík
Absolvent Právnickej
fakulty Univerzity Pavla
Jozefa Šafárika v Košiciach,
kde v roku 2006 obhájil
rigoróznú prácu s názvom
Komanditná spoločnosť.

Od júla 2004 pôsobil v advokácii, v súčasnosti pôsobí ako podnikový právnik. Zároveň je externým doktorandom na Právnickej fakulte Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach.

kémuto právu prináležiaca povinnosť sa mení na tzv. naturálny záväzok. Pod premľčaním práva teda rozumieme oslabenie práva, ktoré spočíva v tom, že po uplynutí premľčacej lehoty, v ktorej sa právo neuplatnilo, súd nemôže priznať veriteľovi premľčané právo, ak dlžník vznesie námietku premľčania.¹

Skutočnosť, že podstata premľčania je zjavná z jeho účinku neznamena, že v prípade preklúzie by tomu malo byť inak. Naopak, aj v prípade preklúzie je to práve účinok, ktorý má zásadný význam pre vymedzenie podstaty preklúzie. Na rozdiel od premľčania je však podľa Občianskeho zákonníka² (ďalej len „OZ“) účinkom preklúzie zánik práva v prípade, ak toto nebolo uplatnené v určenom čase, pričom k zániku práva dochádza iba v prípadoch uvedených v zákone.³ Na zánik práva súd prihliadne, aj keď to účastník konania nenamietne.⁴

1 Vojčík, P.: **Občianske právo hmotné I.** Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2002, s. 170.

2 Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších právnych predpisov.

3 Samozrejme, nielen v prípadoch uvedených v OZ, ale aj v iných zákonoch.

4 Pozri ustanovenie § 583 OZ.

5 Zákon č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších právnych predpisov.

6 Zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní (Daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, účinný od 1. 1. 2012.

7 Takouto výnimkou je napríklad ustanovenie § 63a ods. 1 ZoSDaP, podľa ktorého sa na účely započítania daňových pohľadávok za daňovú pohľadávku považuje daňový nedoplatok.

8 Ak daňový dlžník v lehote podľa ZoSDaP alebo osobitných zákonov nezaplatil daň alebo neodviedol vybranú daň alebo zrazenú daň, správca dane ho môže vyzvať, aby daňový nedoplatok odviedol alebo zaplatil v náhradnej lehote. Táto lehota nesmie byť kratšia ako 15 dní. Správca dane je povinný v tejto výzve upovedomiť daňového dlžníka o následkoch neodvedenia alebo nezaplatenia daňového nedoplatku. Proti výzve možno podať námietku do 15 dní od jej doručenia. Podanie námietky má odkladný účinok.

Premlčanie a preklúzia v daňovom konaní

Daňové konanie upravuje Zákon o správe daní a poplatkov⁵ (ďalej len „ZoSDaP“). V súčasnosti účinný ZoSDaP zakotvuje právnu úpravu preklúzie v ustanovení § 45 s označením „Zánik práva vyrubiť daň alebo rozdiel dane“. Vzhľadom na to, že právo vyrubiť daň alebo rozdiel dane, a teda ani preklúzia tohto práva nebudú nosným bodom našej práce (nie sú podstatnými z pohľadu nami uvažovaných súvislostí), budeme o to väčšiu pozornosť venovať jednak právu vybrať a vymáhať daňový nedoplatok a jeho premlčaniu, upraveným v ustanovení § 69 ZoSDaP s označením „Premlčanie práva vybrať a vymáhať daňový nedoplatok“, jednak právu vymáhať daňový nedoplatok a jeho premlčaniu a preklúzii, upraveným v ustanovení § 85 Daňového poriadku⁶ s označením „Premlčanie a zánik práva vymáhať daňový nedoplatok“. Premlčanie a preklúzia spomenutých práv súvisia s otázkou zániku daňového nedoplatku.

Len pre zdôraznenie považujeme v tejto súvislosti za potrebné uviesť, že premlčanie práva vybrať a vymáhať daňový nedoplatok nie je možné zamieňať so zánikom práva vybrať a vymáhať daňový nedoplatok a už vôbec nie so zánikom práva vyrubiť daň alebo rozdiel dane.

Daňový nedoplatok a daňová pohľadávka

Sme presvedčení, že pojmy ako daňový nedoplatok či daňová pohľadávka majú význam pre rozvinutie našich ďalších úvah, budeme sa preto okrajovo venovať ich podstate a vymedzeniu.

Pojmové vymedzenie daňového nedoplatku nachádzame už v úvodnom ustanovení § 1a ZoSDaP, ktorý vo svojom písme f uvádza, že daňovým nedoplatkom je dlžná suma dane po lehote splatnosti dane. Naproti tomu, z ustanovenia § 1a, písmeno e ZoSDaP vyplýva, že daňovou pohľadávkou je pohľadávka správcu dane na dani do lehoty splatnosti dane. Z takéhoto zákonného vymedzenia je nepochybné, že tak v prípade daňového nedoplatku, ako aj v prípade daňovej pohľadávky ide o pohľadávky správcu dane, s tým rozdielom, že tieto majú rôznu právnu kvalitu. Daňový nedoplatok je už splatná pohľadávka správcu dane, naproti čomu daňová pohľadávka je pohľadávkou správcu dane, ktorá ešte splatná nie je (nenadobudla ešte takú právnu kvalitu, aby ju správca dane mohol prípadne vymáhať). ZoSDaP oba pojmy dôsledne rozlišuje, s výnimkou, ak z jeho ustanovení vyplýva inak.⁷

Zjavným úmyslom zákonodarcu bolo exaktne rozlišovať medzi daňovou pohľadávkou a daňovým nedoplatkom, preto sme toho názoru, že ustanovenie § 69 ZoSDaP sa jednoznačne týka iba daňových nedoplatkov. Záver o tom, že uvádzané zákonné ustanovenie sa týka aj daňových pohľadávok by ani nemal žiadne opodstatnenie, pretože u daňových pohľadávok, ako pohľadávok nespliatných, ani nie je možné uvažovať o práve správcu dane tieto pohľadávky vybrať či vymáhať.

Právo vybrať daňový nedoplatok podľa ZoSDaP

ZoSDaP vo svojom ustanovení § 69 dôsledne rozlišuje medzi premlčaním práva vybrať daňový nedoplatok a premlčaním práva vymáhať daňový nedoplatok.

Právo vybrať daňový nedoplatok sa premlčuje po 6 rokoch po skončení roka, v ktorom tento daňový nedoplatok vznikol. Lehota 6 rokov však nie je nemenná a splnením istej, právnu úpravou predpokladanej skutočnosti, je možné dosiahnuť jej opätovné plynutie, nie však po dobu dlhšiu ako 20 rokov po skončení roka, v ktorom daňový nedoplatok vznikol. Takouto skutočnosťou je úkon správcu dane vykonaný na vybratie daňového nedoplatku. Za takýto úkon správcu dane ZoSDaP považuje doručenie výzvy správcu dane upravenej v ustanovení § 58a ZoSDaP⁸ (v prípade, ak voči tejto výzve daňový dlžník nepodal námietku) alebo doručenie rozhodnutia, ktorým správca dane námietke daňového dlžníka nevyhovel.

Navonok bezproblémová právna úprava vyvoláva pri hlbšom priblížení viaceré otázky, ktorých zodpovedaniu sa, žiaľ, úspešne vyhýba aj odborná literatúra.

Ak totiž daňový dlžník nezaplatí daň, neodvedie vybranú daň alebo zrazenú daň, správca dane ho môže vyzvať, aby daňový nedoplatok odviedol alebo zaplatil v náhradnej lehote. ZoSDaP

správci dane neukladá povinnosť vyzvať daňového dlžníka na zaplatenie alebo odvedenie dane, ale doručenie výzvy daňovému dlžníkovi formuluje len ako právo správcu dane. Od využitia tohto práva zo strany správcu dane závisí, či k opätovnému plynutiu 6-ročnej premlčacej lehoty dôjde alebo nedôjde. ZoSDaP takisto explicitne nevymedzuje, kedy je správca dane (v prípade, že sa rozhodne využiť svoje právo) povinný daňovému dlžníkovi výzvu doručiť (či iba v priebehu plynutia premlčacej lehoty alebo aj po jej uplynutí). Aj napriek nedostatku výslovnej právnej úpravy sme toho názoru, že správca dane tak môže urobiť iba počas plynutia premlčacej lehoty. Prijatie opačného záveru by totiž viedlo k situácii, kedy by sa správca dane (vedomý si uplynutia premlčacej lehoty v dôsledku svojej nečinnosti) mohol kedykoľvek v budúcnosti, následným dorúčením výzvy daňovému dlžníkovi, snažiť dosiahnuť opätovné plynutie novej premlčacej lehoty, a tým vyvolať významne negatívny zásah do právnej istoty daňového dlžníka. Takýto postup je však potrebné považovať za neprípustný, a teda ho *a priori* odmietnuť.

V naznačených súvislostiach sa do popredia dostáva aj otázka, aký dopad môže mať doručenie výzvy na opätovné plynutie premlčacej lehoty v prípade, ak k tomuto doručeniu dôjde v krátkom čase pred jej uplynutím. Situácia sa zdá byť pomerne jednoznačnou v prípade, ak by sa voči výzve správcu dane daňový dlžník rozhodol nepodať námietku. V danej situácii, a to aj keby lehota 15 dní na podanie námietky uplynula až po uplynutí premlčacej lehoty, by muselo dôjsť k opätovnému plynutiu premlčacej lehoty s účinkami k prvému dňu nasledujúcemu po skončení kalendárneho roka, v ktorom bola daňovému dlžníkovi doručená výzva správcu dane. Právne zložitejšia situácia však nastáva, ak by sa daňový dlžník rozhodol podať voči (tesne pred uplynutím premlčacej lehoty) doručenej výzve námietku, o ktorej by správca dane rozhodol až po uplynutí premlčacej lehoty. Pokiaľ by takejto námietke správca dane nevyhovел, tomu zodpovedajúce rozhodnutie by mohol daňovému dlžníkovi doručiť až po uplynutí premlčacej lehoty. Tak by však došlo k situácii, kedy by medzi uplynutím premlčacej lehoty a začatím plynutia novej premlčacej lehoty (po skončení kalendárneho roka, v ktorom došlo k doručeniu rozhodnutia správcu dane o nevyhovení námietke daňovému dlžníkovi) vzniklo právne vákuum. V podstate by došlo k prerušeniu plynutia premlčacej lehoty a vytvoreniu určitého časového obdobia, kedy by pôvodná premlčacia lehota už neplynula a nová premlčacia lehota by ešte neplynula. Je síce možné, že zákonodarcu mienil načrtnutú situáciu riešiť rovnako ako v prípade nepodania námietky voči výzve (teda s účinkami plynutia novej premlčacej lehoty k prvému dňu nasledujúcemu po skončení kalendárneho roka, v ktorom bola daňovému dlžníkovi doručená výzva správcu dane), potom mala byť však zákonná formulácia taká, aby bolo zrejmé, že výlučne dorúčením výzvy, voči ktorej nebola podaná námietka alebo voči ktorej síce námietka podaná bola, ale nebolo jej vyhovené, začína plynúť nová premlčacia lehota. Z tohto pohľadu bol podľa nášho názoru zákonodarcu nedôsledný.

Zákonodarcu sa túto nedôslednosť (podľa nášho názoru úspešne) rozhodol napraviť v Daňovom poriadku účinnom od 1. 1. 2012. V ustanovení § 85 ods. 1 totiž zakotvil, že nová, 6-ročná premlčacia lehota na vymożenie⁹ daňového nedoplatku začína plynúť po skončení kalendárneho roka, v ktorom bola výzva správcu dane uvedená v ustanovení § 80 Daňového poriadku¹⁰ doručená daňovému dlžníkovi. Daňový poriadok sa teda na rozdiel od ZoSDaP pri určení začiatku plynutia novej premlčacej lehoty rozhodol vychádzať výlučne z okamihu doručenia výzvy daňovému dlžníkovi bez ohľadu na to, či voči tejto výzve daňový dlžník podá námietku alebo tak neučiní.

Právo vymáhať daňový nedoplatok podľa ZoSDaP

Právna úprava premlčania práva vymáhať daňový nedoplatok je pomerne stručná. ZoSDaP vo svojom ustanovení § 69 ods. 3 zakotvuje, že právo na vymáhanie daňového nedoplatku je premlčané po 20 rokoch po skončení kalendárneho roka, v ktorom daňová exekučná výzva¹¹ nadobudla právoplatnosť. Začiatok plynutia premlčacej lehoty na uplatnenie práva vymáhať daňový nedoplatok je tak viazaný na nadobudnutie právoplatnosti daňovej exekučnej výzvy a na skončenie kalendárneho roka, v ktorom sa tak stalo. Už na prvý pohľad je zjavné, že zákonodarcu nepodmienil začiatok plynutia premlčacej lehoty okamihom skončenia kalendárneho roka, v ktorom došlo k doručeniu daňovej exekučnej výzvy daňovému dlžníkovi, ale v ktorom

9 Vymożenie daňového nedoplatku (a nie jeho vybratie) sa spomína z toho dôvodu, že Daňový poriadok prestal rozlišovať medzi premlčaním práva vybrať a premlčaním práva vymáhať daňový nedoplatok, pričom hovorí iba o premlčaní práva vymáhať daňový nedoplatok.

10 Podľa ustanovenia § 80 ods. 1 Daňového poriadku, ak daňový subjekt v lehote podľa Daňového poriadku alebo osobitných predpisov alebo určenej v rozhodnutí správcu dane nezaplatil daň alebo neodviedol vybranú daň alebo zrazenú daň, správca dane ho môže vyzvať, aby daňový nedoplatok odviedol alebo zaplatil v ním určenej náhradnej lehote. Táto lehota nesmie byť kratšia ako 15 dní. Správca dane je povinný v tejto výzve upovedomiť daňového dlžníka o následkoch neodvedenia alebo nezaplatenia daňového nedoplatku. Proti výzve možno podať námietku do 15 dní od jej doručenia. Podanie námietky má odkladný účinok. Rozhodnutie o vyhovení námietke nemusí obsahovať odôvodnenie.

11 Pozri ustanovenie § 76 ZoSDaP.

12 Z tohto pohľadu považujeme právnú úpravu Daňového poriadku za značný prínos. Podľa Daňového poriadku totiž právo vymáhať daňový nedoplatok zaniká po 20 rokoch po skončení kalendárneho roka, v ktorom daňový nedoplatok vznikol. Zásadným spôsobom sa tak daňovému dlžníkovi približuje okamih, od ktorého začína plynúť doba, počas ktorej môže byť daňový nedoplatok zo strany správcu dane vymáhaný. ZoSDaP totiž umožňuje, aby lehota na vymáhanie daňového nedoplatku začala plynúť až po niekoľkých rokoch potom, ako daňový nedoplatok vznikol.

13 Lazar, J. a kolektív: **Základy občianskeho hmotného práva, 1. zväzok**. Bratislava : IURA EDITION, spol. s r. o., 2004, s. 300.

nadobudla daňová exekučná výzva právoplatnosť. Proti daňovej exekučnej výzve môže daňový dlžník v lehote 15 dní od jej doručenia podať z dôvodov uvedených v ustanovení § 76 ods. 5 ZoSDaP odvolanie, ktoré má odkladný účinok. To znamená, že až keď príslušný orgán rozhodne o odvolaní daňového dlžníka a daňová exekučná výzva (prípadne) nadobudne právoplatnosť, začína po skončení kalendárneho roka, v ktorom k tomu došlo, plynúť lehota 20 rokov, v rámci ktorej je daňový nedoplatok možné vymáhať. Keďže ZoSDaP nestanovuje lehotu, v ktorej je príslušný orgán povinný rozhodnúť o odvolaní daňového dlžníka voči daňovej exekučnej výzve, nič nebráni tomu, aby tento orgán svojou pasivitou účelovo odsúval okamih, od ktorého začne plynúť lehota na vymáhanie daňového nedoplatku. Aj napriek tomu, že nemožno legitímne očakávať, že by sa orgán rozhodujúci o odvolaní k takémuto konaniu uchýlil, predsa len v naznačených súvislostiach nepovažujeme v súčasnosti platnú právnu úpravu za úplne najšťastnejšiu.

Na rozdiel od práva vybrať daňový nedoplatok nedochádza v prípade práva vymáhať daňový nedoplatok k opätovnému plynutiu premlčacej lehoty (v dôsledku prípadného úkonu správcu dane alebo iných rozhodných skutočností), dokonca, odo dňa začatia plynutia lehoty na vymáhanie daňového nedoplatku neplynie ani žiadna z premlčacích lehôt na uplatnenie práva na vybratie daňového nedoplatku.

Pokiaľ teda správca dane v priebehu premlčacej lehoty vyzve daňového dlžníka podľa ustanovenia 69 ods. 2 v spojení s ustanovením § 58a ZoSDaP na zaplatenie/odvedenie daňového nedoplatku, avšak dlžník majetok nemá, správca dane nemôže začať daňové exekučné konanie. Týmto úkonom však správca dane vyvolal plynutie novej 6-ročnej premlčacej lehoty na vybratie daňového nedoplatku. Ak správca dane zašle v rámci opätovne plynúcej premlčacej lehoty na vybratie daňového nedoplatku daňovému dlžníkovi ďalšiu výzvu podľa ustanovenia § 58a ZoSDaP (čím znovu dôjde k novému plynutiu 6-ročnej premlčacej lehoty) a zistí, že daňový dlžník majetok má, pričom ide o majetok, vo vzťahu ku ktorému je možné viesť daňové exekučné konanie, doručí daňovému dlžníkovi daňovú exekučnú výzvu. Po skončení kalendárneho roka, v ktorom nadobudla daňová exekučná výzva právoplatnosť, prestanú plynúť lehoty na vybratie daňového nedoplatku a začína plynúť jediná, 20-ročná premlčacia lehota na vymáhanie daňového nedoplatku, v ktorej musí správca dane daňové exekučné konanie ukončiť.¹²

Záložné právo a premlčanie práva vymáhať daňový nedoplatok podľa ZoSDaP

Medzi záložným právom a premlčaním či preklúziou v tejto práci zmienených práv existuje viacero súvislostí, predovšetkým z pohľadu odôvodnenosti zrušenia rozhodnutia správcu dane o zriadení záložného práva.

Záložné právo je v podmienkach trhového hospodárstva významným a veľmi frekventovaným vecnoprávnym prostriedkom zabezpečenia pohľadávok a ich príslušenstva.¹³ Záložné právo slúži na zabezpečenie pohľadávky a jej príslušenstva tým, že záložného veriteľa oprávňuje uspokojiť sa alebo domáhať sa uspokojenia pohľadávky z predmetu záložného práva, ak pohľadávka nie je riadne a včas splnená.

Všeobecná právna úprava záložného práva je obsiahnutá v ustanoveniach § 151a–§ 151me OZ. ZoSDaP zakotvuje v ustanoveniach § 71 a § 71a osobitnú úpravu záložného práva na účely daňového konania, ktorá má prednosť pred všeobecnou právnou úpravou. Podľa ustanovenia § 71a ods. 2 ZoSDaP, rozhodnutie o zriadení záložného práva môže správca dane z vlastného alebo iného podnetu zmeniť alebo zrušiť, a to aj čiastočne, ak daňový subjekt daňovú pohľadávku alebo daňový dlžník alebo poddlžník alebo iná osoba daňový nedoplatok zaplatila celkom alebo sčasti, alebo ak zanikol predmet záložného práva alebo zanikla daňová pohľadávka.

Ako sme už načrtli vyššie, právo na vymáhanie daňového nedoplatku je premlčané po 20 rokoch po skončení kalendárneho roka, v ktorom nadobudla daňová exekučná výzva právoplatnosť. Uplynutie premlčacej lehoty má zásadné dôsledky na úspešnosť správcu dane pri vymáhaní daňového nedoplatku. Právo správcu dane vymáhať daňový nedoplatok síce nezaniká, v dôsledku možnosti daňového dlžníka vzniesť námietku premlčania je však toto právo výrazne oslabené.

V tejto súvislosti vzniká najmä otázka, aký je ďalší osud záložného práva zriadeného k majetku daňového dlžníka rozhodnutím správcu dane, a to práve na zabezpečenie daňového nedoplatku, u ktorého síce medzičasom došlo k premlčaniu práva tento daňový nedoplatok vymáhať, ale daňový dlžník nemohol (z dôvodov uvedených nižšie) vzniesť námietku premlčania. Je správca dane pri premlčaní práva vymáhať daňový nedoplatok povinný bez ďalšieho zrušiť rozhodnutie o zriadení záložného práva? Môže sa daňový dlžník domáhať zrušenia rozhodnutia správcu dane o zriadení záložného práva v prípade, ak je právo vymáhať daňový nedoplatok zjavne premlčané a ak je správca dane nečinný a premlčaný daňový nedoplatok dlhodobo nevymáha? Je takáto situácia dôvodom na odpísanie daňového nedoplatku? Dochádza takto k zániku daňového nedoplatku a k dôvodu na zrušenie rozhodnutia o zriadení záložného práva k majetku daňového dlžníka?

Pokiaľ daňový dlžník právo vzniesť námietku premlčania využije, správca dane je v zmysle ustanovenia § 65 ods. 3 v spojení s ustanovením § 69 ods. 3 ZoSDaP povinný daňový nedoplatok odpísať v rozsahu uplatňovanej námietky.¹⁴ K odpísaniu daňového nedoplatku však môže dôjsť iba vtedy, ak daňový dlžník námietku premlčania reálne vznesie. Vznesenie námietky premlčania predpokladá aktivitu (hmotnoprávny úkon) zo strany daňového dlžníka, ktorá predstavuje určitú odozvu na aktivitu správcu dane spočívajúcu v uplatnení práva na vymáhanie daňového nedoplatku. Ak správca dane nezačne od daňového dlžníka vymáhať daňový nedoplatok, u ktorého medzičasom došlo k premlčaniu práva na jeho vymáhanie, nemôže daňový dlžník vzniesť ani námietku premlčania. Dôsledkom je potom, že právo vymáhať daňový nedoplatok je síce už premlčané, avšak správca dane je svojou pasivitou (či už vedomou alebo nevedomou) schopný dosiahnuť stav, kedy daňový dlžník nemôže vzniesť námietku premlčania práva vymáhať daňový nedoplatok, a to po ľubovoľnú, výlučne na správcovi dane, závislú dobu.

Týmto spôsobom je správca dane *de facto* spôsobilý ovplyvniť, či dôjde alebo nedôjde k odpísaniu a v zmysle ustanovenia § 65 ods. 4 ZoSDaP aj k následnému zániku daňového nedoplatku. Povedané inými slovami, správca dane sa môže sám rozhodnúť, či vyvolá vznik takej situácie, na základe ktorej bude povinný daňový nedoplatok odpísať. Rozvedené *ad absurdum*, platná právna úprava môže viesť k situácii, kedy majetok daňového dlžníka môže byť zaťažený záložným právom správcu dane neobmedzene dlho (najdlhšie však do zániku predmetu záložného práva). Nie je azda potrebné bližšie rozvádzať, do akej zložitej právnej ako i faktickej situácie sa daňový dlžník môže dostať. Z tohto pohľadu považujeme platnú právnu úpravu vo vzťahu k daňovému dlžníkovi za diskriminačnú. Nič na tom nemení ani skutočnosť, že ak už dôvod na odpísanie daňového nedoplatku nastane, správca dane sa nemôže na základe vlastnej úvahy rozhodnúť, či daňový nedoplatok odpíše. Uvedené, samozrejme, platí aj v opačnom prípade, kedy správca dane daňový nedoplatok neodpíše, čím spôsobí, že daňový nedoplatok nezanikne.

Daňový dlžník však môže mať eminentný záujem na tom, aby premlčaný daňový nedoplatok zanikol a aby správca dane zrušil rozhodnutie o zriadení záložného práva. Dôvodom môže byť najmä jeho snaha bez obmedzenia disponovať s majetkom dosiaľ zaťaženým záložným právom správcu dane. Podstatnými na strane daňového dlžníka môžu byť aj práve mimoriadne výhodné podmienky na trhu, umožňujúce odplatne previesť majetok daňového dlžníka na tretiu osobu za kúpnu cenu, ktorú by v budúcnosti daňový dlžník nemusel dosiahnuť.

Zánik daňového nedoplatku a následné zrušenie rozhodnutia správcu dane o zriadení záložného práva ako logický dôsledok zániku zabezpečovanej pohľadávky, prekvapivo z platnej právnej úpravy *expressis verbis* nevyplýva. ZoSDaP sa totiž vo svojom ustanovení § 71a ods. 2 v spojení so zrušením rozhodnutia o zriadení záložného práva zmieňuje iba o splnení, resp. zániku daňovej pohľadávky a splnení daňového nedoplatku, pričom o zániku daňového nedoplatku sa už výslovne nezmieňuje. Akoby chcel zákonodarca naznačiť, že zánik daňového nedoplatku nemá vplyv na zrušenie rozhodnutia správcu dane o zriadení záložného práva. Takémuto výkladu však podľa nášho názoru nie je možné prisvedčiť, nakoľko by to bolo v rozpore so základnými princípmi právnej teórie. Skôr možno prisvedčiť tomu, že aj v tomto prípade ide o nie neobvyklú nedôslednosť zákonodarcu.

Na záver môžeme konštatovať, že pokiaľ správca dane nezačne od daňového dlžníka vymáhať premlčaný daňový nedoplatok, tento nemôže ani odpísať, takýto daňový nedoplatok ani nezanikne a správca dane ani nemá dôvod zrušiť rozhodnutie o zriadení záložného práva. To všetko bez reálnej možnosti daňového dlžníka sa voči takémuto postupu brániť, čo však nevníma ako správne riešenie.

14 Poukazujeme na skutočnosť, že v ustanovení § 65 ods. 3 ZoSDaP upravujúcim odpísanie daňového nedoplatku platná právna úprava odkazuje iba na premlčanie práva vymáhať daňový nedoplatok. O premlčaní práva vybrať daňový nedoplatok a o tom, aký dopad má premlčanie tohto práva na povinnosť správcu dane odpísať daňový nedoplatok sa však právna úprava bližšie nezmieňuje.

15 Pozri ustanovenie § 45 ZoSDaP.

Záložné právo, preklúzia vybraných práv a daňový nedoplatok

ZoSDaP sa o preklúzii práva vybrať či vymáhať daňový nedoplatok nezmieňuje. O preklúzii hovorí iba v spojitosti so zánikom práva vyrubiť daň alebo rozdiel dane, čo je však svojou povahou úplne iné právo.¹⁵

V tejto súvislosti sa do popredia dostáva otázka, aký dopad na zánik daňového nedoplatku by mala skutočnosť, ak by preklúzia práva vybrať a vymáhať daňový nedoplatok v právnej úprave zakotvená bola. Dovoľujeme si tvrdiť, že (bez splnenia ďalších podmienok) žiadny.

Je nepochybné, že uplynutím prekluzívnej lehoty by zaniklo právo správcu dane vybrať a vymáhať daňový nedoplatok. Tým by však daňový nedoplatok nezanikol, keďže jeho existencia nie je závislá od zániku práva daňový nedoplatok vybrať či vymáhať a mohla by byť daná aj v prípade, ak by už v súvislosti s právom vybrať a vymáhať daňový nedoplatok uplynula prekluzívna lehota.

Za tohto stavu by bolo možné dospieť k jedinému záveru, že na daný prípad nie je možné aplikovať ustanovenia ZoSDaP o odpísaní daňového nedoplatku. Odpísanie daňového nedoplatku totiž *expressis verbis* predpokladá situáciu, kedy daňový dlžník vznesie námietku premlčania (ako už bolo spomenuté v tejto práci, nestačí len samotný fakt, že daňový nedoplatok je premlčaný).

V prípade preklúzie by bol však načrtnutý postup právne bezvýznamný, pretože preklúzia nepredpokladá ani aktívny prístup správcu dane, ani vznesenie námietky preklúzie zo strany daňového dlžníka. Odpísanie daňového nedoplatku v prípade preklúzie práva vybrať a vymáhať daňový nedoplatok by tak neprichádzalo do úvahy. Spomenuté konštatovanie by však malo ďalekosiahle dôsledky prejavujúce sa v tom, že by nemohlo dôjsť ani k zániku daňového nedoplatku ako nevyhnutnému predpokladu na zrušenie správcou dane zriadeného záložného práva k majetku daňového dlžníka.

Z uvedeného je zrejmé, že právna úprava ZoSDaP nepredpokladá zánik daňového nedoplatku v dôsledku možnej preklúzie práva vybrať a vymáhať daňový nedoplatok, čo je podľa nášho názoru potrebné považovať za nedokonalosť v súčasnosti platnej právnej úpravy. Považujeme za vhodné upozorniť, že k náprave by nedošlo ani vtedy, pokiaľ by právna úprava síce o preklúzii práva vybrať a vymáhať daňový nedoplatok hovorila, na preklúziu týchto práv by však výslovne zánik daňového nedoplatku neviazala.

Dokonca je možné konštatovať, že daňový dlžník by sa v takom prípade dostal do ešte nevýhodnejšej právnej situácie, ako je tomu pri premlčaní práva vymáhať daňový nedoplatok. Pri premlčaní nie je totiž vylúčená snaha správcu dane premlčaný daňový nedoplatok vymôcť a následná možnosť daňového dlžníka vzniesť námietku premlčania správcou dane uplatňovaného práva. Táto možnosť by však bola v prípade preklúzie *ipso iure* vylúčená, lebo preklúzia výslovne znemožňuje správcovi dane realizovať akýkoľvek úkon smerujúci k uplatneniu jeho práv a na druhej strane, daňovému dlžníkovi nepriznáva žiadny nástroj obdobný námietke premlčania, ktorým by zánik svojich záväzkov mohol dosiahnuť.

Jednou z mála možností pre daňového dlžníka ako dosiahnuť zánik daňového nedoplatku by mohlo byť samotné dobrovoľné zaplatenie daňového nedoplatku (predpokladáme však, že daňový subjekt by bol len minimálne motivovaný tak učiniť, ak by daňový nedoplatok *de iure* už nebolo možné vybrať ani vymáhať). Nakoľko preklúziou by došlo len k zániku práva vybrať a vymáhať daňový nedoplatok, prijatie zaplatenia daňového nedoplatku zo strany daňového dlžníka by nebolo možné považovať na strane správcu dane za bezdôvodné obohatenie. Daňový dlžník by si teda voči správcovi dane následne nemohol uplatniť nároky vyplývajúce z bezdôvodného obohatenia ani vtedy, ak by k preklúzii práva vybrať a vymáhať daňový nedoplatok došlo výlučne v dôsledku zavinenia správcu dane.

Možno by správca dane pristúpil k postupu podľa ustanovenia § 64 ZoSDaP a daňový nedoplatok by daňovému dlžníkovi odpustil alebo povolil úľavu na daňovom nedoplatku. Túto možnosť však nepovažujeme za príliš reálnu, pretože by predpokladala tak vôľu správcu dane takýmto spôsobom postupovať, ako aj preukázanie splnenia podmienok zo strany daňového subjektu uvedených v spomenutom zákonnom ustanovení. Sme presvedčení, že riešením pre daňový subjekt by nebol ani prípadný postup správcu dane podľa ustanovenia § 103 ZoSDaP. V zmysle právnej úpravy obsiahnutej v tomto zákonnom ustanovení totiž môže príslušný orgán

daňovému dlžníkovi odpustiť sankciu alebo povoliť úľavu zo sankcie, aj to však len za presne stanovených podmienok. Predovšetkým, považujeme za málo pravdepodobné, že by významné množstvo daňových subjektov spĺňalo niektorú z podmienok uvedených v ustanovení § 103 ods. 1, písm. a–c ZoSDaP. Navyše, oprávnenie, ktoré vyplýva pre príslušné orgány z predmetného ustanovenia, sa týka iba sankcie, za ktorú sa podľa ustanovenia § 95 ods. 1 ZoSDaP považujú len pokuty, sankčný úrok a úrok. Ak by teda príslušný orgán pristúpil k odpusteniu sankcie, prípadne k povoleniu úľavy zo sankcie, mohol by tak nepochybne urobiť iba vo vzťahu k pokutám, sankčnému úroku a úroku, nie však vo vzťahu k iným (z pohľadu daňového dlžníka zrejme najväčším) peňažným záväzkom daňového dlžníka voči správcovi dane.

Daňový poriadok v skratke

Zdá sa, že s otázkou zániku daňového nedoplatku ako dôsledkom preklúzie práva vymáhať daňový nedoplatok sa dokázal vysporiadať zákonodarca v novej právnej úprave. S účinnosťou od 1. 1. 2012 bol totiž prijatý Daňový poriadok, ktorý v naznačených súvislostiach zaznamenal zásadnú zmenu.

Daňový poriadok sa predovšetkým odklonil od rozlišovania premlčania „práva vybrať“ a „práva vymáhať“ daňový nedoplatok a priklonil sa k premlčaniu a preklúzii jediného práva, a to „práva vymáhať“ daňový nedoplatok.

Navyše, Daňový poriadok v ustanovení § 84 nielenže explicitne upravil spôsoby zániku daňového nedoplatku, ale, a to predovšetkým, v odseku 1, písmene e uviedol, že daňový nedoplatok zaniká dňom nasledujúcim po dni zániku práva vymáhať daňový nedoplatok. Povedané inými slovami, Daňový poriadok *expressis verbis* zakotvil, že v prípade, ak právo vymáhať daňový nedoplatok zanikne (to znamená, že nedôjde k premlčaniu, ale k preklúzii práva vymáhať daňový nedoplatok), bude mať táto skutočnosť zásadný dopad tak na samotnú existenciu daňového nedoplatku, ktorý tým zanikne, ako aj na ďalšie trvanie záložného práva k majetku daňového dlžníka.

Tak Daňový poriadok ako aj ZoSDaP sa v súvislosti so zrušením rozhodnutia o zriadení záložného práva (v prípade zániku daňového nedoplatku, resp. daňovej pohľadávky) zmieňujú iba o možnosti (a nie povinnosti) správcu dane zrušiť takéto rozhodnutie (*Rozhodnutie o zriadení záložného práva môže správca dane ... zmeniť alebo zrušiť*). Sme toho názoru, že aj v tomto prípade bol zákonodarca nedôsledný. Gramatický výklad súčasného znenia oboch zmienených právnych predpisov akoby navádzal k tomu, že správca dane nemusí (ani po zániku záložným právom zabezpečených pohľadávok) spomínané rozhodnutie zrušiť. Myslíme si, že pokiaľ záväzky daňového dlžníka zanikli, správcovi dane by mala byť výslovne uložená povinnosť zrušiť rozhodnutie o zriadení záložného práva k majetku daňového dlžníka. Opačný prístup je totiž v rozpore nielen so základnými princípmi formálnej logiky, ale aj, a to najmä, s právnou teóriou.

Záver

Zámerom tejto práce je najmä vytvoriť ucelenejší pohľad na právnu úpravu premlčania práva vybrať a vymáhať daňový nedoplatok ako aj na právnu úpravu súvisiacich otázok a upozorniť právnickú obec na niekoľko nepochybne zaujímavých praktických problémov, ku ktorým môže právna úprava, obsiahnutá v ZoSDaP, viesť. Vzhľadom na to, že detailné rozpracovanie všetkých aspektov načrtnutej problematiky by prekročilo vymedzený rozsah príspevku, mohli sme sa venovať iba torzu otázok, s ktorými sa stretávame v právnej praxi. Netrúfame si povedať, či sa právna úprava obsiahnutá v Daňovom poriadku ukáže byť z dlhodobého hľadiska prínosom, v každom prípade si však dovoľujeme tvrdiť, že právna úprava ZoSDaP má k dokonalosti značne ďaleko. Myslíme si, že tejto skutočnosti si musel byť vedomý aj samotný zákonodarca, keď v Daňovom poriadku zvolil k pertraktovanej problematike modifikovaný prístup.

Netvrdíme, že snahou každého daňovníka a legitímnym očakávaním každého správcu dane by nemalo byť riadne plnenie si všetkých daňových povinností zo strany daňovníka, a to najmä tých, ktoré majú peňažný charakter. Myslíme si však, že pokiaľ už právna úprava hovorí o premlčaní alebo preklúzii určitých práv správcu dane, mala by smerovať k tomu, aby tieto inštitúty

viedli aj k reálnemu zlepšeniu právnej situácie daňovníka. Takéto zlepšenie však nevidíme v tom, ak majú byť premlčané, prípadne ak majú zaniknúť určité práva správcu dane bez toho, aby táto skutočnosť priamo viedla aj k zániku samotných peňažných záväzkov daňovníka, vo vzťahu ku ktorým sa tieto práva (musíme povedať, že významné) stali premlčanými alebo vo vzťahu ku ktorým tieto práva zanikli. ■

RESUMÉ

Premľčanie a preklúzia vybraných práv v daňovom konaní

Autor sa v článku zaoberá problematikou premlčania a preklúzie vybraných práv v daňovom konaní, s čiastočným akcentom na určité praktické špecifiká súvisiace so záložným právom zriadeným k majetku daňového dlžníka a jeho existenciou. V súčasnosti účinná právna úprava vyvoláva v naznačenom smere nemálo pochybností. Predmetom článku sú najmä úvahy autora nad osobitosťami premlčania práva vybrať a vymáhať daňový nedoplatok a ich súvisom so zrušením rozhodnutia správcu dane a zriadení záložného práva k majetku daňového dlžníka, nevynímajúc porovnanie s právnou úpravou daňového procesu, ktorá by sa mala stať účinnou v blízkej budúcnosti.

SUMMARY

Statute-Barred and Precluded Rights in Tax Proceedings

The author deals with the issue of the preclusion and expiration of the time limit under the statute of limitations for suing certain rights in tax proceedings, partly emphasizing some practical specific features related to encumbrances attached to the property of tax debtors and their existence. Legal rules applicable at present raise a lot of doubts in this respect. The author mainly deliberates over specific peculiarities related to the expiration of the time limit under the statute of limitations after which tax arrears cannot be collected and enforced, and their relevance for the cancellation of the decision made by the tax authority on the attachment of encumbrance to the tax debtor's property, and he compares the above-mentioned legal rules governing and regulating tax proceedings (currently in force) with the legal rules that should take effect in the near future.

ZUSAMMENFASSUNG

Verjährung und Präklusion der ausgewählten Rechte im Steuerverfahren

Der Autor widmet sich im Artikel der Problematik der Verjährung und der Präklusion von ausgewählten Rechten im Steuerverfahren mit einer teilweisen Akzentuierung bestimmter praktischer Spezifika in Zusammenhang mit dem am Vermögen des Steuerschuldners bestellten Pfandrecht und seinem Vorliegen. Die derzeit gültige Rechtsregelung ruft diesbezüglich manche Zweifel hervor. Der Gegenstand des Artikels sind insbesondere die Betrachtungen des Autors zu den Besonderheiten der Verjährung des Rechtes auf die Erhebung und Einforderung von Steuerrückständen und deren Zusammenhang mit der Aufhebung der Entscheidung des Steuerverwalters und der Bestellung des Pfandrechtes am Vermögen des Steuerschuldners inklusive des Vergleiches mit der Rechtsregelung des Steuerprozesses, die in der nahen Zukunft in Kraft treten sollte.

Komparácia predbežných opatrení nariadených v Slovenskej republike a v Európskej únii

Bc. Mgr. Andrea Horniaková

Predbežné opatrenie je v SR i v Európskej únii chápané ako procesný prostriedok, ktorý slúži na poskytnutie rýchlej, efektívnej, ale len dočasnej úpravy vzťahov medzi účastníkmi konania. Ak by v Slovenskej republike prišlo k situácií, že by súd odmietol rozhodnúť o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia, alebo ak by o ňom rozhodol oneskorene, došlo by k zmareniu účelu tohto procesného inštitútu, čo by sa mohlo klasifikovať ako odmietnutie spravodlivosti.

„Porušenie odmietnutia spravodlivosti ako základného práva v spojitosti s predbežnými opatreniami predpokladá také porušenie, ktoré nie je napravitelné alebo odstrániteľné procesnými prostriedkami obsiahnutými v Občianskom súdnom poriadku. Takýmto porušením však nemôže byť samo osebe nariadenie predbežného opatrenia.“¹ Cieľom konania o nariadení PO je (podľa judikatúry súdov EÚ) zaručiť plnú účinnosť budúceho konečného rozhodnutia. Na účely dosiahnutia tohto cieľa sa musí naliehavosť návrhu na nariadenie PO posudzovať vo vzťahu

k nevyhnutnosti predbežne rozhodnúť, aby sa zabránilo tomu, že účastníkovi konania, ktorý žiada o nariadenie PO, bude spôsobená vážna a nenapraviteľná škoda.²

Každý účastník konania si musí byť vedomý, že jeho pomery môže dočasne upraviť spomínaný inštitút, no jeho obsah nemusí byť v celom rozsahu adekvátny výsledku právoplatne skončeného konania. Predpokladá sa len to, že tento inštitút vytvorí procesnú situáciu, počas ktorej sa môže právoplatne rozhodnúť prejednávany spor. Inštitút PO má teda pertraktovať do popredia rýchle a pružné riešenie situácií, keď je potrebný okamžitý zásah súdu, pretože po určitom čase by mohlo dôjsť k ťažko odvráťiteľnému stavu. A práve preto je nutné vymedziť predpoklady jeho nariadenia, aby nedochádzalo k neprimerane-

Bc. Mgr. Andrea Horniaková vyštudovala odbor Slovenský jazyk a literatúra v roku 2008 na Fakulte Humanitných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a minulý rok ukončila

aj prvý stupeň vysokoškolského vzdelania na Právnickej fakulte na tej istej univerzite. V súčasnosti študuje 4. ročník denného štúdia na Právnickej fakulte UMB v Banskej Bystrici,

píše rigoróznú prácu na tému Jazyk a štýl vybraných prozaických diel Andreja Chudobu a pracuje na dohodu v Advokátskej kancelárii ATTORNEYS GROUP s. r. o. v Banskej Bystrici.

nému a nenapraviteľnému zásahu do práv odporcu alebo tretej osoby. Preventívno-výchovné pôsobenie PO je zamerané na usmerňovanie subjektov, aby zachovávali a plnili práva či povinnosti, ktoré im vyplývajú z právneho poriadku SR i EÚ.

Znaky predbežných opatrení

Ich existenciu vyjadruje predovšetkým význam a účel samotného procesného inštitútu. Všetky pojmové znaky PO neexistujú samostatne, je medzi nimi výrazná a charakteristická koexistencia, pričom niektoré z nich predpokladajú tie ďalšie. Ak by sme PO považovali za určitú abstraktnú kategóriu celostného objektu, mohli by sme konštatovať, že pozostáva z vymedzených komponentov, ktoré popri sebe existujú a vzájomne sa podmieňujú.

1 Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ÚS SR“), číslo judikátu: 57/2000.

2 Pozri vec T-257/07 R, bod 4.

3 Ficová, S. a kol.: **Občianske právo procesné. Základné konanie.** Bratislava: UK, 2008, 438 s. ISBN 978-80-7160-256-9.

4 Čl. 87 Rokovacieho poriadku Súdného dvora (ďalej len „RP SD“) a čl. 108 Rokovacieho poriadku Všeobecného súdu (ďalej len „RP VS“).

5 Pospíšilová, I.: **Predbežné opatrenia a občianske súdne konanie.** In Hospodárske noviny. ISSN 1335-4701, 2002, roč. 10, č. 158, s. 23.

6 § 74 ods. 2 OSP vymedzuje napr. to, že návrh má okrem náležitostí podľa § 79 ods. 1 OSP obsahovať opísanie

rozhodujúcich skutočností odôvodňujúcich nariadenie PO, uvedenie podmienok dôvodnosti nároku, ktorému sa má poskytnúť predbežná ochrana a odôvodnenie nebezpečenstva bezprostredne hroziacej ujmy. Z návrhu musí byť zrejmé, čoho sa mieni navrhovateľ domáhať návrhom vo veci samej. Návrh musí ďalej obsahovať aj označenie fyzickej osoby, ktorej má byť maloleté dieťa zverené do starostlivosti alebo označenie zariadenia na výkon rozhodnutia súdu, do ktorého má byť maloleté dieťa umiestnené.

7 PO môže súd nariadiť účastníkovi (na základe § 76 ods. 1 písm. b OSP), aby odovzdal dieťa do starostlivosti druhého z rodičov alebo do starostlivosti toho, koho označí súd.

8 PO môže súd nariadiť účastníkovi (na základe § 76 ods. 1 písm. g OSP), aby nevstupoval dočasne do domu alebo bytu, v ktorom býva osoba blízka alebo osoba, ktorá je v jeho starostlivosti alebo vo výchove, vo vzťahu ku ktorej je dôvodne podozrivý z násilia.

9 § 75a OSP pojednáva o tom, že ak sa ocitne maloleté dieťa bez akejkoľvek starostlivosti alebo ak je jeho život, zdravie alebo priaznivý vývoj vážne ohrozený alebo narušený, súd bez návrhu alebo na návrh orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa osobitných predpisov predbežným opatrením nariadi, aby bolo maloleté dieťa dočasne zverené do starostlivosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby, ktorú v uznesení určí; pričom maloleté dieťa nemusí byť zastúpené.

10 § 75a ods. 4 OSP.

K spoločným znakom PO v SR a EÚ podľa mňa predovšetkým patrí **(a) dočasnosť, predbežná povaha, (b) provizórnosť, (c) proporcionalita, (d) rýchlosť, naliehavosť, (e) osvedčenie nároku, vznik vážnej a nenapraviteľnej škody, (f) akcesorita k hlavnému konaniu vo veci samej a (g) efektívnosť.**

(a) Dočasný charakter PO v SR predpokladá podľa Svetlany Ficovej,³ že: nie je ho možné vydať vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov v civilnom konaní, nie je možné deklarovať ním určité právo, nie je možné nariadiť ho so spätnou účinnosťou, nie je možné nariadiť také predbežné opatrenie, ktoré by znemožnilo celkom alebo s nadmernými ťažkosťami privodiť pôvodný stav, a to faktický aj právny. Časovým ohraničením dočasnosti je vyjadrený spôsob úpravy zániku a zrušenia PO, ktorý je vymedzený v § 77 OSP. Je nevyhnutné, aby PO malo za cieľ zabrániť ohrozeniu vykonateľnosti konečného rozhodnutia vo veci samej do takej miery, že vznikne stav, ktorý je nezlučiteľný s nerušeným výkonom práv účastníka. Ak sa zmenili okolnosti, na návrh účastníka konania možno uznesenie o nariadení PO kedykoľvek zmeniť alebo zrušiť.⁴ PO v rámci EÚ má tiež len dočasný charakter, dočasnú povahu a zaniká najneskôr vyhlásením rozsudku vo veci samej. Ak v rámci návrhu na nariadenie PO sudca rozhodujúci o PO porovnáva váhu rozličných dotknutých záujmov, je jeho úlohou rozhodnúť či napr. zrušenie sporného aktu sudcom rozhodujúcim vo veci samej umožní zvrátenie situácie spôsobenej jeho bezprostredným uplatňovaním. Platí to aj naopak, a teda, či odklad výkonu tohto aktu je spôsobilý zabrániť jeho plnému účinku v prípade, že žaloba vo veci samej bude zamietnutá.

(b) Druhým znakom PO v SR aj EÚ je provizórnosť, lebo jeho vydaním sa upravujú vzťahy medzi fyzickými i právnickými osobami len provizórne. Nariadením PO navrhovateľ nenadobúda práva, o ktorých bude rozhodnuté vo veci samej. Ním sa len zaistuje, aby konečné rozhodnutie malo reálny význam. „Obsah predbežného opatrenia a jeho výrok musí byť odlišný od obsahu výroku rozhodnutia vo veci samej, aby sa ním neprejudikovalo konečné rozhodnutie veci.“⁵ Tu sa nám naskytuje otázka, nakoľko je potrebné, aby nedošlo k prejudikovaniu konečného rozhodnutia, keď PO je len dočasnou úpravou. Vzhľadom na dočasnosť a provizórnosť PO je najdôležitejšie, aby jeho vykonaním nedošlo k založeniu neobnoviteľného či nenávratného stavu.

(c) PO v SR i EÚ charakterizuje zásada proporcionality, ktorá predstavuje na jednej strane záujem navrhovateľa na nariadení PO a záujem odporcu na strane druhej. Znamená to, že súd berie do úvahy nielen „výhody“ navrhovateľa, ale aj „nevýhody“ odporcu. Je teda dôležité, aby bola nastolená rovnováha záujmov. Keď tomu tak nie je, súd PO nenariadi. Ak v rámci návrhu na nariadenie PO sudca rozhodujúci o jeho nariadení, pred ktorým navrhovateľ poukazuje na nebezpečenstvo toho, že mu vznikne vážna a nenapraviteľná škoda, porovnáva význam proti sebe stojacich dotknutých záujmov, musí najmä preskúmať, či napr. prípadné zrušenie sporného rozhodnutia sudcom rozhodujúcim vo veci samej umožní zvrátenie situácie, ktorá by nastala, ak by sa rozhodnutie okamžite vykonalo. A naopak, či napr. odloženie výkonu môže zabrániť jeho úplnej účinnosti v prípade, že sa žaloba vo veci samej zamietne.

(d) Povinnosťou súdu je rozhodnúť o nariadení PO v rámci SR bezodkladne, ak sú splnené podmienky na jeho nariadenie a ak je nevyhnutná potreba dočasne upraviť pomery účastníkov konania. § 74 ods. 4 OSP ustanovuje, že o návrhu na nariadenie PO, ktorý má náležitosti podľa odseku 2,⁶ rozhodne súd bezodkladne, najneskôr do 30 dní po doručení návrhu. Ak súd rozhoduje o návrhu na nariadenie PO podľa § 76 ods. 1 písm. b⁷ a g,⁸ rozhodne najneskôr do siedmich dní od doručenia návrhu; a ak súd rozhoduje o návrhu na nariadenie PO podľa § 75a,⁹ rozhodne najneskôr do 24 hodín od doručenia návrhu. PO, vydané podľa § 75a, trvá najmenej počas troch mesiacov od jeho vykonateľnosti; ak bolo pred uplynutím tejto lehoty začaté konanie vo veci samej, PO trvá a zanikne, len čo je rozhodnutie vo veci samej vykonateľné.¹⁰ Samozrejme, všetky návrhy, ak má o nich súd rozhodovať, musia obsahovať náležitosti, ktoré sú vymedzené v § 74 ods. 2 OSP. Naliehavosť PO v EÚ by sa mala posudzovať vo vzťahu k nevyhnutnosti predbežne rozhodnúť, nariadiť PO, aby nebola spôsobená vážna a nenapraviteľná škoda účastníkovi konania, ktorý žiada o PO. Ak spôsobenie ujmy závisí od viacerých okolností, malo by postačovať, aby sa zdala byť predvídateľnou s dostatočnou mierou prav-

depodobnosti. Žalobca je však povinný dokázať skutočnosti, ktoré odôvodňujú očakávanie takejto vážnej a nenapraviteľnej škody. Súd prvého stupňa EÚ (ďalej len „SPS“) napr. vo veci T-125/05 R a T-117/05 R zamietol návrh na nariadenie PO, lebo dospel k záveru, že podmienka naliehavosti nie je splnená a v dôsledku toho návrh zamietal bez toho, aby bolo potrebné skúmať, či sú splnené ostatné podmienky na nariadenie PO.

- (e) Osobitným pojmovým znakom PO v **SR** je osvedčenie nároku¹¹ na nariadenie PO. Pojem osvedčenie plne zodpovedá dokazovaniu v civilnom procese, teda v konaní vo veci samej. S ohľadom na význam PO, dokazovanie sa nevykonáva v plnom rozsahu, ale sa iba osvedčuje nárok navrhovateľa. Je preto len vecou navrhovateľa, aby svoje tvrdenia podložil takými dôkaznými prostriedkami, ktorými osvedčí svoj nárok, pretože nie je priestor na rozsiahle dokazovanie. Pri PO v **EÚ** je to tak, že ak dôkazy predložené žalobcom dostatočne právne nepreukazujú, že nenariadením navrhovaným PO by žalobca utrpel závažnú a nenapraviteľnú škodu, súdy EÚ nenariaďujú PO. Dôkazom toho sú aj rozhodnutia vo veciach T-447/04 R, T-291/04 R a T-326/07 R. V rámci konania o nariadení PO sa naliehavosť musí posudzovať vzhľadom na nevyhnutnosť predbežne rozhodnúť, aby sa tak predišlo vzniku vážnej a nenapraviteľnej ujmy navrhovateľa, ktorý požaduje nariadenie PO. Ujma finančnej povahy podľa môjho názoru nemôže byť považovaná za nezvratnú alebo ťažko napravitelnú, pretože môže byť predmetom neskoršej finančnej náhrady. PO je však odôvodnené, ak sa ukazuje, že v prípade neexistencie takejto opatrenia by sa žalobca pred prijatím rozhodnutia, ktorým sa končí konanie vo veci samej, nachádzal v situácii, ktorá by mohla ohroziť jeho existenciu.
- (f) Sudca v konaní o nariadení PO skúma, či navrhované PO súvisí s predmetom hlavného konania v **SR** i **EÚ**. Akcesorita k hlavnému konaniu vo veci samej je veľmi výrazná pri PO v **EÚ**. Návrh na odklad výkonu aktu prijatého inštitúciou podľa čl. 242 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva (ďalej len „ZES“) a čl. 157 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (ďalej len „ZESAE“) je prípustný len vtedy, ak navrhovateľ napadol tento akt žalobou na SD alebo SPS. Návrh na nariadenie iných predbežných opatrení podľa čl. 243 ZES a čl. 158 ZESAE je prípustný len vtedy, ak ho podal účastník konania vo veci, ktorú predložil SD/SPS a týka sa tejto veci.¹² Súd rozhodol, že návrh na nariadenie predbežného opatrenia sa odmieta ako neprípustný z menovaných dôvodov napr. vo veci T-292/07 R a T-185/08 R.
- (g) Ďalším znakom predbežných opatrení v **SR** aj **EÚ**, ktorý nadväzuje na predchádzajúce, je efektívnosť. Dôležité je, aby PO malo efektívny charakter a dosiahol sa ním požadovaný cieľ. Aby efektívne postačovalo na zabezpečenie dočasnej úpravy pomerov účastníkov konania alebo ochrany výkonu rozhodnutia.

Nariadenie predbežných opatrení

Ak Súdny dvor **EÚ** (ďalej len „SD“) usúdi, že si to okolnosti vyžadujú, môže nariadiť odklad výkonu napadnutého aktu¹³ (napr. vo veci T-31/07 R Súd prvého stupňa EÚ nariadiť odklad výkonu niektorých ustanovení smernice). SD môže vo všetkých predložených veciach nariadiť nevyhnutné predbežné opatrenia.¹⁴ Znenie obidvoch článkov vyvoláva dojem, že súd môže nariaďovať PO vo všetkých veciach, v ktorých koná. Výnimkou je len prejudiciálne konanie, lebo táto právomoc v ňom patrí iba vnútroštátnym súdom. Podľa čl. 299 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“) výkon rozhodnutia možno zastaviť len rozhodnutím SD. Súdy EÚ môžu nariadiť PO len na návrh (a teda nie *ex officio*) a za toho predpokladu, že PO súvisí s hlavným konaním vo veci samej. V konaní o nariadení PO je preskúmanie prípustnosti žaloby vo veci samej nevyhnutne stručné z dôvodu naliehavosti konania o nariadení PO. Prípustnosť žaloby vo veci samej sa môže posudzovať iba *prima facie*,¹⁵ pričom cieľom je preskúmať, či žalobca predložil dostatočné dôkazy, ktoré odôvodňujú záver, že prípustnosť žaloby vo veci samej nemožno vylúčiť. Práve preto by mal sudca, ktorý rozhoduje o nariadení PO, vysloviť neprípustnosť návrhu len v prípade, keď je prípustnosť žaloby vo veci samej úplne vylúčená. Rozhodnúť v štádiu konania o nariadení PO o prípustnosti žaloby vo veci samej v prípade, keď jej prípustnosť nie je na prvý pohľad úplne vylúčená, by sa rovnalo prejudikovaniu rozhodnutia súdu o tejto žalobe.

11 Valko, E. – Tomlainová, A.: **Predbežné opatrenie a naliehavý právny záujem.** In Bulletin slovenskej advokácie. ISSN 1335-1079, 2001, roč. 7, č. 1, s. 30–35.

12 Čl. 83 RP SD a čl. 104 RP VS.

13 Čl. 278 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“).

14 Čl. 279 ZFEÚ.

15 Pozri vec T-31/07 R, bod 1.

16 § 74 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“).

17 Števček, M. – Ficová, S.: **Občiansky súdny poriadok – komentár.** Bratislava : C. H. Beck, 2009, 936 s. ISBN 978-80-7400-159-8.

18 Pozri čl. 37 a 38 RP SD.

19 Čl. 83 RP SD.

20 Čl. 88 RP SD
a čl. 109 RP VS.

21 Pozri čl. 38 ods. 7 RP SD.

22 Pozri čl. 44 ods. 6 RP VS.

23 Čl. 84 RP SD
a čl. 105 RP VS.

24 § 74 ods. 2 OSP.

V **SR** je situácia nariadovania PO trochu odlišná. Súd *ex offio* môže nariadiť PO vo veciach, v ktorých môže začať konanie z vlastného podnetu. Sudca môže nariadiť PO na návrh aj *ex offio*. Pred začatím konania tak môže urobiť na návrh a za predpokladu, že je potrebné, aby boli dočasne upravené pomery účastníkov alebo, ak je obava, že by výkon súdneho rozhodnutia bol ohrozený.¹⁶ Aplikovaním tohto inštitútu súd poskytne ochranu navrhovateľovi, ak tento preukáže naliehavý právny záujem na nariadení PO. Pri rozhodovaní o PO¹⁷ nie je priestor pre rozsiahle dokazovanie (ako je tomu v konaní vo veci samej) a je povinnosťou navrhovateľa preukázať súdu nevyhnutnú a naliehavú potrebu ochrany ohrozených či porušených práv. Súd z predloženého návrhu skúma iba potrebu dočasnej ochrany navrhovateľa, pričom podrobné zistenie skutkového stavu nie je rozhodujúce. Ohrozené alebo porušené právo jednotlivca sa musí súdu javiť viac ako pravdepodobné, a preto je len na navrhovateľovi, aby súdu osvedčil skutočnosti, ktoré sú rozhodujúce pre jeho nariadenie do takej miery, že ich bude považovať za dostatočné. Ak sa postupuje pri nariadení PO podľa § 102 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), je zrejmé, že v začatom konaní vo veci samej je skutkový stav zistený dôkladnejšie ako v konaní podľa § 74 OSP. Je tomu tak preto, lebo ak súd vydá nariadenie o PO podľa § 74 OSP, vychádza len z tvrdení navrhovateľa a skutočností, ktoré mu boli predložené. V konaní podľa § 102 OSP poskytuje súd dočasnú ochranu účastníkom konania, ktorá vychádza zo skutkového stavu zisteného v samotnom konaní vo veci samej.

Návrh na nariadenie PO v **EÚ** musí podať účastník konania ako samostatné podanie, ktoré navyše obsahuje, okrem všeobecných náležitostí,¹⁸ aj ďalšie skutočnosti,¹⁹ medzi ktoré patrí (1) predmet konania, (2) okolnosti preukazujúce naliehavosť, (3) skutkové a právne dôvody, ktoré na prvý pohľad odôvodňujú nariadenie navrhovaných PO. Ak návrh na nariadenie PO immanentne nespĺňa tieto podmienky, musí byť z tohto dôvodu zamietnutý; SPS na základe týchto skutočností tak rozhodol napr. vo veci T-303/04 R II. Ak žalobca nepreukáže opodstatnenosť svojho návrhu *forum boni iuris* a potrebu nariadenia PO na zabránenie vážnej a nenapraviteľnej ujmy, taktiež ho súd zamietne (príkladom toho je vec T-411/07 R). Návrh na nariadenie PO, ktorý je súčasťou návrhu na začatie konania, je neprípustný. Zamietnutie návrhu však nebráni účastníkovi konania, ktorý ho podal, aby podal ďalší návrh založený na nových skutočnostiach.²⁰ Ak návrh nespĺňa požadované náležitosti, tajomník určí navrhovateľovi primeranú lehotu na odstránenie väd návrhu alebo na predloženie požadovaných listín. Ak v určenej lehote nedôjde k odstráneniu väd alebo predloženiu požadovaných listín, SD²¹ (po vypočutí generálneho advokáta) alebo SPS²² rozhodne či nespĺnenie formálnych náležitostí má za následok neprípustnosť návrhu na konanie. Návrh sa doručí odporcovi, pričom mu predseda určí krátku lehotu na predloženie písomných alebo ústnych pripomienok a zároveň posúdi potrebu nariadiť dokazovanie. Predseda však môže vyhovieť návrhu ešte predtým, ako druhý účastník predloží svoje pripomienky. Toto rozhodnutie však môže byť počas konania zmenené alebo zrušené aj bez návrhu.²³

Z návrhu na nariadenie PO v **SR** musí byť súdu zrejmé, čoho sa mieni navrhovateľ domáhať návrhom vo veci samej. Majú tu byť uvedené skutočnosti, ktoré sa musia javiť súdu ako vysoko pravdepodobné; a teda navrhovateľ musí opísať rozhodujúce skutočnosti, ktoré odôvodňujú jeho nariadenie, musí uviesť podmienky dôvodnosti nároku, ktorému sa má poskytnúť predbežná ochrana a odôvodnenie nebezpečenstva bezprostredne hroziacej ujmy.²⁴ Ide v podstate o to, aby navrhovateľ preukázal súdu nevyhnutnú a naliehavú potrebu ochrany ohrozených či porušených práv. Návrh na nariadenie PO sa môže podať ako samostatné podanie, ale môže byť aj súčasťou návrhu na začatie konania. Ak návrh na nariadenie PO nespĺňa požadované náležitosti aj po uplynutí súdom stanovenej lehoty na ich odstránenie, súd PO nenariadi. Návrh sa nedoručuje odporcovi a neurčuje sa mu ani lehota na jeho vyjadrenie. Ak súd postupuje v konaní podľa § 74 OSP, vydá nariadenie o PO na základe tvrdení navrhovateľa a skutočností, ktoré mu boli predložené. V konaní podľa § 102 OSP poskytuje súd dočasnú ochranu účastníkom konania s tým rozdielom, že toto poskytnutie vychádza zo skutkového stavu zisteného v samotnom konaní vo veci samej, a teda je väčšia pravdepodobnosť opísania skutkového stavu z objektívnej stránky, lebo súd v tomto prípade pozná aj pomery na strane odporcu.

Súd môže určiť dobu trvania PO v **EÚ**, no ak ju neurčuje, PO zaniká dňom vyhlásenia rozsudku, ktorým sa konanie vo veci končí. Jednou z podmienok na nariadenie PO v **EÚ**, ako som už vyššie konštatovala, je rovnováha záujmov oboch strán. Tento fakt potvrdzuje aj nasledujúca judikatúra súdov **EÚ**: Vo veci T-95/09 R II súd rozhodol o návrhu na predĺženie odkladu výkonu

rozhodnutia Komisie do konkrétneho dátumu, pričom zdôraznil, že nesmie prekročiť dátum vynesenia prijatia rozhodnutia vo veci samej alebo dátum formálneho skončenia skráteného konania. Vo veci T-1/08 R sa nariadilo, že výkon rozhodnutia Komisie sa odloží až do vydania uznesenia, ktorým sa končí predmetné konanie o predbežnom opatrení. Vykonateľnosť rozhodnutia Komisie sa vo veci T-95/09 R taktiež odložila do určitého dátumu so zdôraznením toho, že je to najneskôr do dňa vyhlásenia rozhodnutia vo veci samej.

K zániku PO v SR dochádza priamo zo zákona bez toho, aby o tom musel osobitne rozhodovať súd. Dôvody taxatívne ustanovuje zákon (§ 77 ods. 1 OSP). Súd PO zruší, ak pominú dôvody, pre ktoré bolo nariadené.²⁵ K zrušeniu môže dôjsť napríklad vtedy, ak súd dodatočne zistí, že dôvody na nariadenie PO tu ani neboli; odpadol právny záujem na takomto dočasnom zabezpečení, pretože vznikla nová hmotnoprávna situácia vo vzťahoch medzi účastníkmi, v dôsledku ktorej je PO nadbytočné; povinný dobrovoľne splnil vymáhaný nárok či zabezpečil jeho splnenie alebo odpadnú dôvody, pre ktoré bolo nariadené. O zrušení PO môže rozhodnúť súd na návrh; vo veciach, ktoré možno začať aj bez návrhu, takýto návrh nie je potrebný. Procesne legitimovaný je nielen odporca, ale aj navrhovateľ, a to z toho dôvodu, že nariadením PO môže vzniknúť (najmä) ujma, ktorú je navrhovateľ povinný znášať. V prípade, ak by malo PO kumulovaný obsah, možno ho zrušiť aj sčasti, ak odpadne jeden z dôvodov, pre ktoré bolo nariadené; vyplýva to z toho, že OSP nepredpisuje rozsah zrušenia PO.²⁶

Pre vedľajšieho účastníka²⁷ v konaní o nariadení PO v EÚ platia rovnaké pravidlá ako pri vedľajšom účastníkovi vo veci samej. Rozdiel je v tom, že vedľajší účastník v konaní o PO sa automaticky nestáva vedľajším účastníkom aj v hlavnom konaní. Musí o to požiadať súd v osobitnom návrhu na vstúpenie do hlavného konania.²⁸ V SR vedľajší účastník nemôže vystupovať v konaní o PO, lebo mu chýba jeden zo základných predpokladov, ktorým je právny záujem na výsledku konania.

Forma nariadenia predbežného opatrenia

O návrhu na nariadenie PO sa rozhodne odôvodneným uznesením v EÚ, ktoré má predbežnú povahu a nemá vplyv na rozhodnutie SD vo veci samej.²⁹ Uznesením o predbežnom opatrení, ktorému súd vyhovie, nie je viazaný pri rozhodovaní vo veci samej ale zaväzuje účastníkov konania a môže byť exekučným titulom, ak ukladá peňažný záväzok osobám iným ako štátu.³⁰ Súd EÚ môžu vyhovieť PO aj sčasti, ako je tomu napr. vo veci C-76/08 R. PO sa nariaďuje uznesením aj v SR; v jeho prípade vykonateľnosť predbieha právoplatnosť. K jeho zrušeniu môže dôjsť aj vtedy, ak uznesenie o jeho nariadení nie je právoplatné. Na tomto mieste vyvstáva ešte jedna otázka: Čo sa stane, ak po právoplatnom nariadení PO navrhovateľ zmenil návrh vo veci samej, pričom súd túto zmenu právoplatne schválil? Touto otázkou sa odborná literatúra a judikatúra príliš nezaobierajú. Prikláňam sa k názoru, že ak žalobca kvantitatívne zvýši svoj uplatňovaný nárok (napr. ak žiada zaplatenie vyššej sumy), PO nezanikne, ale má ešte väčší zaistovaci význam. V tomto prípade návrhu by mohlo byť vyhovie. Ak sa však žalovaná čiastka zmenou petitu znížila, je to dôvodom na opätovné zváženie či ešte sú dôvody na existenciu predbežného opatrenia. V opačnom prípade, ak dôjde ku kvalitatívnej zmene návrhu (napr. žaloba na peňažné plnenie bola zmenená na inú žalobu), PO zo zákona zaniká v okamihu, keď súd zmenu právoplatne pripustil. Dôvodom toho bude výklad ustanovenia § 77 ods. 1 písm. b OSP (návrhu vo veci samej sa nevyhovelo).³¹

Druhy predbežných opatrení

Výpočet PO v SR je explikatívny, vzhľadom na použité slovo „najmä“ v § 76 ods. 1 OSP, a práve preto druh PO môže obsahom, ale aj nemusí zodpovedať výlučne zákonnému textu. Nevylučuje sa ani kombinácia predbežných opatrení v sporoch, v ktorých sa vyžaduje nielen dočasná úprava pomerov, ale aj zabezpečenie budúcej exekúcie. V ďalšom rade ich možno deliť podľa možností, ktoré prichádzajú do úvahy z časového hľadiska: (i) buď sa návrh na nariadenie PO podá pred podaním návrhu vo veci samej a v takom prípade súd uloží povinnosť, aby

25 Pozri § 77 ods. 2 OSP.

26 Števček, M. – Ficová, S.: **Občiansky súdny poriadok – komentár.** Bratislava : C. H. Beck, 2009, 936 s. ISBN 978-80-7400-159-8.

27 Pozri čl. 115 a 116 RP VS i čl. 93 RP SD.

28 Siman, M. – Slašťan, M.: **Súdny systém Európskej únie.** Bratislava : EURO-IURIS, 2010, 782 s. ISBN 978-80-89406-07-4.

29 Čl. 86 RP SD a čl. 107 RP VS.

30 Pozri čl. 280 a 299 ZFEÚ.

31 Aplikácia ustanovenia § 77 ods. 2 OSP v tomto prípade nie je náležitá.

32 Števček, M. – Ficová, S.:

Občiansky súdny poriadok – komentár.

Bratislava : C. H. Beck,
2009, 936 s.
ISBN 978-80-7400-159-8.

33 U nás tak môže navrhovateľ urobiť aj pred návrhom na začatie konania, pričom súd nariadením PO najčastejšie určí aj lehotu, do ktorej má navrhovateľ podať návrh na začatie konania.

34 Pozri čl. 83 ods. 1 RP SD a čl. 104 ods. 1 RP VS.

35 Pozri vec T-215/07 R, bod 1.

36 Vec T-378/07 R.

37 Mazák, J.: **Základy občianskeho práva procesného.**

Bratislava : Iura Edition,
2007, 809 s.
ISBN 978-80-8078-145-3.

38 Pozri čl. 89 RP SD a čl. 110 RP VS.

do určitého času navrhovateľ podal návrh vo veci samej, (ii) návrh na nariadenie PO možno podať súčasne s návrhom vo veci samej alebo (iii) návrh na nariadenie PO možno podať potom, ako súd začal konať vo veci samej.³²

To, kedy sa navrhovateľ rozhodne podať návrh na nariadenie PO v EÚ, je len na ňom; pričom z hľadiska časového tak môže urobiť najskôr súčasne s návrhom na začatie konania a neskôr do vyhlásenia rozsudku vo veci samej.³³ Druhy PO v rámci EÚ vyplývajú zo zmlúv, pričom rokovacie poriadky súdov EÚ niektoré z nich bližšie popisujú; konkrétne ich postup pri nariaďovaní a vydávaní. (I.) *Odklad účinnosti aktu* môže byť nariadený voči všetkým aktom inštitúcií EÚ, ak tieto akty vyvolávajú právne dôsledky a boli napadnuté žalobou na SD/SPS.³⁴ (II.) *Odklad vykonateľnosti aktu* je druhým druhom PO v EÚ. Je nesmierne dôležité ich rozlišovať; a ak súd nariadi ich odklad, spomínané akty prestávajú vyvolávať právne účinky až do uplynutia doby odkladu. Tu si musíme uvedomiť, že napr. návrh na odklad výkonu v zásade nemôže smerovať proti zamietavému správne rozhodnutiu, lebo priznanie takéhoto odkladu nemôže vo svojom dôsledku viesť k zmene právneho postavenia žalobcu. Na strane druhej, nemožno označiť za zamietavý akt rozhodnutie Európskeho parlamentu, ktorým sa vykonáva preskúmanie osvedčenia o zvolení žalobcu za člena tejto inštitúcie, a ktorým sa v nadväznosti na toto preskúmanie vyhlasuje jeho mandát za neplatný.³⁵ Odklad výkonu tohto rozhodnutia totiž povedie k zmene právneho postavenia žalobcu tým spôsobom, že vo svojom dôsledku zachová dočasné postavenie, ktoré sa naň vzťahuje a počas ktorého bude naďalej zaujímať miesto v Parlamente EÚ a v jeho orgánoch i požívať práva, ktoré z toho vyplývajú. Tzv. (III.) „iné predbežné opatrenia“ sú posledným druhom PO, pričom zakladacie zmluvy ani rokovacie poriadky súdov EÚ ich konkrétne necharakterizujú. V tomto prípade súdy najčastejšie ukladajú inštitúciám, aby sa niečoho zdržali, niečo vykonali alebo niečo strpeli. PO sa napríklad žiadal aj návrh na zaviazanie Komisie na predbežnú náhradu finančnej ujmy utrpenej žalobkyňou z dôvodu skutočností, že predmetná inštitúcia opomenula dbať o úplné uplatnenie a správny výklad ustanovení Spoločenstva upravujúcich činnosť finančných sprostredkovateľov; v tomto prípade išlo o mimozmluvnú zodpovednosť spoločenstva a žiadala sa náhrada škody vo veci samej vopred.³⁶ SPS zamietol návrh na odklad výkonu rozhodnutia Komisie napr. vo veciach T-350/07 R, T-367/07 R a T-387/07 R.

Nútený výkon rozhodnutia verzus predbežné opatrenie

Na základe teórie procesného práva v SR sa exekúčnym konaním poskytuje ochrana judikovaným právam, teda takým právam na plnenie, ktoré boli priznané vykonateľným súdnym rozhodnutím, a pritom neboli dobrovoľne splnené počas lehoty určenej na dobrovoľné plnenie.³⁷ Ak má byť PO zabezpečený výkon súdneho rozhodnutia, je nutné (podľa niektorých odborných názorov) v týchto prípadoch hovoriť o zabezpečovacom konaní, pretože až podaním návrhu sa začína konanie o nútenom výkone súdneho rozhodnutia. PO v týchto prípadoch „vyplní“ medzeru od skončenia konania vo veci samej do podania návrhu na výkon súdneho rozhodnutia. PO, nariadené z dôvodu obavy, že by bol výkon súdneho rozhodnutia ohrozený, si vyžaduje existenciu súdneho rozhodnutia. Ustanovenia pri nariaďovaní PO v EÚ sa primerane použijú aj v návrhoch na odklad núteného výkonu rozhodnutí SD/SPS alebo akéhokoľvek aktu inej inštitúcie, ktoré boli predložené podľa článkov 244 a 256 ZES i článkov 159 a 164 ZESAE. Uznesenie v týchto prípadoch, ak súd návrhu vyhovie, môže určiť deň, ku ktorému PO zaniká.³⁸

Záver

Náš právny poriadok, ako aj právny poriadok Európskej únie upravuje postup pri zabezpečovaní ochrany práv a právom chránených záujmov fyzických a právnických osôb. Práve v situáciách, keď nie je zjavné, kedy bude sporný vzťah účastníkov vyriešený konečným rozhodnutím súdu, je potreba dočasnej úpravy pomerov účastníkov konania a zabezpečenia výkonu rozhodnutia pred jeho zmarením najnaliehavejšia. Podmienky odôvodňujúce nariadenie PO

musia byť splnené kumulatívne, pričom sudca, ktorý je príslušný rozhodovať o PO, disponuje širokou mierou voľnej úvahy a je oprávnený rozhodnúť, vzhľadom na osobitosti prejednávanej veci, o spôsobe, akým tieto rozličné podmienky majú byť overené, ako aj o poradí tohto skúmania, lebo žiadny predpis mu vopred neustanovuje tento postup. Súdu, ktorý rozhoduje o nariadení PO, neprináleží prejudikovať opatrenia, no všeobecná zásada práva na úplnú a účinnú súdnu ochranu v sebe zahŕňa zabezpečenie predbežnej ochrany osôb podliehajúcich súdnej právomoci, ak je nevyhnutná ochrana na plnú účinnosť budúceho konečného rozhodnutia vo veci samej s cieľom vyhnúť sa medzere v právnej ochrane poskytovanej súdmi. Sudca, rozhodujúci o nariadení PO, má možnosť kedykoľvek v dôsledku zmeny okolností zmeniť alebo zrušiť uznesenie o nariadení PO; pričom pod zmenou takýchto okolností sa predovšetkým chápu okolnosti faktickej povahy. Nariadenie PO nemožno vylúčiť ani po skončení konania, titulom ktorého je vykonateľné rozhodnutie. V tomto štádiu však už prichádza do úvahy zrejme len PO, ktoré sleduje zabezpečenie výkonu rozhodnutia pred jeho zmarením. ■

RESUMÉ

Komparácia predbežných opatrení nariadených v Slovenskej republike a Európskej únii

Autorka článku konfrontuje i porovnáva predbežné opatrenia nariadené v Európskej únii s predbežnými opatreniami nariadenými v Slovenskej republike. Článok sa neusiluje zachytiť každý jeden možný rozdiel či zhodu medzi menovanými predbežnými opatreniami, a taktiež si nenárokujú na komplexnosť a ucelenosť záverov danej problematiky. Článok sa zameriava len na niektoré rozdiely a zhody medzi predbežnými opatreniami v Slovenskej republike a Európskej únii.

SUMMARY

Comparison of Interim Measures Ordered in the Slovak Republic and in the European Union

The author confronts and compares interim measures ordered in the European Union with those ordered in the Slovak Republic. The article does not aim to grasp every single possible difference or sameness of the above-mentioned interim measures, and it does not even aim to encompass all aspects or reach final conclusions with respect to these issues. It rather focuses only on some differences and similarities between interim measures ordered in the Slovak Republic and in the European Union.

ZUSAMMENFASSUNG

Komparation der in der Slowakischen Republik und in der Europäischen Union angeordneten einstweiligen Verfügungen

Die Autorin konfrontiert und vergleicht die in der Europäischen Union angeordneten einstweiligen Verfügungen mit den in der Slowakischen Republik angeordneten einstweiligen Verfügungen. Das Ziel des Artikels ist nicht auf jeden möglichen Unterschied oder auf jede Übereinstimmung der genannten einstweiligen Verfügungen hinzuweisen sowie keine ganzheitlichen und vollständigen Schlussfolgerungen zu dieser Problematik. Der Artikel deutet nur auf einige Differenzen und Kongruenz zwischen den einstweiligen Verfügungen in der Europäischen Union und in der Slowakischen Republik hin.

Výnimky zo zákazu diskriminácie z dôvodu veku (podľa najnovšej judikatúry Súdneho dvora EÚ)

prof. JUDr. Helena Barancová, DrSc.

Smernica 2000/78/ES ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani (ďalej len Rámcová smernica): Rámcová smernica zakotvila zákaz diskriminácie podľa veku, ale súčasne relatívne široko koncipuje výnimky zo zákazu diskriminácie podľa veku nielen v prístupe k zamestnaniu, ale aj v priebehu trvania pracovného pomeru a určenia maximálnych vekových hraníc výkonu niektorých povolaní.

V roku 2009 a v roku 2010 právnu teóriu aj aplikačnú prax prekvapili viaceré rozhodnutia Súdneho dvora EÚ týkajúce sa zákazu diskriminácie podľa veku a výnimiek zo zákazu diskriminácie podľa veku. Ide predovšetkým o rozhodnutie v právnej veci C- 388/07 (*Age Concern England*) zo dňa 5. 3. 2009, rozhodnutie v právnej veci (*Kücükdeveci*) zo dňa 19. 1. 2010, rozhodnutie v právnej veci (*Pederson*) zo dňa 10. 1. 2010 a rozhodnutie C-229/08 (*Wolf*) tiež z roku 2010.

Uvedené rozhodnutia Súdneho dvora nadväzujú na predtým publikovanú judikatúru, nadväzujúcu na Smernicu 2000/78/ES. Rozhodnutie Súdneho dvora v právnej veci *Kücükdeveci* má tú osobitosť, že sa v ňom v širokej miere prejavuje expanzia doktríny priameho účinku smerníc, čím v oblasti zákazu diskriminácie podľa veku nadväzuje, pokiaľ ide o priamy účinok smerníc na rozhodnutie Súdneho dvora EÚ v právnej veci *Manfred Mangold*.¹

Uvedené kauzy riešené Súdnyim dvorom v ostatných rokoch majú veľmi významné právne dôsledky aj na právnu prax, osobitne v období vysokej nezamestnanosti v Slovenskej republike, ktorá patrí zo štátov EÚ medzi najvyššie. Ide predovšetkým o problém možnosti zákonného ustanovenia maximálneho veku pri výkone určitých povolaní.

Rámcová smernica má pre oblasť pracovného práva mimoriadny význam, aj keď osobnou a vecnou pôsobnosťou prekračuje rámec pracovného práva. Okrem veku zakotvuje zákaz diskriminácie aj na základe náboženstva alebo viery, veku, zdravotného postihnutia a odlišnej sexuálnej orientácie. Rámcová smernica predstavuje na jednej strane kontinuitu už predtým etablovanej stálej judikatúry Súdneho dvora EÚ a na strane druhej ponímaním diskriminácie a široko koncipovanými výnimkami zo zákazu diskriminácie predstavuje dôležitý obrat v politike Európskej únie. Diskrimináciu nedefinuje absolútne, ale len v relatívnej podobe. Od prijatia smernice vývoj práva EÚ v oblasti zákazu diskriminácie je výrazne poznačený stále rastúcou úlohou oprávnených výnimiek zo zákazu diskriminácie.

Transpozícia Rámцovej smernice sa v Slovenskej republike uskutočnila zák. č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len antidiskriminačný zákon).

Prof. JUDr. Helena Barancová, DrSc.

je vedúcou katedry pracovného práva a práva sociálneho zabezpečenia na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave. Je jej spoluzakladateľkou, od roku 2007

tu pôsobí ako dekan. Vo svojej doterajšej vedecko-výskumnej činnosti sa venovala širokému spektru problémov pracovného práva nielen z teoretického hľadiska, ale aj s ohľadom na aplikačnú prax. Je členkou rekodifikačnej komisie pre prípravu nového Občianskeho zákonníka. V oblasti právnej vedy je známa bohatou publikačnou činnosťou.

¹ C- 144/04 (*Mangold*) zo dňa 22. 11. 2005.

Podľa Rámcovej smernice zamestnanie a povolanie sú kľúčové prvky záruky rovnakých príležitostí pre všetkých a rozhodujúcou mierou prispievajú k plnej účasti občanov na ekonomickom, kultúrnom a sociálnom živote.

Smernica pritom nevymedzuje pojem zamestnania a povolania. Aktuálna judikatúra Súdneho dvora ES vymedzuje pojem povolania a zamestnania relatívne široko.² Na extenzívny právny výklad pojmov zamestnanie a povolanie vytvára právny rámec aj samotné znenie Rámcovej smernice v článku 3, ktorej pôsobnosť neohraničuje len na výkon závislej činnosti podľa pracovnej zmluvy, ale vzťahuje sa aj na zamestnancov v štátnej službe, ako aj na samostatnú zárobkovú činnosť a odborné vzdelávanie. Tým, že sa pôsobnosť Rámcovej smernice vzťahuje nielen na súkromnoprávne pracovné pomery, ale aj verejnoprávne vc pracovné (služobné, štátnozamestnanecké) pomery predznačuje, že pojem zamestnanie a povolanie zakotvený v Rámcovej smernici treba používať v širokom zmysle slova.

Článok 2 smernice definuje koncept diskriminácie založenej na veku a iných dôvodoch diskriminácie, pokiaľ ide o zamestnanie a prácu. Rozlišuje na jednej strane medzi priamou diskrimináciou založenou na týchto dôvodoch a na druhej strane nepriamou diskrimináciou, ktorá, hoci spočíva v zjavne neutrálnom ustanovení, kritériu alebo praxi, môže spôsobiť osobitnú nevýhodu osobám z dôvodu veku vo vzťahu k iným osobám.

Vek ako dôvod diskriminácie

Ak uvažujeme o veku v rámci pracovnoprávneho vzťahu, možno povedať, že vek sa na rozdiel od iných dôvodov diskriminácie vyznačuje tým, že je neutrálny vo vzťahu nielen k starším, ale aj k mladším zamestnancom. Aj Rámcová smernica používa pojem vek ako jeden z dôvodov zákazu diskriminácie v neutrálnom zmysle, čím chráni pred diskrimináciou nielen starších, ale aj mladších zamestnancov.

Vek v porovnaní s ostatnými dôvodmi diskriminácie sa neustále mení, preto diskrimináciou v závislosti od veku môže byť postihnutý každý zamestnanec.

Aj keď definícia veku je na prvý pohľad podstatne ľahšia a zahŕňa čas od narodenia až po smrť, jeho vymedzenie na účely diskriminácie nie je ľahkým problémom, pretože vek podlieha neustálej zmene. Rámcová smernica zahŕňa nielen zákaz diskriminácie vo vyššom veku (maximálne vekové hranice), ale zakotvuje aj minimálne vekové hranice, teda zakazuje diskrimináciu starších, ale aj mladších zamestnancov.

V právnej veci Manfred Mangold Súdny dvor EÚ deklaroval, že zákazom diskriminácie podľa veku smernica 2000/78/ES konkretizuje zásadu zákazu diskriminácie, ktorá existuje a platí popri smernici samostatne.³ Je doteraz sporné, či aj diskriminácia pre relatívny vek je zákaznou diskrimináciou. V právnej veci Bartsch podľa podnikového poriadku o dôchodkových príspevkoch manželia, ktorí boli mladší ako 15 rokov od svojich zomretých manželov, nedostali po nich žiaden príspevok k dôchodku. Súdny dvor EÚ v tejto právnej veci nezaulal jednoznačné stanovisko, pretože neuplynula ešte lehota na prevzatie smernice, aj keď časť literatúry posudzovanú situáciu považovala za nepriamu diskrimináciu podľa veku a generálny advokát Sharpston ju vyhodnotil ako priamu diskrimináciu z dôvodu veku.⁴

Za priamu diskrimináciu podľa veku by bolo možné považovať zakotvenie vekových hraníc pre mzdový postup.⁵

Aj keď Rámcová smernica zakotvuje zákaz diskriminácie podľa veku, súčasne umožňuje výnimky z tohto zákazu, ktoré sú už v samotnom texte smernice koncipované relatívne široko a v odbornej verejnosti vzbudzujú oprávnené pochybnosti, či právny priestor pre možnosť poskytnutia výnimiek zo zákazu diskriminácie podľa veku nie je neprimerane široký a či nespochybňuje samotný zákaz diskriminácie na základe veku.⁶

Právne základy zákazu diskriminácie podľa veku

Zákaz diskriminácie podľa veku možno zo systematických hľadísk subsumovať pod všeobecný zákaz diskriminácie zakotvený v článku 13 Zmluvy o založení ES (teraz článku 17 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, ďalej len „ZFEÚ“). Prípady diskriminácie zamestnancov podľa veku sa

2 C-144/04 (Mangold)
zo dňa 22. 11. 2006.

3 C-144/04 (Mangold)
zo dňa 22. 11. 2005.

4 C-427/06 (Bartsch)
zo dňa 23. 9. 2008,
pozri tiež záverečnú reč
generálneho advokáta
k danej veci.

5 C-88/08 (Hütter)
zo dňa 18. 6. 2009,
bod č. 32, C-355/07;
(Kücükdeveci)
zo dňa 7. 7. 2009.

6 Moreau, A. M.:
**Rechtfertigung für
Diskriminierungen.**
In: Labour Congres 2002,
Stockholm, s. 161 a n.;
Krimphove, D.: **Euro-
päisches Arbeitsrecht,**
München, Verlag Vahlen,
1996;
Riesenhuber, K.: **Euro-
päisches Arbeitsrecht.**
C. H. Müller, 2009, Heidel-
berg, Ius Comunitatis;
Fuchs, M. – Marhold, F.:
**Europäisches Arbeits-
recht.** Springer Wien New
York, 2006;
Schiek, D.: **Europäisches
Arbeitsrecht.** Nomos,
Baden Baden, 2007.

vyskytujú predovšetkým v rámci pracovnoprávných vzťahov. Pri aplikácii pracovného práva vzniká celá škála praktických problémov, na ktoré právny stav *de lege lata* neposkytuje jednoznačné odpovede. Ide napríklad o problém právnej korektnosti zakotvenia všeobecnej maximálnej vekovej hranice pre „automatické“ skončenie pracovného pomeru alebo o častú prax zamestnávateľov, ktorí pri prijímaní nových zamestnancov do pracovného pomeru by najradšej vybrali len mladších uchádzačov o zamestnanie. V rámci trvania pracovného pomeru problém dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania v závislosti od veku je aktuálny najmä v oblasti odmeňovania za prácu, napríklad pri zvyšovaní mzdy v závislosti od odpracovaných rokov, pri poskytovaní vyššieho odstupného pri skončení pracovného pomeru starších zamestnancov, ako aj problém rozdielnej dĺžky výpovednej doby v závislosti veku zamestnanca alebo v závislosti od trvania pracovného pomeru u zamestnávateľa.

Z pracovnoprávneho hľadiska je napríklad mimoriadne aktuálnou otázkou, či za neplatnú treba považovať tú časť kolektívnych zmlúv, ktoré obsahujú zákaz výpovede zamestnávateľa vo vzťahu k zamestnancom v pred dôchodkovom veku. Veľmi bohatú rozhodovaciu prax o určení maximálnej vekovej hranice pre výkon určitých povolání majú nemecké súdy. Ale ani súdna prax USA nie je o nič chudobnejšia v oblasti určovania maximálnych vekových hraníc pre výkon určitých povolání (policajti, vodiči z povolaní, leteckí navigátori, piloti a ďalší).

Výnimky zo zákazu diskriminácie podľa veku

Rozhodujúce a podstatné profesijné predpoklady
podľa článku 4 v nadväznosti na článok 2 smernice

Výnimky uvedené v článku 2 bod 2, písm. i v nadväznosti na článok 4 ods. 1 Rámcovej smernice sa viažu na povahu určitých pracovných činností alebo okolností, za ktorých sa vykonávajú, ak táto charakteristika tvorí skutočnú a rozhodujúcu požiadavku na povolanie pod podmienkou, že cieľ je oprávnený a požiadavka primeraná. Popri nich na účely zákazu diskriminácie podľa veku Rámcová smernica v článku 6 formuluje aj osobitné výnimky, ktoré sa vzťahujú len na vek. Výnimky zo zákazu diskriminácie podľa článku 6 smernice sú možné len na základe všeobecného záujmu. Na rozdiel od výnimiek uvedených v článku 6 smernice ide o konkrétne predpoklady pre pracovnú činnosť v individuálnom pracovnoprávnom vzťahu. Výnimky zo zákazu nepriamej diskriminácie podľa veku v zmysle článku 2 Rámcovej smernice musia zodpovedať zásade proporcionality, musia byť „odôvodnené oprávneným cieľom a prostriedky na dosiahnutie tohto cieľa sú primerané a nevyhnutné.“ Voľba výnimiek je síce v rukách členských štátov, ale podlieha kontrole orgánov EÚ.

Právna vec Wolf a podstatné a rozhodujúce požiadavky na výkon povolania

Pán Wolf sa v roku 2006 uchádzal o pozíciu hasiča v technických službách frankfurtského hasičského zboru. Jeho záujem o uvedenú pracovnú pozíciu zamietli s odôvodnením, že v čase konania konkurzu už dosiahol vek 30 rokov, čím nespĺňa podmienku maximálneho veku pre prijatie do hasičského zboru stanovenú na 30 rokov.

Pán Wolf považoval uvedené konanie frankfurtského hasičského zboru za diskriminačné a podal žalobu na príslušný súd v Hessene s požiadavkou náhrady škody vo výške trojnásobku mesačných plátov, ktoré by mu boli poskytnuté, ak by bol prijatý na príslušnú pracovnú pozíciu. Uvedený spor sa dostal až pred Súdny dvor, ktorý posudzoval, či výnimka zo zákazu diskriminácie podľa veku spĺňa požiadavku primeranosti a či vychádza z objektívnych kritérií. Napriek tomu, že výnimka takto ustanovená mala paušálny charakter a neumožňovala posúdenie okolností konkrétneho prípadu, Súdny dvor ju uznal za legítimnú. Súdny dvor legítimnosť výnimky zo zákazu diskriminácie podľa veku podoprel článkom 4 ods. 1 Rámcovej smernice, ktorý ustanovuje, že veková hranica môže byť ospravedlnená, ak je podstatným predpokladom výkonu povolania, ktoré tvoria fyzické a psychické predpoklady a schopnosti uchádzača, ktoré vo vyššom veku môžu klesať. Súdny dvor v odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na to, že povolanie hasiča predpokladá takúto fyzickú zdatnosť, pretože zamestnanci vykonávajúci tento druh verejnej služby ochraňujú verejnosť pred požiarimi a inými katastrofami, čo vyžaduje náročný fyzický výkon, ktorý nie je možný od určitého veku. Podľa Súdneho dvora je nevyhnuté,

aby osoba, ktorá má vykonávať túto činnosť, nadobudla dostatočné množstvo skúsenosti, ktoré vychádzajú najmä z predchádzajúceho praktického výkonu tohto povolania po dostatočne dlhú dobu. Súdny dvor tým dospel k záveru, že neskorší nástup do praktického výkonu tohto povolania by mohol viesť k zníženiu možnosti získania dostatku informácií, ktoré by sa mali využiť v aktívnej službe. Vo výrokovej časti rozhodnutia Súdny dvor uviedol, že: **„Článok 4 ods. 1 smernice Rady 2000/78/ES musí byť vykladaný tak, že nebráni takej vnútroštátnej úprave, akou je právna úprava dotknutá v pôvodnom konaní, ktorá ustanovuje maximálny vek 30 rokov pre prijímanie na pracovné miesta v strednej technickej zložke hasičov.“**

Výnimky zo zákazu diskriminácie podľa veku podľa článku 6

Nad obsahový rámec oprávnených výnimiek zo zákazu nepriamej diskriminácie tak, ako ich formuluje článok 4 Rámcovej smernice, článok 6 Rámcovej smernice vytvára v prípade veku osobitný právny model oprávnených výnimiek zo zásady rovnakého zaobchádzania, ktorý platí len pre oblasť oprávneného rozdielného zaobchádzania na základe veku. Týmto spôsobom podstatne rozširuje okruh oprávnených výnimiek, ktoré predpokladá článok 4 ods. 1 Rámcovej smernice. Už samotné znenie Rámcovej smernice vytvára podstatne širší právny priestor pre oprávnené výnimky zo zákazu diskriminácie podľa veku v porovnaní s inými dôvodmi diskriminácie.

Na rozdiel od výnimiek podľa článku 4 Rámcovej smernice, výnimky podľa článku 6 implicitným spôsobom uvedené v článku 6 Rámcovej smernice obsahujú zohľadnenie všeobecného záujmu, ktorý podľa Súdneho dvora nie je nevyhnutné ohraničiť taxatívnym výpočtom.⁷ Všeobecný záujem doteraz judikatúra Súdneho dvora nevymedzila. Tento pojem neupravuje ani Rámcová smernica. Je problematické, ak by národný zákonodarca „zveril“ uskutočnenie všeobecného záujmu rozšírením výnimiek zo zákazu diskriminácie podľa veku len zamestnávateľovi. Záujem zamestnávateľa nemusí byť vždy v súlade so všeobecným záujmom.⁸ Či sa tento záujem zamestnávateľov autonómne rozhodovať o personálnej štruktúre svojho podniku jednoznačne uzná v práve EÚ ako legitímny cieľ podľa článku 6 ods. 1 Rámcovej smernice, je dnes otáznе. Celkom jednoznačne sa ukazuje, že vyvážená veková štruktúra podnikov má pozitívny vplyv aj na trh práce. Aplikačná časť oprávnené očakáva, že sa k tejto otázke jednoznačnejšie vyjadrí aj Súdny dvor EÚ.

V jednom z novších rozhodnutí Súdneho dvora ES, prijatom 5. marca 2009 Súdny dvor EÚ skúma vzťah medzi článkom 2 ods. 1 Rámcovej smernice o výnimkách z nepriamej diskriminácie, ktoré musia mať črtu primeranosti a nevyhnutnosti a článkom 6 ods. 1 Rámcovej smernice, ktorý umožňuje členským štátom nad rámec článku 2 ods. 1 smernice ustanoviť výlučne vo vzťahu k veku odôvodnené rozdiely v zaobchádzaní, ak toto rozdielne zaobchádzanie je objektívne a primerane odôvodnené oprávneným cieľom a ak sú prostriedky na dosiahnutie tohto cieľa primerané a nevyhnutné.⁹

Podľa výroku tohto rozsudku sa má článok 6 ods. 1 Rámcovej smernice vykladať v tom zmysle, že dáva možnosť členským štátom vo vnútroštátnom práve ustanoviť niektoré formy rozdielného zaobchádzania založeného na veku, ak sú objektívne a primerane odôvodnené takým legitímnym cieľom, akým je politika zamestnanosti, trh práce alebo odborná príprava a ak sú prostriedky na dosiahnutie tohto cieľa primerané a nevyhnutné. Súčasne členským štátom ukladá povinnosť preukázať legitímnu povahu cieľa vysoko nastavenou kontrolnou hranicou. Vnútroštátna právna úprava pri zakotvení niektorých foriem rozdielného zaobchádzania založeného na veku nemusí priamo obsahovať presnú formuláciu cieľov odôvodňujúcich výnimku zo zásady rovnakého zaobchádzania z dôvodu veku. Vnútroštátnemu súdu prislúcha preveriť, či právna úprava zodpovedá takémuto legitímnemu cieľu a či zvolené prostriedky boli vhodné a potrebné na jeho dosiahnutie. Aj keď Rámcová smernica nemá vplyv na vnútroštátne predpisy, ktoré upravujú dôchodkový vek, pod pôsobnosť Rámcovej smernice prislúchajú vnútroštátne úpravy, ktoré umožňujú zamestnávateľom prepustiť zamestnancov vo veku 65 rokov (alebo viac) z dôvodu dosiahnutia veku, pretože cieľom Rámcovej smernice je zabezpečenie rovnosti zaobchádzania v zamestnaní a povolanií každej osobe tým, že sa jej poskytne účinná ochrana proti diskriminácii založenej na jednom z dôvodov uvedených v článku 1 Rámcovej smernice, medzi ktoré patrí aj vek.¹⁰

7 C-388/07

(Age Concern England)
zo dňa 5. 3. 2009;
C- 411/05
(Palacios de la Villa)
zo dňa 16. 10. 2007,
body 53–66.

8 C-411/05

(Palacios de la Vila)
zo dňa 16. 10. 2007,
body 53–66.

9 C-388/07

(Age Concern England),
zo dňa 5. 3. 2009, body
55, 57, 61, generálnym
advokátom v tejto veci bol
prof. JUDr. Ján Mazák, PhD.

10 Pozri výrok rozsudku

v právnej veci C-388/07
(Age Concern England)
zo dňa 5. 3. 2009 bod 23;
ako aj právnu vec C-411/05
(Palacios de la Villa, zo dňa
16. 10. 2007, bod 42;
ako aj článok 3 ods. 1
písm. c Rámcovej smernice,
podľa ktorého „smernica
sa uplatňuje v rámci právomoci
zverených Spoločenstvu na všetky osoby vo
vzťahu k podmienkam
zamestnania a pracovným
podmienkam, vrátane
podmienok prepúšťania
a odmeňovania“.

Podľa článku 6 ods. 1 Rámcovej smernice členské štáty môžu ustanoviť, že rozdiely v zaobchádzaní z dôvodu veku nie sú diskrimináciou, ak v kontexte vnútroštátnych predpisov sú objektívne a primerane odôvodnené oprávneným cieľom, vrátane zákonnej politiky zamestnanosti, trhu práce a cieľov odbornej prípravy, a ak prostriedky na dosiahnutie týchto cieľov sú primerané a nevyhnutné.

Rozdiely v zaobchádzaní môžu zahŕňať:

- stanovenie osobitných podmienok prístupu k zamestnaniu a odbornej príprave a povolaniu, vrátane podmienok prepúšťania a odmeňovania pre mladých a starších zamestnancov, aby sa podporila ich profesionálna integrácia alebo aby sa zabezpečila ich ochrana;
- stanovenie podmienok minimálneho veku, odbornej praxe pre prístup k zamestnaniu alebo k určitým výhodám, ktoré súvisia so zamestnaním;
- stanovenie hornej vekovej hranice uchádzačov, ktorá vyplýva z požiadaviek odbornej prípravy pre obsadzované miesto alebo z nutnosti primeranej doby zamestnania pred odchodom do dôchodku.

Tým, že smernica obsahuje len demonštratívny spôsob výpočtu oprávnených dôvodov rozdielného zaobchádzania, počíta aj s inými situáciami nielen v rámci zamestnania, ale aj v oblasti odborného vzdelávania a predzmluvných vzťahov. Ide nielen o osobitné podmienky na prístup k zamestnaniu alebo odbornému vzdelávaniu, ale aj osobitné podmienky na výkon zamestnania. Priamo z článku 6 ods. 1 Rámcovej smernice celkom jednoznačne vyplýva, že ciele, ktoré možno považovať za legitímne, prislúchajú do oblasti sociálnej politiky, akými sú tie, ktoré sú spojené s politikou zamestnanosti, trhu práce alebo odbornej prípravy. „Tieto legitímne ciele sa vzhľadom na svoju všeobecnú povahu odlišujú od individuálnych dôvodov na strane zamestnávateľa, napríklad zníženia nákladov výroby alebo zlepšenia jeho súťažného postavenia bez toho, aby bolo možné vylúčiť, že vnútroštátne právo ponechá zamestnávateľom istú mieru flexibility.“¹¹

Podľa názoru Súdneho dvora EÚ článok 6 smernice predstavuje osobitný právny model výnimiek, ktorý je špecifický len pre rozdielne zaobchádzanie na základe veku. Umožňuje členským štátom prijať ustanovenia upravujúce rozdielne zaobchádzanie založené na veku, ktoré patrí najmä do kategórie priamej diskriminácie, ako ju definuje článok 2 ods. 1 písm. a smernice. Článok 6 ods. 1 treba podľa názoru Súdneho dvora vykladať tak, že sa uplatňuje „bez ohľadu na článok 2 ods. 1“ smernice.¹² Na druhej strane smernica nezáväzuje členský štát, aby na účely rozdielného zaobchádzania z dôvodu veku zostavil zoznam prípadov alebo druhov rozdielného zaobchádzania. Ak by však chýbala potrebná presnosť vo vzťahu k identifikácii oprávnenosti cieľa, treba, aby legitímnosť cieľa mohli preukázať iné okolnosti, ako aj primeranosť a nevyhnutnosť prostriedkov použitých na dosiahnutie tohto cieľa.¹³

Jednoduché všeobecné tvrdenia týkajúce sa spôsobilosti určitého opatrenia byť súčasťou politiky zamestnanosti, trhu práce alebo odbornej prípravy nepreukazujú, že cieľ tohto opatrenia by mohol byť takej povahy, aby odôvodňoval výnimku zo zákazu diskriminácie podľa veku.¹⁴ Podstatný rozdiel medzi článkom 2 ods. 1 Rámcovej smernice a článkom 6 ods. 1 sa dotýka aj toho, kto musí poskytnúť odôvodnenie, aká je jeho povaha a ako ho treba preukázať. Legitímny cieľ sledovaný predmetným členským štátom musí byť možné odvodiť priamo zo znenia predmetného opatrenia alebo z jeho všeobecného kontextu, najmä odkazujúc na oficiálne dokumenty. Na druhej strane, pokiaľ ide o článok 2 ods. 2 uvedenej smernice, kladie sa dôraz na schopnosť zamestnávateľa odôvodniť jeho prax v oblasti zamestnanosti.¹⁵

Rámcová smernica ale umožňuje členskému štátu zakotviť minimálny alebo aj maximálny vek pre výkon príslušných povolání. Rozdielny vek aktuálne znenie Zákonníka práce upravuje ako podmienku na uzatvorenie dohody o hmotnej zodpovednosti. Podľa doterajšej rozhodovacej činnosti Súdneho dvora EÚ sa od národných súdov požaduje veľmi prísna kontrola priameho kauzálneho vzťahu medzi skutočným dôvodom výnimky zo zásady rovnakého zaobchádzania a sledovaným cieľom. Sudca na vnútroštátnej úrovni by mal posúdiť, či daný cieľ nemohol zamestnávateľ dosiahnuť inými prostriedkami, ktoré neovplyvňujú základné práva.¹⁶ Táto požiadavka Súdneho dvora EÚ vo vzťahu k národným súdom je osobitne náročná. Súdny dvor EÚ uskutočňuje kontrolu legitímnosti cieľa sledovaného zamestnávateľom pri uplatnení výnimky zo zásady rovnakého zaobchádzania, čím nepriamo núti vnútroštátnych sudcov v súdnych sporoch preskúmať skutočné motívy zamestnávateľa pri uplatňovaní výnimiek zo zásady rovnakého zaobchádzania.

11 C-388/07

(Age Concern England)
zo dňa 5. 3. 2009, bod 51.

12 Tamtiež, bod 60, 61 a 62.

13 C-411/05 (Palacios de la Villa), zo dňa 16. 10. 2007,
bod 52 a 57.

14 C-388/07
(Age Concern England)
zo dňa 5. 3. 2009, bod 51.

15 C-388/07
(Age Concern England),
zo dňa 5. 3. 2009,
bod 52 a 56.

16 Moreau, A. M.: poznámka
č. 6, s. 161–189.

Všeobecné a osobitné zákonné maximálne a minimálne vekové hranice pre výkon povolania

Aj keď podľa právneho stavu *de lege lata* sa u viacerých povolanií v právnom systéme Slovenskej republiky uplatňuje pre výkon povolania maximálny vek, roky to vzbudzuje v slovenskej odbornej komunite oprávnené pochybnosti. Napríklad, ak ide o pracovnú kategóriu učiteľov vysokých škôl. Poukazuje sa často na rozpor platného právneho stavu s Dohovorom Medzinárodnej organizácie práce č. 111 o zákaze diskriminácie v zamestnaní. Problematickým pre prax v súvislosti s diskrimináciou podľa veku je predovšetkým ustanovenie maximálnych vekových hraníc pre výkon povolania.

Osobitne dôležitým je problém, či je v Rámcovej smernici potrebný právny základ na určenie časového obmedzenia pracovnoprávneho vzťahu bez vecného dôvodu.

Rámcová smernica neovplyvňuje právomoc členských štátov nielen určiť vek odchodu do dôchodku, ale aj upraviť podmienky skončenia pracovného pomeru pri dosiahnutí veku odchodu do dôchodku. Podľa právneho stavu *de lege lata* zákon ustanovuje maximálne vekové hranice pre výkon zamestnania. Maximálne vekové hranice sú v súčasnosti zákonom ustanovené nielen pre učiteľov vysokých škôl, ale aj pre pilotov, sudcov a ďalšie pracovné kategórie.

Napríklad, všeobecná zákonná úprava, na základe ktorej sa automaticky končí pracovný pomer dosiahnutím určitého veku v Slovenskej republike neexistuje. Takáto úprava platí podľa právneho stavu *de lege lata* len pre osobitné pracovné kategórie obdobne, ako je to v iných krajinách Európskej únie. V právnej literatúre sa usudzuje, že by sa členským štátom nemalo upierať zachovanie prípadne zavedenie všeobecnej maximálnej vekovej hranice pre výkon zamestnania.

Vekovú hranicu 65 rokov na skončenie pracovného pomeru podľa zahraničných právnych úprav často obsahujú nielen pracovné zmluvy, ale aj kolektívne zmluvy. Členské štáty EÚ by mali mať možnosť uznať záujem zamestnávateľov na vyváženej vekovej štruktúre svojich zamestnancov a na kontinuálnom plánovaní nových zamestnancov ako legitímny cieľ. Bohaté skúsenosti s posudzovaním maximálnych vekových hraníc pre výkon určitých povolanií má Spolkový ústavný súd Spolkovej republiky Nemecko. Vo svojej doterajšej rozhodovacej činnosti uznal maximálnu hranicu 70 rokov za akceptovateľnú pre kominárov a obdobne maximálnu hranicu 70 rokov pre výkon povolania pôrodných asistentiek. V roku 1984 sa v Nemecku konal spor o oprávnenosť zníženia vekovej hranice pre výkon povolania vysokoškolských profesorov nad 65 rokov. Spor skončil uznaním maximálnej vekovej hranice 65 rokov pre výkon pozície vysokoškolského učiteľa. Ustanovenie hranice 65 rokov u vysokoškolských učiteľov pre skončenie pracovného pomeru súd uznal za právne korektný z dôvodu ekonomického a odborného rastu nových akademikov. V roku 1992 Spolkový ústavný súd uznal vek 68 rokov za vek, ktorým sa „automaticky“ končí zamestnanie verejne menovaných znalcov a v roku 1992 určil za oprávnenú vekovú hranicu 70 rokov pre notárov. V prípade leteckých inžinierov za prípustnú vekovú hranicu pre výkon povolania uznal 55 rok veku. Všetky tieto vekové hranice Ústavný súd uznal za súladné s Ústavou Spolkovej republiky Nemecko.

Právna vec C- 341/08 (Peterson) zo dňa 12. 1. 2010

V uvedenej právnej veci išlo o posúdenie oprávnenosti výnimky zo zákazu rovnakého zaobchádzania, najmä pokiaľ ide o jej primeranosť.

Pani Petersonová, narodená v roku 1939 vykonávala profesiu zubného lekára do apríla 1974. Na základe nemeckej právnej úpravy povolanie zubného lekára je možné vykonávať len do konca kalendárneho štvrtroka, v ktorom osoba dovŕši 68 rok veku. Pani Petersonová dosiahla tento vek v roku 2007 a mala prísť týmto o právo vykonávať svoju profesiu. Podľa pani Petersonovej išlo o diskrimináciu podľa veku, ktorá nie je súladná s úniijným právom a svoje nároky uplatnila na súde.

V rozhodnutí Súdny dvor výslovne uviedol, že oprávnenú nepriamu diskrimináciu musí ospravedlňovať právny predpis členského štátu alebo príslušný štátny úrad. Nemecký súd, ktorý predložil Súdnemu dvoru predbežné otázky uviedol tri dôvody verejného záujmu, ktoré ospravedlňujú nemeckú pracovnoprávnu úpravu pri stanovení vekovej hranice pre výkon povolania zubného lekára. Prvým dôvodom je ochrana verejného zdravia a za druhý dôvod označil dosiahnutie rovnováhy v rámci zamestnanosti. Tretí dôvod spočíval vo využití príspev-

17 Bližšie pozri: Lyčka, M.:
**Peterson a Wolf: Kde leží
hranice vekové diskri-
minácie?** Jurisprudence,
2010, č. 3, s. 22–28.

kov do sociálneho systému. Súdny dvor v nadväznosti na návrhy nemeckých súdov vyslovil, že žiadne prípravné dokumenty súvisiace s nemeckým zákonodarstvom nezakotvujú, aké dôvody viedli k zavedeniu vekovej hranice 68 rokov pre výkon povolania zubného lekára. Konečné posúdenie tejto otázky zveril národnému súdu s tým, že mu ponúkol návrh, ako sa právne vyrovná s týmto problémom. Podľa výrokovej časti rozhodnutia Súdneho dvora „**článok 6 ods. 1 smernice 2000/78/ES sa musí vykladať v tom zmysle, že nebráni opatreniu, pokiaľ toto opatrenie má za cieľ rozdelenie pracovných príležitostí medzi generáciami v rámci povolania zubného lekára, ak s ohľadom na situáciu na trhu práce je takéto opatrenie primerané a nevyhnutné k dosiahnutiu tohto cieľa. Je na vnútroštátnom súde, aby zistil cieľ sledovaný uvedeným opatrením, ktoré ustanovuje takéto vekové obmedzenia a posúdil dôvod jeho zachovania**“.

Na druhej strane Súdny dvor neuznáva oprávnenosť takejto výnimky zo zákazu diskriminácie podľa pohlavia, „**pokiaľ jej cieľom je iba ochrana zdravia pacientov pred poklesom výkonnosti týchto zubných lekárov po dovŕšení tohto veku, pokiaľ sa rovnaké vekové obmedzenie nepoužije na zubných lekárov, ktorí sú mimo zmluvného systému**“.¹⁷

Všeobecne sa predpokladá, že určenie maximálnych vekových hraníc pre výkon povolania je právne korektné, pretože pri vyššom veku ide o pokles výkonnostnej kapacity nevyhnutnej pre výkon príslušného povolania a ani v odbornej literatúre sa tento názor nestretáva s výraznejšími pochybnosťami. Vyvážená veková štruktúra zamestnancov a podpora ekonomického dorastu by mali predstavovať aj do budúcnosti legitímne ciele v zmysle článku 6 Rámcovej smernice a ustanovenie maximálnych vekových hraníc predstavuje primeraný a potrebný prostriedok na ich dosiahnutie.

Aj existujúca judikatúra Súdneho dvora považuje vyváženú vekovú štruktúru zamestnávateľa za oprávnený a právne korektný cieľ a dôvod pre prípustné rozdielne zaobchádzanie podľa veku, aj keď v konečnom dôsledku ide o obmedzenie slobodnej voľby povolania a zamestnania.

V právnej veci C-411/05 (de la Villa) zo dňa 16. 10. 2007 Súdny dvor EÚ vyslovil, že smernica 2000/78/ES nie je v rozpore s takou vnútroštátnou úpravou, podľa ktorej sa za platné považujú ustanovenia kolektívnych zmlúv o povinnom odchode do dôchodku, ktoré ako jedinú podmienku vyžadujú, aby zamestnanec dosiahol vekovú hranicu pre odchod do dôchodku, ktorú vnútroštátna úprava ustanovila na 65 rokov a súčasne spĺňal kritéria nároku na poberanie starobného dôchodku. Podmienkou pre vyššie uvedený postup je, že takéto opatrenie objektívne a primerane odôvodňuje oprávnený cieľ politiky zamestnanosti a trhu práce a prostriedky na dosiahnutie tohto cieľa všeobecného záujmu sú primerané a nevyhnutné.

Výberové konanie

Zamestnávateľ nesmie vo výberovom konaní pracovné pozície ohraničiť na určitú vekovú skupinu. Ani pri rozhovore v rámci výberového konania nie sú prípustné otázky na vek uchádzača o zamestnanie.

Na druhej strane by sa považovalo za neprípustné, ak by prostredníctvom kvóta systému vek bol výlučným kritériom výberu zamestnancov. Diskriminačne by postupoval aj zamestnávateľ, ktorý by si vyberal zamestnancov napr. vo veku 30–35 rokov, pretože týmto postupom by diskriminoval nielen uchádzačov o zamestnanie mladších vekových kategórií, ale aj starších potenciálnych zamestnancov. Výber výlučne na základe veku však Súdny dvor uznal za právne korektný v najnovšej právnej veci C-229/08 (Wolf) zo dňa 12. 1. 2010.

Aj inzerát typu „hľadáme uchádzača do 45 rokov veku“ je v rozpore so zásadou rovnakého zaobchádzania z dôvodu veku. Dalo by sa považovať za právne korektné, ak by zamestnávateľ uverejnil inzerát, že hľadá zamestnancov „od 5 rokov praxe v povolani“.

Je otázne, ako sa bude vyvíjať judikatúra Súdneho dvora EÚ pokiaľ ide o pozíciu zamestnávateľa starať sa o vyváženú vekovú štruktúru svojich zamestnancov a vývoj slobodného výberu povolania a zamestnania.

Minimálne trvanie praxe, prípustnosť na základe zásady primeranosti, minimálna kvalifikácia, skúsenosti výkonu povolania má zaručiť minimálnu kvalifikáciu ako aj eliminovať uchádzačov s neprimerane krátkou skúsenosťou v povolaní.

Odmeňovanie zamestnancov podľa veku

S diskrimináciou podľa veku súvisí aj odmeňovanie zamestnancov v závislosti od veku, kedy sa predpokladá, že starší zamestnanec má viac odborných skúseností ako mladší zamestnanec.

Zohľadnenie služobného veku pri odmeňovaní za prácu v odbornej literatúre všeobecne uznáva ako určitý „paušalizovaný“ zreteľ na predpokladanú vyššiu kvalifikačnú úroveň dosiahnutú v procese vykonávania profesie. Tento fakt potvrdilo aj rozhodnutie Súdneho dvora v právnej veci Danfoss, ktoré sa dotýkalo otázky rovnakého zaobchádzania podľa pohlavia. V ňom Súdny dvor EÚ výslovne vyjadril, že „zamestnávateľ nemusí osobitne zdôvodňovať uplatnenie kritéria služobného veku, pretože ten súvisí s profesijnou skúsenosťou, ktorá vo všeobecnosti zamestnanca robí schopným lepšie vykonávať svoju prácu“.¹⁸

Služobný vek predstavuje aj podľa článku 6 ods. 1 písm. b Rámcovej smernice oprávnenú výnimku zo zásady rovnakého zaobchádzania. A odmeňovanie podľa získaných pracovných skúseností, ktoré vekom rastú, preto predstavuje podľa názoru Súdneho dvora EÚ legítimný cieľ mzdovej politiky zamestnávateľa, pretože vo všeobecnosti je uplatnenie kritéria odpracovaných rokov spôsobilé dosiahnuť tento cieľ. To neplatí, keď zamestnanec predloží dôkazy, ktoré v konkrétnej veci môžu vyvolať vážne pochybnosti o spôsobilosti dosiahnuť tento cieľ uplatnením kritéria počtu odpracovaných rokov. Vtedy zamestnávateľ musí preukázať, že čo je vo všeobecnosti pravdou, že počet odpracovaných rokov ide ruka v ruke so skúsenosťou a umožňuje zamestnancovi lepšie plniť svoje pracovné úlohy, je pravdou aj pokiaľ ide o príslušné zamestnanie v konkrétnej právnej veci.¹⁹ Aj v právnej veci Köbler Súdny dvor EÚ vyslovil, že „nemôže byť odmietnutý argument vernostnej prémie ako oprávnené zdôvodnenie zohľadnenia služobného veku pri výške odmeny za vykonanú prácu“.²⁰

Na druhej strane diferencovanie mzdy len podľa veku by bolo problematické a s určitosťou by napríňalo skutkovú podstatu diskriminácie podľa veku. Inak by takúto situáciu bolo treba posúdiť v prípade, že by druh vykonávanej činnosti, na ktorú boli napríklad angažovaní mladiství zamestnanci, podstatne závisel od ich telesnej sily. Ukazuje sa, že honorovanie výkonu práce výlučne len na základe veku zamestnanca, len na základe jeho životnej skúsenosti, ktorá s vyšším vekom stúpa, je nedostačujúce.

Podstatne menej problematické je naviazanie výšky mzdy na trvanie pracovného pomeru u zamestnávateľov, aj keď sa opticky javí ako nepriama diskriminácia mladších zamestnancov. Súdny dvor ES akceptuje takýto postup zdôrazňujúc, že služobný vek ide ruka v ruke s profesijnou skúsenosťou.

Súdny dvor ES v právnej veci Cadman nekonštatoval nepriamu diskrimináciu podľa pohlavia ani diskrimináciu, podľa veku pokiaľ ide o diferenciáciu mzdy podľa doby trvania príslušnosti k podniku.²¹ Tento záver nie je v rozpore ani s princípom rovnakej odmeny mužov a žien. Súdny dvor vo vyššie uvedenej veci rozhodol, že ide o oprávnenú a prípustnú rozdielnosť v zaobchádzaní, keď zamestnávateľ dá prednosť v odmeňovaní zamestnancovi podľa doby zamestnania. Prípustnosť rozdielného zaobchádzania v závislosti od doby trvania pracovného pomeru u zamestnávateľa nesmie byť obchádzaním zákazu diskriminácie podľa veku ani obchádzaním zákazu diskriminácie podľa pohlavia, alebo iných diskriminačných dôvodov.²²

Výpoveď z pracovného pomeru z dôvodu veku

Aj keď výpoveď z pracovného pomeru výlučne z dôvodu veku je diskriminujúca a považuje sa v prevažnej miere za neprípustnú, neprípustnosť výpovede napríklad v kolektívnych zmluvách sa často viaže na dĺžku nadobudnutej praxe.

Skončenie zamestnania na základe dovŕšenia dôchodkového veku novšia judikatúra Súdneho dvora pripúšťa. Ide najmä o právnu vec 341/08 (Peterson) zo dňa 12. 1. 2010.

Positívne opatrenia v prospech starších zamestnancov sa všeobecne považujú za prípustné, pretože sa vychádza z toho, že starší zamestnanci majú veľmi zúžené šance uplatnenia sa na trhu práce. Podľa existujúceho právneho stavu v Slovenskej republike by výpoveď z dôvodu dosiahnutého veku zamestnanca nebola právne korektná, pretože Zákoník práce taxatívnym spôsobom zakotvuje výpovedné dôvody na strane zamestnávateľa. Na druhej strane ani za súčasného právneho stavu sa nevyklučuje zohľadniť vek ako osobitnú podmienku sociálneho

18 C-109/88 (Danfoss)
zo dňa 17. 10. 1989.

19 Tamtiež, bod 24 a 25.

20 C-224/01 (Köbler)
zo dňa 30. 9. 2003.
V tomto prípade síce nešlo
o diskrimináciu podľa veku,
ale o otázku nepriamej dis-
kriminácie podľa pohlavia
univerzitného učiteľa
v Rakúsku.

21 C-17/05 (Cadman)
zo dňa 18. 5. 2006.

22 Tiež Linsenmaier, W.:
Verbot der Diskriminierung wegen des Alters.
Recht der Arbeit, 2003,
Sonderbeilage zu Heft 5,
s. 22–23.

výberu pri hromadnom prepúšťaní zamestnancov v zmysle § 73 Zákonníka práce, cieľom ktorého je ochrana starších zamestnancov, ktorí po prípadnom skončení pracovného pomeru majú malé šance na trhu práce. Aj v tomto prípade by však bolo problematické, ak by sa zamestnávateľ pred hromadným prepúšťaním zamestnancov spolu so sociálnym partnerom dohodol, že výlučným kritériom pri sociálnom výbere bude vek zamestnanca.

Výpovedné doby

Dĺžka výpovedných dôb v závislosti od odpracovaných rokov u zamestnávateľa sa všeobecne považuje za legitímnu výnimku zo zákazu diskriminácie podľa veku. Najnovšia judikatúra Súdneho dvora za rozpor s právom EÚ považuje situáciu, ak právna úprava členského štátu nezapočítava do odpracovaného času na účel výpovedných dôb celú dobu trvania pracovného pomeru. K tomuto problému sa Súdny dvor vyslovil v právnej veci Küçükdeveci („Küdžükdevedži“). Uvedené rozhodnutie má významné právne následky aj z dôvodu, že otriaslo doktrínou priamej účinnosti v tom zmysle, že podľa literatúry „prestal byť priamy účinok kľúčovým princípom vzťahu medzi EÚ a národnými právnymi systémami a relevantným kritériom sa stal princíp prednosti“.²³

Klasická doktrína umožňovala totiž len obmedzený priamy účinok smerníc vo vzťahu k súkromným subjektom členského štátu (vertikálna priama účinnosť smernice alebo jej časti). Najmä v právnej veci Pfeiffer, týkajúcej sa problému pracovného času Súdny dvor odmietol horizontálnu priamu účinnosť smernice slovami, „že ani jasné, presné a bezpodmienečné ustanovenie smernice, ktorá má poskytnúť práva a uložiť povinnosti jednotlivcom nemôže byť uplatnené v rámci sporu prebiehajúceho výlučne medzi jednotlivcami“.²⁴ Naopak, horizontálny priamy účinok smernice 2000/78/ES Súdny dvor vyjadril v bode 2 rozsudku vo veci Küçükdeveci slovami: **„Vnútroštátnemu súdu, ktorý rozhoduje spor medzi jednotlivcami, prislúcha zabezpečiť dodržiavanie zásady zákazu diskriminácie na základe veku, ako je konkretizovaná smernicou Rady 2000/78/ES tým, že prípadne nepoužije žiadne ustanovenie vnútroštátnej úpravy, ktoré by bolo v rozpore s tou zásadou, nezávisle na využití možnosti obrátiť sa v prípadoch uvedených v článku 267 druhom pododstavci ZFEÚ na Súdny dvor s predbežnou otázkou týkajúcou sa výkladu tejto zásady.“**

Podľa skutkového stavu pani Küçükdeveci začala pracovať pre nemeckú firmu Swedex vo svojich 18 rokoch veku v roku 1996 a po vyše desať rokov trvajúceho pracovného pomeru bola prepustená koncom roku 2006 s jednomesačnou výpovednou dobou, ktorá jej mala uplynúť koncom januára 2007. Podľa nemeckej pracovnoprávnej úpravy dĺžka výpovednej doby závisí od počtu odpracovaných rokov v príslušnej firme. Pri desaťročnom pracovnom pomere nemecká pracovnoprávna úprava predpokladá 4-mesačnú výpovednú dobu. Zamestnávateľ žalobkyni poskytol len jednomesačnú výpovednú dobu z dôvodu uplatnenia nemeckého občianskeho zákonníka, podľa ktorého sa pre výpočet dĺžky výpovednej doby nezohľadňuje doba, ktorú zamestnanec odpracuje pred dosiahnutím veku 25 rokov. Z vyššie uvedeného dôvodu sa na žalobkyňu hľadalo akoby vo firme odpracovala len tri roky.

Súdny dvor na základe predloženia predbežnej otázky nemeckého pracovného súdu v Düsseldorfe prijal rozhodnutie, v ktorom tlmočí nesúlad nemeckej právnej úpravy s právom EÚ slovami: **„Právo Únie a konkrétne zásadu zákazu diskriminácie, ako je konkretizovaná v smernici 2000/78/ES je nutné vykladať v tom zmysle, že bráni takej vnútroštátnej úprave, akou je právna úprava dotknutá v pôvodnom konaní, ktorá ustanovuje, že sa na účely výpočtu výpovednej doby neprihliada k dobám zamestnania dosiahnutým zamestnancom pred dovŕšením 25 roku.“**

Záver

V systematickej časti práva EÚ, zákazu diskriminácie podľa veku boli dodnes prijaté dve významné rozhodnutia Súdneho dvora EÚ o horizontálnej priamej účinnosti smerníc. Najnovšie prejednávaná vec Küçükdeveci z roku 2010, ktorá nadväzuje na právnu vec Manfred Mangold z roku 2005 v podstatnej časti predurčujú aj budúci vývoj po prijatí Lisabonskej zmluvy po 1. 12. 2009. Charta Základných práv EÚ, integrálna súčasť práva EÚ bude základným právnym

23 Šlosarčík, I.: **Küçükdeveci: Expanze doktríny přímého účinku směrnic.** Jurisprudence, 2010, č. 2, s. 37 a 38.

24 397/01 (Pfeiffer), bod 109 rozhodnutia.

rámcom pre správnu aplikáciu smerníc, ktorým bude priznaná priama horizontálna účinnosť. Sudca v takejto situácii bude zrejme postavený do pozície neuplatňovať domáce právo, ktoré je nesúladne so smernicou: Ak by takéto právo z dôvodu absencie transpozície smernice chýbalo, alebo by bolo nesprávne, mohol by sa sudca členského štátu oprieť pri rozhodovaní vo veci aj na samotný text príslušnej smernice.

Prekvapením pre slovenskú pracovnoprávnú teóriu ako aj legislatívnu prax je široký právny rámec možnosti poskytovania oprávnených výnimiek zo zásady rovnakého zaobchádzania z dôvodu veku tak, ako vyplýva z článku 2, z článku 4 ako aj z článku 6 ods. 1 Rámcovej smernice, ktorý priebežne stále potvrdzuje aj judikatúra Súdneho dvora EÚ. V porovnaní s inými dôvodmi zákazu diskriminácie s výnimkou náboženstva a viery európsky zákonodarca podstatne viac rozšíril právny priestor oprávneným výnimkám zo zásady rovnakého zaobchádzania z dôvodu veku. Tým čiastočne reálne zneistil relatívne veľkú časť starších zamestnancov v pracovnom pomere. Je zaujímavé, že Súdny dvor EÚ sa vo svojej doterajšej rozhodovacej činnosti akoby vyhýbal presnej odpovedi na rozsah reálnej ochrany zamestnancov pred diskrimináciou na základe veku a aj naďalej poskytuje relatívne široký výklad pre posudzovanie oprávnených výnimiek zo zákazu diskriminácie podľa veku, o čom svedčí aj najnovšia judikatúra Súdneho dvora EÚ.

Široký právny rámec pre možnosť poskytovania výnimiek zo zásady rovnakého zaobchádzania z dôvodu veku možno v najbližších rokoch privodí aj v slovenskom pracovnom práve zásadnú zmenu v neprospech zamestnancov v dôchodkovom veku. Tomu nasvedčuje aj súčasná hospodárska situácia, ktorá zhoršuje podmienky na trhu práce nielen pre starších uchádzačov o zamestnanie, ale aj mladších so zodpovednosťou za výchovu maloletých detí. Hroziace riziko sociálneho vylúčenia z dôvodu nezamestnanosti, ktoré ohrozuje v širokom rámci aj vekovo mladších zamestnancov, vytvára všetky právne predpoklady na to, aby možnosti formulovania oprávnených výnimiek zo zákazu diskriminácie podľa veku boli využité aj v slovenskom právnom poriadku ako jeden z oprávnených cieľov sociálnej politiky štátu.

Široko koncipované výnimky zo zákazu diskriminácie podľa veku prinesú v blízkej budúcnosti zásadnú zmenu nielen v prístupe na pracovný trh, ale aj zmeny v oblasti zvýšenia flexibility pracovnoprávných vzťahov pri skončení pracovného pomeru z dôvodu veku. Aj napriek tomu, že na uvedené riešenie v slovenskom pracovnom práve ešte chýba potrebný právny základ, na druhej strane pre liberálnejšie riešenie tohto problému neexistujú v európskom pracovnom práve právne prekážky. Zaiste v národnom zákonodarstve členského štátu EÚ sú takými aj politické dôvody. Ak by s riešením tohto problému slovenský zákonodarca robil čo treba a čo môže v rámci určitých právnych limitov práva EÚ, najmä v čase krízy by to mohlo byť elegantné právne riešenie problémov na trhu práce. Toto riešenie, ktoré by znamenalo liberalizáciu skončenia pracovného pomeru výpoveďou zamestnávateľa z dôvodu veku zamestnanca, ktorý je zabezpečený starobným dôchodkom, by súčasne oslabilo stále trvajúci tlak zamestnávateľov výkon závislej práce právne pokrývať pracovným pomerom na určitú dobu. Aj v prípade akceptácie takejto právneho modelu by zamestnávateľom nič nebránilo do pracovného pomeru angažovať aj zamestnancov vyšších vekových kategórií a na druhej strane by sa im uvoľnili ruky v prípade potreby riešiť svoje problémy aj takýmto spôsobom.

Na druhej strane sa domnievame, že takto veľmi veľkorysý koncipovaný model výnimiek zo zákazu diskriminácie nielen podľa veku, ale aj z iných dôvodov upravených v Rámcovej smernici v konečnom dôsledku v praxi bude sťažovať sledovanie základného cieľa, potláčanie všetkých foriem diskriminácie.

Najmä právna konštrukcia všeobecných výnimiek zo zásady rovnakého zaobchádzania z ekonomických dôvodov zameraných len na ekonomické záujmy zamestnávateľov a ich konkurencieschopnosť môže do budúcnosti umožňovať systematické výnimky v celej Európskej únii. ■

RESUMÉ

Výnimky zo zákazu diskriminácie z dôvodu veku (podľa najnovšej judikatúry Súdneho dvora EÚ)

Zákaz diskriminácie podľa veku upravený v Rámcovej smernici mal rozšíriť ochranu zamestnancov v rámci pracovnoprávných vzťahov, ale aj v rámci predzmluvných vzťahov. Aj napriek tomu, že Rámcová smernica bola prijatá ešte v roku 2000, judikatúra Súdneho dvora EÚ len pred pár

rokmi začala dynamickejšie reagovať na problémy diskriminácie z dôvodu veku. Ani doteraz preto právo EÚ nedalo všetky záväzné odpovede uplatňovania Rámcovej smernice v aplikačnej praxi. Napriek tomu, že Rámcová smernica mala za cieľ chrániť najmä starších zamestnancov na trhu práce, súčasná aplikačná prax celkom jednoznačne ukazuje, že aj dnes sú starší zamestnanci na trhu práce najviac ohrození a znevýhodňovaní.

Široko koncipované výnimky zo zákazu diskriminácie z dôvodu veku v Rámcovej smernici bude mať v najbližších rokoch vývoja národných právnych úprav členských štátov ďalekosiahle právne následky. V konečnom dôsledku umožnia nahrádzať starších zamestnancov v dôchodkovom veku zabezpečených starobným dôchodkom mladšími záujemcami o zamestnanie. V tomto smere si treba starostlivo povšimnúť vývoj judikatúry Súdneho dvora EÚ, ktorý pripúšťa skončenie pracovného pomeru z dôvodu dosiahnutia dôchodkového veku nielen na základe zákona, ale aj na základe kolektívnych zmlúv.

SUMMARY

Exceptions to the Prohibition of Age Discrimination

(Recent Case-law of the Court of Justice of the European Union)

Prohibition of age discrimination regulated in the Framework Directive was to extend protection of employees in the context of relations arisen out of their employment contracts as well as pre-contract relations. Despite the fact the Framework Directive was adopted in 2000, case law of the Court of Justice of the European Union started to respond to age discrimination problems more dynamically only a few years ago. Therefore, up until now the EU law has not given all binding answers with respect to the application of the Framework Directive. Despite the fact the Framework Directive aimed to protect mainly older employees at the labour market, current application practice clearly indicates that even at present older employees are at the labour market exposed to the highest risk, and they are most discriminated.

Exceptions to the prohibition of age discrimination formulated rather broadly in the Framework Directive will have far-reaching legal consequences on the development of national legislation in the EU Member States. Finally, these exceptions will also enable to replace older employees, who have already reached the retirement age and who are entitled to the old-age pension, by younger employees. Careful attention must be paid to the development of the case-law of the Court of Justice of the EU, which allows termination of employment due to reaching the retirement age not only on the basis of law, but also on the basis of collective agreements.

ZUSAMMENFASSUNG

Ausnahmen von der altersbezogenen Diskriminierung

(nach der neusten Rechtssprechung des Gerichtshofes der Europäischen Union)

Durch das in der Rahmenrichtlinie geregelte Verbot der Diskriminierung wegen des Alters sollte der Arbeitnehmerschutz im Rahmen der arbeitsrechtlichen sowie vorvertraglichen Beziehungen erweitert werden. Obwohl die Rahmenrichtlinie noch im Jahre 2000 erlassen wurde, die Rechtsprechung des Gerichtshofes der Europäischen Union hat lediglich vor wenigen Jahren dynamischer mit der Rückwirkung auf die Probleme der altersbezogenen Diskriminierung begonnen. Das Recht der Europäischen Union beantwortete bisher nicht alle verbindlichen Fragen der praktischen Umsetzung der Rahmenrichtlinie. Obwohl die Rahmenrichtlinie insbesondere den Schutz von älteren Arbeitnehmern auf dem Arbeitsmarkt zum Ziel hat, geht aus ihrer derzeitigen praktischen Umsetzung eindeutig hervor, dass auch heutzutage die älteren Arbeitnehmer auf dem Arbeitsmarkt am meisten gefährdet und benachteiligt sind.

Breit konzipierte Ausnahmen vom altersbezogenen Diskriminierungsverbot in der Rahmenrichtlinie werden in den nächsten Jahren im Zuge der Entwicklung nationaler Rechtsregelungen der Mitgliedsstaaten weitgehende Rechtsfolgen haben. Letztlich lassen sie zu, ältere Arbeitnehmer im Rentneralter mit sichergestellter Altersrente durch jüngere Anstellungsbewerber zu ersetzen. In dieser Richtung ist es erforderlich, auch die Entwicklung der Rechtssprechung des Gerichtshofes der Europäischen Union sorgfältig zu beobachten, das die Auflösung des Arbeitsverhältnisses beim erzielten Rentneralter nicht nur kraft Gesetzes sondern auch aufgrund der Tarifverträge zulässt.

Z ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU

Uchovanie a vydanie údajov z počítača advokáta dôležitých na objasnenie trestnej činnosti – zásah do súkromnej sféry jednotlivca

V tejto rubrike Bulletinu slovenskej advokácie pravidelne uverejňujeme rozhodnutia všeobecných súdov, Ústavného súdu Slovenskej republiky a Súdneho dvora Európskej únie týkajúce sa advokátov, prípadne iné zaujímavé rozhodnutia z rôznych odvetví práva. Zároveň vás zdvorilo žiadame: Ak disponujete rozhodnutiami vhodnými na uverejnenie v Bulletine slovenskej advokácie, pošlite nám ich do redakcie a oboznámte s nimi kolegov – advokátov.

Nemožno akceptovať stanovisko, podľa ktorého trestnoprocená úprava na účely získania počítačových údajov poskytuje dve alternatívy – inštitút uchovania a vydania počítačových údajov podľa § 90 Trestného poriadku a inštitút povinnosti na vydanie veci podľa § 89 Trestného poriadku, pričom voľba alternatívy, ktorou orgán činný v trestnom konaní zabezpečí ich získanie, patrí bez ďalšieho do jeho právomoci.

Konštrukcia inštitútu uchovania a vydania počítačových údajov obsiahnutá v Trestnom poriadku (pozn.: § 90 Trestného poriadku) umožňuje systematickým výkladom dotknutej právnej úpravy realizovať predmetný úkon spôsobom vylučujúcim vznik neprípustnej situácie znamenajúcej závažný zásah do práva jednotlivca na súkromný život, ktorý umožní izolovanie údajov relevantných na trestné konanie a následné zlikvidovanie kópie obsahujúcej kompletne penzum údajov zaznamenaných na pamäťovom médiu, prípadne jej vrátenie dotknutému subjektu, ktorého sa zásah týkal.

Uchovávanie údajov osobného charakteru po ich získaní musí byť odôvodnené nevyhnutnosťou takejto opatrenia.

Je nedostatočným a formálnym odôvodnením príkazu prokurátora (pozn.: na uchovanie a vydanie počítačových údajov), pokiaľ jeho obsah dotknutému subjektu vôbec neobjasňuje súvislosti, ktoré opodstatňujú realizáciu predmetného zásahu do práva na súkromie dotknutého subjektu. Príkaz prokurátora na uchovanie a vydanie počítačových údajov nie je legálny, pokiaľ neobsahuje zákonnú náležitosť v podobe vymedzenia časového limitu uchovávaní počítačových údajov.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k.: III. ÚS 68/2010-62 z 25. augusta 2010)

Dotknuté ustanovenia:

- čl. 19 ods. 3, čl. 20 ods. 1, čl. 22 ods. 1, čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky
- čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd
- čl. 8 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd
- § 89, 90, 91 Trestného poriadku

Sťažovateľ – advokát – ústavnou sťažnosťou namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 19 ods. 3,¹ čl. 20 ods. 1,² čl. 22 ods. 1,³ čl. 35 ods. 1,⁴ čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky,⁵ čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd,⁶ čl. 8 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd,⁷ postupom Prezídia Policajného zboru Slovenskej republiky v trestnom konaní v súvislosti so zaistením počítačového vybavenia a príkazom prokurátora

1 Čl. 19 ods. 3 Ústavy SR:
„Každý má právo na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe.“

2 Čl. 20 ods. 1 Ústavy SR:
„Každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Dedenie sa zaručuje.“

3 Čl. 22 ods. 1 Ústavy SR:
„Listové tajomstvo, tajomstvo dopravovaných správ a iných písomností a ochrana osobných údajov sa zaručujú.“

4 Čl. 35 ods. 1 Ústavy SR:
„Každý má právo na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň, ako aj právo podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť.“

5 Čl. 46 ods. 1 Ústavy SR:
„Každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.“

6 Čl. 36 ods. 1 Listiny: „Každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a ne-

strannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.“

7 Podľa čl. 8 ods. 1, 2

Dohovoru:

(1) Každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydľia a korešpondencie.
(2) Štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať okrem prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných.

8 § 90 Trestného poriadku:

(1) Ak je na objasnenie skutočností závažných pre trestné konanie nevyhnutné uchovanie uložených počítačových údajov vrátane prevádzkových údajov, ktoré boli uložené prostredníctvom počítačového systému, môže predseda senátu a pred začatím trestného stíhania alebo v prípravnom konaní prokurátor vydať príkaz, ktorý musí byť odôvodnený aj skutkovými okolnosťami, osobe, v ktorej držbe alebo pod jej kontrolou sa nachádzajú také údaje, alebo poskytovateľovi takých služieb, aby

- a) také údaje uchovali a udržiavali v celistvosti,
- b) umožnili vyhotovenie a ponechanie si kópie takých údajov,
- c) znemožnili prístup k takým údajom,
- d) také údaje odstránili z počítačového systému,
- e) také údaje vydali na účely trestného konania,

(2) v príkaze podľa odseku 1 musí byť ustanovený čas, po ktorý bude uchovávanie údajov vykonávané, tento čas môže byť až na 90 dní, a ak je potrebné ich opätovné uchovanie, musí byť vydaný nový príkaz,
(3) ak uchovávanie počítačových údajov vrátane prevádzkových údajov na účely trestného konania už nie

Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky na uchovanie a vydanie počítačových údajov.

V sídle advokátskej kancelárie sťažovateľa bola na základe príkazu prokurátora vykonaná prehliadka iných priestorov a pozemkov. Pri prehliadke bol sťažovateľovi súčasne predložený príkaz prokurátora na uchovanie a vydanie počítačových údajov podľa § 90 ods. 1 písm. b) a e) Trestného poriadku,⁸ ktorým bol sťažovateľ vyzvaný, aby na účely objasnenia skutočností závažných pre trestné konanie umožnil vyhotovenie a ponechanie si kópie počítačových údajov vrátane prevádzkových údajov, ktoré boli uložené prostredníctvom počítačového systému a pamäťových médií, a aby takéto údaje vydal na účely trestného konania. Vyhotovením kópie údajov bol poverený vyšetrovateľ. Obsahom odôvodnenia príkazu bola špecifikácia trestnej činnosti, pre ktorú bolo začaté trestné stíhanie a ktorej sa podľa znenia príkazu mali dopustiť toho času neznáme osoby; príkaz neobsahoval určenie času, po ktorý malo byť uchovávanie údajov vykonávané.

Sťažovateľ tvrdil, že pri prehliadke mu príslušníci policajného zboru zaistili celé počítačové vybavenie bez úsilia o selekciu medzi údajmi potrebnými na vedené trestné konanie a inými údajmi, ktoré s vecou nijako nesúviseli, napriek jeho upozorneniu, že v zmysle príkazu prokurátora je povinný umožniť len vyhotovenie a ponechanie si kópie údajov týkajúcich sa trestného konania v predmetnej právnej veci. Podľa sťažovateľa postupom príslušníkov Policajného zboru došlo k neoprávnenému zásahu do zákonom určenej povinnosti advokáta zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s výkonom advokácie v zmysle zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o advokácii“), pretože v počítačovom vybavení sa nachádzali osobné a iné údaje týkajúce sa klientov sťažovateľa ako advokáta, ktoré nijako nesúviseli s trestným konaním, na účely ktorého bol príkaz prokurátora vydaný. Sťažovateľ poukázal aj na to, že príkaz prokurátora neobsahoval všetky zákonom predpísané náležitosti, určenie času, po ktorý malo byť uchovávanie údajov vykonávané v zmysle citovaného ust. § 90 ods. 2 Trestného poriadku a uviedol, že všetky údaje, ktoré sa nachádzali v jeho počítači, boli skopírované, bez rozdielu, či s vecou mali nejaký súvis alebo nie, čím sa do dispozičnej sféry orgánov činných v trestnom konaní dostali údaje, ktoré s predmetnou trestnou vecou nijako nesúviseli, ktoré mali privilegovanú povahu a podliehali zákonom stanovenej povinnosti mlčanlivosti. Sťažovateľ mal za to, že inštitút odňatia veci v zmysle ust. § 91 Trestného poriadku za takýchto skutkových okolností nebol aplikovateľný.

Podľa vyjadrenia generálneho prokurátora Slovenskej republiky Trestný poriadok poskytuje dve alternatívy postupu orgánov činných v trestnom konaní pri získavaní počítačových údajov, a to postup podľa ust. § 90 Trestného poriadku upravujúcich uchovanie a vydanie počítačových údajov, ako aj postup podľa ust. § 89 Trestného poriadku⁹ a nadväzujúcich ust. § 91 Trestného poriadku¹⁰ upravujúce inštitút vydania a odňatia veci. Generálny prokurátor mal za to, že pri prehliadke nebolo možné oddeliť informácie dôležité pre trestné konanie od informácií chránených povinnosťou mlčanlivosti a uviedol, že uvedenie času vykonávania uchovávanie údajov v príkaze prokurátora nie je na účely umožnenia vyhotovenia a ponechania si kópie počítačových údajov a vydania počítačových údajov podľa ust. § 90 ods. 1 písm. b) a e) Trestného poriadku náležitou vyžadovanou v zmysle ust. § 90 ods. 2 Trestného poriadku.

Ústavný súd pri posudzovaní otázky zásahov štátu do práva na súkromie poukázal na rozhodovaciu prax Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), podľa ktorej je pri tomto posudzovaní potrebné skúmať, či daný skutkový stav možno *ratione materiae* považovať za **súčasť práva na súkromie** a následne pristúpiť k posúdeniu kritéria legality zásahu, jeho legitímnosti a proporcionality. Do práva na súkromie patrí právo na súkromný život a právo na rodinný život. Do práva na súkromný život patrí aj zákaz zhromažďovania a úschovy osobných údajov, ochrana obydľia a domová sloboda a ochrana korešpondencie a tajomstva dopravovaných správ. **Legality zásahu štátu** do práva na súkromie znamená, že zásah je možný len na základe zákona, resp. platného právneho predpisu, pričom pri posudzovaní splnenia tejto podmienky sa vychádza z toho, či bola rešpektovaná dostupnosť a predvídateľnosť zákona. Ústavný súd v tejto súvislosti poukázal na rozhodnutie ESLP vo veci Sallinen c. Fínsko z 27. decembra 2005.¹¹ **Podmienka legitímnosti** vyžaduje, aby opatrenie umožňujúce zásah štátu do práva na súkromie zodpovedalo cieľu odôvodňujúcemu jeho legitimitu. **Kritérium proporcionality** zásahu zna-

mená dodržanie rovnováhy vo vzťahu medzi právom jednotlivca na súkromie a výberom prostriedkov, ktorými štát disponuje pri plnení legitímneho cieľa. ESĽP v rozhodnutí Peck c. Spojené kráľovstvo z 28. januára 2003¹² zdôraznil potrebu selektovať z viacerých dostupných možností pre dosiahnutie cieľa možnosť primeranú zaručujúcu potrebnú rovnováhu medzi právom jednotlivca na súkromie a záujmami štátu. Vo vzťahu k vymedzeniu pojmu „súkromný život“ Ústavný súd poukázal na rozhodnutie ESĽP vo veci Niemietz c. Nemecko z 16. decembra 1992,¹³ podľa ktorého rešpektovanie súkromného života musí tiež zahŕňať určitý stupeň práva vytvoriť a rozvíjať vzťahy s ostatnými ľudskými bytosťami. *„Osobitne v prípade osoby vykonávajúcej slobodné povolanie, jeho práca v tomto kontexte môže tvoriť súčasť jeho života do takej miery, že sa stáva nemožným vedieť, v akom postavení v danom momente koná.“*

Ústavný súd konštatoval: „Opierajúc sa o judikatúru ESĽP treba realizáciu inštitútu uchovania a vydania počítačových údajov podľa ustanovení § 90 Trestného poriadku v okolnostiach prípadu sťažovateľa (pamäťové médium obsahovalo údaje týkajúce sa profesijnej činnosti sťažovateľa ako advokáta) považovať za zásah do jeho práva na súkromie tak podľa čl. 19 ods. 3 a čl. 22 ods. 1 Ústavy, ako aj podľa čl. 8 Dohovoru. Zmysel zákonnej požiadavky predchádzajúceho príkazu prokurátora na použitie inštitútu uchovania a vydania počítačových údajov podľa ustanovení § 90 Trestného poriadku treba vidieť v tom, že jeho úlohou pri rozhodovaní o realizácii tohto prostriedku je posúdiť, či jeho použitie, ktoré požaduje zložka výkonnej moci, je v medziach ústavy a je zároveň konformné s požiadavkami dohovoru zakotvujúceho tzv. negatívnu povinnosť štátu spočívajúcu v obmedzení zásahov verejnej moci do súkromného života jednotlivcov.“ Pokiaľ ide o námietku sťažovateľa, v ktorej zdôrazňoval, že v počítačovom vybavení sa nachádzali údaje o klientoch advokátskej kancelárie sťažovateľa poukazujúc na obsah ust. § 89 ods. 2 v spojení s ust. § 129 ods. 2 Trestného poriadku,¹⁴ teda na zákaz výsluchu v súvislosti s povinnosťou mlčanlivosti advokáta, a teda na výnimku z povinnosti vydať vec, keď ide o takú vec, ktorej obsah sa týka okolnosti, o ktorej platí zákaz výsluchu, ústavný súd upriamil pozornosť na znenie ust. § 129 ods. 3 Trestného poriadku,¹⁵ pričom zdôraznil, že inštitút uchovania a vydania počítačových údajov obsiahnutý v § 90 Trestného poriadku právnu úpravu týkajúcu sa prípadov súvisiacich s povinnosťou mlčanlivosti vôbec neobsahuje.

Obsah odôvodnenia príkazu prokurátora ústavný súd posúdil ako „nedostatočný a formálny, pretože sťažovateľovi vôbec neobjasnilo súvislosti opodstatňujúce realizáciu predmetného zásahu práve do jeho práva na súkromie.“ Ústavný súd vytkol, že v odôvodnení príkazu absentovala akákoľvek špecifikácia spojenia sťažovateľa so spoločnosťou, ktorej sa mala týkať trestná činnosť, ktorá bola predmetom vyšetrovania. Ústavný súd ďalej poukázal na rozhodnutie ESĽP týkajúce sa nedovoleného zhromažďovania a úschovy osobných údajov vo veci Leander c. Švédsko z 26. marca 1987, v ktorom ESĽP uviedol, že aj „uchovávanie údajov osobného charakteru po ich získaní musí byť odôvodnené nevyhnutnosťou takejto opatrenia.“ V tejto súvislosti poukázal ústavný súd na skutočnosť, že príkaz prokurátora v skúmanej veci neobsahoval zákonnú náležitosť v podobe vymedzenia časového limitu uchovávaní počítačových údajov.

Ústavný súd vyslovil názor, podľa ktorého vyhotovením kópie počítačových údajov uložených na pamäťovom médiu sťažovateľa nepochybne došlo aj k zachyteniu údajov s vyšetrovanou vecou nijako nesúvisiacich, ktoré sa takto stali súčasťou spisového materiálu trestného konania a zdôraznil, že „aj pri skopírovaní počítačových údajov až po predchádzajúcej selekcii v rámci dostupných možností, nie je možné absolútne vylúčiť zachytenie s trestnou vecou nesúvisiacich údajov, ktoré sa stanú súčasťou takejto kópie.“ Ústavný súd konštatoval: „Konštrukcia inštitútu uchovania a vydania počítačových údajov obsiahnutá v Trestnom poriadku umožňuje systematickým výkladom dotknutej právnej úpravy realizovať predmetný úkon spôsobom vylučujúcim vznik takejto neprípustnej situácie znamenajúcej závažný zásah do práva jednotlivca na súkromný život, konkrétne spôsobom, ktorý umožní izolovanie údajov relevantných na trestné konanie a následné zlikvidovanie kópie obsahujúcej kompletne penzum údajov zaznamenaných na pamäťovom médiu, prípadne jej vrátenie dotknutému subjektu (jednotlivcovi), ktorého sa zásah týkal.“ „Na tieto účely je ustanovenie času, po ktorý možno kompletnú kópiu uchovávať, nevyhnutné.“

Pokiaľ ide o posúdenie námietky sťažovateľa týkajúcej sa porušenia základných práv postupom príslušníkov policajného zboru pri zaistení počítačového vybavenia, ústavný súd dospel k záveru, že odňatie počítačového vybavenia sťažovateľa obsahujúce údaje týkajúce sa jeho

je potrebné, vydá predseda senátu a pred začatím trestného stíhania alebo v právnom konaní prokurátor bez meškania príkaz na zrušenie uchovávaní týchto údajov,

(4) príkaz podľa odsekov 1 až 3 sa doručí osobe, v ktorej držbe alebo pod jej kontrolou sa nachádzajú také údaje, alebo poskytovateľovi takých služieb, ktorým sa môže uložiť povinnosť zachovať v tajnosti opatrenia uvedené v príkaze, (5) osoba, v ktorej držbe alebo pod jej kontrolou sa nachádzajú počítačové údaje, vydá tieto údaje, alebo poskytovateľ služieb vydá informácie týkajúce sa týchto služieb, ktoré sú v jeho držbe alebo pod jeho kontrolou, tomu, kto vydal príkaz podľa odseku 1.

9 § 89 Trestného poriadku:

(1) Kto má pri sebe vec dôležitú pre trestné konanie, je povinný ju na vyzvanie predložiť policajtovi, prokurátorovi alebo súdu; ak ju treba na účely trestného konania zaistiť, je povinný vec na vyzvanie týmto orgánom vydať. Pri vyzvaní ho treba upozorniť na to, že ak nevyhoví výzve, môže mu byť vec odňatá, ako aj na iné následky nevyhovenia.

(2) Povinnosť podľa odseku 1 sa nevzťahuje na listinu alebo inú vec, ktorej obsah sa týka okolnosti, o ktorej platí zákaz výsluchu, okrem prípadu, keď došlo k oslobodeniu od povinnosti zachovať vec v tajnosti alebo k oslobodeniu od povinnosti mlčanlivosti.

(3) Vyzvať na vydanie veci je oprávnený predseda senátu pred začatím trestného stíhania alebo v prípravnom konaní prokurátor alebo policajt.

10 § 91 Trestného poriadku:

(1) Ak vec dôležitá pre trestné konanie alebo počítačové údaje na vyzvanie nevydá ten, kto ju má pri sebe, môže mu byť na príkaz predsedu senátu a v prípravnom konaní na príkaz prokurátora alebo policajta odňatá. Policajt

potrebuje na vydanie také-
ho príkazu predchádzajúci
súhlas prokurátora.

(2) Ak nevykoná orgán,
ktorý príkaz na odňatie veci
vydal, odňatie veci sám,
vykoná ho na podklade
príkazu policajta.

(3) Bez predchádzajúceho
súhlasu podľa odseku 1 mô-
že policajt vydať príkaz len
vtedy, ak predchádzajúci
súhlas nemožno dosiahnuť
a vec neznesie odklad.

(4) K odňatiu veci sa podľa
možnosti príberie nezúčast-
nená osoba.

11 Rozhodnutie v slovenskom
jazyku zverejnené In:
Justičná revue 12/2005.

12 Rozhodnutie v slovenskom
jazyku zverejnené In:
Justičná revue 4/2003.

13 Rozhodnutie v slovenskom
jazyku zverejnené In:
Rozsudky a rozhodnutia
ESLP č. 8/2002.

14 **§ 129 ods. 2 Trestného po-
riadku:** „Svedok nesmie byť
vypočúvaný ani vtedy, keby
svojou výpoveďou porušil
zákonom alebo medziná-
rodnou zmluvou uloženú
alebo uznanú povinnosť
mlčanlivosti okrem prípadu,
že by bol od tejto povin-
nosti oslobodený prísluš-
ným orgánom alebo tým,
v ktorého záujme má túto
povinnosť.“

15 **§ 129 ods. 3 Trestného po-
riadku:** „Zákaz výsluchu
podľa odseku 2 sa nevzťa-
huje na svedeckú povinnosť
týkajúcu sa trestného činu,
ktorý má svedok povinnosť
prekaziť podľa Trestného
zákona.“

16 K postupu advokáta pri pre-
hliadke jeho advokátskej
kancelárie v podrobnos-
tiach odkazujeme na mate-
riál spracovaný Slovenskou
advokátskou komorou
„Postup advokáta pri pre-
hliadke jeho advokátskej
kancelárie“ dostupný na
www.sak.sk/blox/cms/sk/
zone3/doc/id4/id6/_event
/open, ktorý bol uverejnený
v Bulletine slovenskej
advokácie č. 9/2009.

profesijnej činnosti považovanej judikatúrou ESLP za súčasť súkromného života, treba považovať za zásah do súkromnej sféry jednotlivca. Ústavný súd zdôraznil, že nemožno akceptovať stanovisko o tom, že „trestnoprocená úprava na účely získania počítačových údajov poskytuje dve alternatívy – inštitút uchovania a vydania počítačových údajov podľa § 90 Trestného poriadku a inštitút povinnosti na vydanie veci podľa § 89 Trestného poriadku, pričom voľba alternatívy, ktorou orgán činný v trestnom konaní zabezpečí ich získanie, patrí bez ďalšieho do jeho právomoci“ a poukázal na to, že „záujem štátu na ochrane pred zločinnosťou zakladajúci legitimitu zásahov do práva na súkromie pri realizácii niektorých inštitútov podľa štvrtej hlavy prvej časti Trestného poriadku („Zaistenie osôb a vecí“) musí byť uvedený do rovnováhy so závažnosťou zásahu do tohto práva.“ Podľa názoru ústavného súdu právna úprava obsiahnutá v Trestnom poriadku „určuje na dosiahnutie špecifického cieľa (získanie počítačových údajov dôležitých pre objasnenie trestnej činnosti) prostriedok zaručujúci požadovanú proporcionality, ktorým je úkon uchovania a vydania počítačových údajov zakotvený v ustanoveniach § 90 Trestného poriadku“, ktorého realizácia predstavuje zásah menšej intenzity v porovnaní s inštitútom vydania, resp. odňatia veci. Ústavný súd dospel k záveru, že postup policajta v danom konkrétnom prípade treba považovať za nelegálny, pretože na účely získania počítačových údajov zvolil prostriedok – zaistenie samotného počítačového vybavenia, ktorý pre tento účel zákonná úprava neumožňuje.

Na záver ústavný súd konštatuje: „Samotné vyhotovenie kompletnej kópie (pozn. obsahu počítačového vybavenia) má síce oporu v zákonnej norme, minimalizácia zásahu do práva na súkromie si však vyžaduje redukciu jeho dôsledkov, teda selekciu údajov, ktoré sú pre vedené vyšetrovanie relevantné. Ďalšiemu neobmedzenému uchovávaniu kompletnej kópie bez následnej selekcie absolútne chýba legitimita a proporcionality zásahu do súkromnej sféry sťažovateľa a treba ho kvalifikovať ako stav porušovanie práva na súkromie.“¹⁶

Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala:

Mgr. Zuzana Fabianová
advokátska koncipientka

Oprava

V minulom dvojčíse **1-2/2011** Bulletinu slovenskej advokácie v článku **Limitácia náhrady škody v obchodnom práve** je uvedený nesprávny text.

Na strane 20 pod písmenom a) druhá veta má správne znieť takto:

„Ustanovenie § 379 ObZ z povinnosti nahradiť škodu vy-
lučuje škodu nepredvídateľnú, t.j. takú, ktorú v čase vzniku záväzku povinná strana nepoznala ako možný dôsledok porušenia svojej povinnosti, alebo, ktorá bola v tom čase ako takýto dôsledok nepredvídateľná.“

Zo zasadnutí Predsedníctva SAK

Predsedníctvo SAK zasadalo **21. januára 2011** v sídle SAK na Kolárskej ulici v Bratislave. Zasadnutie viedol podpredseda SAK JUDr. Hreždovič. Za overovateľa zápisnice bol určený JUDr. Olej. Členovia P SAK **schválili** zápisnice z decembrových zasadnutí predsedníctva.

Členovia P SAK **vzali na vedomie** informáciu tajomníka SAK JUDr. Popovca o pripravovanej novele zákona o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o súčinnosti SAK s Ministerstvom spravodlivosti SR. Predsedníctvo SAK **poverilo** JUDr. Oleja a JUDr. Popovca zastupovať SAK v pracovnej skupine, ktorú zriadilo MS SR pre novelizáciu Trestného práva.

JUDr. Olej informoval o systéme práce regionálnych zástupcov a komunikácie s advokátmi v regiónoch. Predložil koncepciu, v ktorej sú definované úlohy regionálnych zástupcov. Členovia P SAK **vzali na vedomie** predložený materiál a **stanovili** termíny stretnutí s advokátmi v regiónoch nasledovne: 4. februára 2011 v Košiciach, 15. februára 2011 v Prešove, 28. februára 2011 v Trenčíne, 1. marca 2011 v Nitre, 8. marca 2011 v Žiline a 29. marca 2011 v Banskej Bystrici.

Podpredseda Redakčnej rady BSA JUDr. Kerecman informoval o možnostiach úspory na technickom spracovaní časopisu, o novom vizuále, o harmonograme vydávania a uzávierok BSA na rok 2011. Predsedníctvo SAK súhlasilo, aby sa informácie o zmenách v zoznamoch vedených oddelením matriky uverejňovali iba na web stránke komory.

Tajomník SAK JUDr. Popovec informoval o výsledkoch výberového konania na mandátára na zastupovanie SAK pri vymáhaní pohľadávok SAK voči advokátom, usadeným euroadvokátom a obchodným spoločnostiam zapísaným

v zozname vedenom komorou. Víťazom výberového konania sa stala advokátska komora Legium s. r. o.

Predsedníctvo SAK **schválilo** výkladové stanovisko k pojmu *poistený* vo vzťahu k § 27 ods. 1 zákona o advokácii, ktoré vypracoval Mgr. Veverka v spolupráci s Mgr. Draškabom (viď Vestník čiastka 25, ktorý je distribuovaný s týmto číslom bulletinu).

Riaditeľka ekonomického odboru Ing. Vargová upozornila na zmenu výšky vreckového a stravného počas zahraničných pracovných ciest. Členovia P SAK **schválili** vreckové na zahraničné pracovné cesty vo výške 40 % zo sumy stravného za každý deň pracovnej cesty a stanovili výšku stravného za každý deň zástupcovi SAK v plnej výške bez prihladenia na krátenie podľa § 13 ods. 4 a ods. 7 zákona č. 283/2002 Zb.

Predsedníctvo SAK **prerokovalo** žiadosti advokátov o zapísanie advokátskych koncipientov do zoznamu advokátskych koncipientov, o vykonanie zmien v zápisoch koncipientov v dôsledku zmeny zamestnávateľa a o vyčiarknutie zo zoznamu advokátskych koncipientov v dôsledku skončenia pracovného pomeru u advokáta, žiadosti advokátskych koncipientov o započítanie inej právnej praxe do praxe advokátskeho koncipienta, žiadosti o zápis do zoznamu advokátov, informácie o pozastavení výkonu advokácie, o zrušení pozastavenia výkonu advokácie, o vyčiarknutí zo zoznamu advokátov, žiadosti advokátov o zápis do zoznamu usadených euroadvokátov, zahraničných advokátov, spoločností s ručením obmedzeným, verejných obchodných spoločností a komanditných spoločností, informácie o zmenách právnej formy obchodných spoločností a o pristúpení spoločníkov a o vyčiarknutí z uvedených zoznamov.

Mgr. Marečková predložila predbežný prehľad a termínovník zahraničných podujatí v roku 2011, ktorý členovia P SAK **vzali na vedomie**.

Predsedníctvo SAK **odsúhlasilo** finančný príspevok vo výške 20 eur na každého účastníka šachového turnaja na účely organizačného zabezpečenia a vo výške 300 eur na cenu pre víťaza zo sociálneho fondu.

Zapísala -no-

Pýta(j)te sa predsedníctva

Má advokát právo na súdom prisúdenú náhradu trov konania resp. trov právneho zastúpenia?

Zo znenia dikcie ustanovenia § 142 ods. 1 OSP vyplýva, že náhradu trov konania súd priznáva účastníkovi konania. Zo znenia § 149 ods. 1 OSP **vyplýva len skutočnosť**, že táto

náhrada trov konania, teda aj náhrada prípadných trov právneho zastúpenia sa hradí na účet advokáta. Nič nebráni vzájomnej dohode účastníka konania – klienta a advokáta, aby aj takáto prisúdená náhrada trov konania patrila advokátovi a tvorila súčasť odmeny. Advokátsky poriadok však na takúto dohodu v ustanovení § 10 vyžaduje písomnú formu. Bez takejto písomnej dohody je advokát povinný klientovi – účastníkovi konania odovzdať náhradu trov konania uhradenú podľa § 149 ods. 1 OSP na jeho účet. Advokát však v žiadnom prípade nemôže podmieňovať vrátenie dokladov zverených mu klientom na uhradenie odmeny za poskytovanie právnych služieb.

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Povinnosť advokáta riadne a včas informovať klienta o postupe vo veci – vec po skončení zastupovania písomne finančne vysporiadať

Pokiaľ advokát bezodkladne po skončení zastúpenia vec s klientom písomne finančne nevysporiada a napriek písomnej žiadosti klienta vráti klientovi časť prijatej zálohy bez písomného vyúčtovania odmeny za právne služby až pod nátlakom podaného návrhu na začatie disciplinárneho konania, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia. Advokát je povinný poskytnúť klientovi informácie o postupe vo veci, vrátane informácií o finančnom vysporiadaní po skončení zastúpenia. Pokiaľ advokát neodpovedá klientovi na list so žiadosťou o vrátenie vyplatennej zálohy po skončení zastúpenia, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia.

(Rozhodnutie VI. disciplinárneho senátu Slovenskej advokátskej komory
z 29. septembra 2010 sp. zn. DS VI. – 56/10:523/2010)

Dotknuté ustanovenie:

- § 6 písm. a), § 13 Advokátskeho poriadku Slovenskej advokátskej komory zo dňa 16. 6. 2007

Disciplinárny senát uznal disciplinárne obvineného advokáta za vinného tým, že

v bode 1) nevyúčtoval zálohovú platbu, ktorú prijal od klienta, hoci jeho zastupovanie sa skončilo dňa 19. 12. 2007, kedy sa uznesenie súdu stalo právoplatným,

v bode 2) neodpovedal sťažovateľovi na jeho list zo dňa 20. 7. 2009, v ktorom ho žiadal o vrátenie vyplatennej zálohy,

čím sa dopustil disciplinárneho previnenia

podľa § 56 ods. 1 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii, pretože závažným spôsobom porušil povinnosti advokáta uložené v bode 1 podľa § 13 Advokátskeho poriadku SAK¹ a v bode 2 podľa § 6 písm. a) Advokátskeho poriadku SAK². Podľa § 56 ods. 2 písm. b) zákona o advokácii mu bolo uložené disciplinárne opatrenie – verejné napomenutie.

Podľa § 57 ods. 5 zákona o advokácii bola disciplinárne obvinenému advokátovi zároveň uložená povinnosť zaplatiť na účet Slovenskej advokátskej komory paušálne trovy disciplinárneho konania vo výške 307,70 eur v lehote do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z odôvodnenia:

Predseda Revíznej komisie SAK podal dňa 19. 7. 2010 disciplinárnej komisii SAK návrh na začatie disciplinárneho ko-

nanie proti disciplinárne obvinenému advokátovi pre skutky uvedené vo výrokovej časti rozhodnutia.

K návrhu na začatie disciplinárneho konania sa disciplinárne obvinený vyjadril najprv prostredníctvom svojho právneho zástupcu tak, že „nesúhlasí, aby bol riešený v disciplinárnom konaní vo veci sťažovateľa A. B. z dôvodu porušenia § 6 a § 13 Advokátskeho poriadku SAK“. Svoje vyjadrenie odôvodnil tým, že „sťažovateľovi bola dvakrát zaslaná výzva na uvedenie čísla účtu, kam by bolo možné poslať vyúčtovanie na trovy právneho zastúpenia.“

V neskoršom písomnom vyjadrení disciplinárne obvinený uviedol na svoju obranu, že „sťažovateľ bol klientom JUDr. X. Y. a on mu len kolegiálne pomohol“ v čase, keď prerušil výkon advokácie a „do konania vstúpil vtedy, keď krajský súd uznesením dňa 20. 11. 2007 zastavil konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku“.

Disciplinárne pojednávanie sa konalo v súlade s ust. § 16 Disciplinárneho poriadku SAK bez prítomnosti disciplinárne obvineného za účasti jeho právneho zástupcu.

Právny zástupca disciplinárne obvineného na tomto pojednávaní uviedol, že „disciplinárne obvinený má viacero sťažnostných vecí, pričom všetky svoje kauzy prevzal od JUDr. X. Y.“, pričom ich spolupráca skončila negatívne. Ďalej uviedol, že „disciplinárne obvinený má svoju prácu rád a je jej odovzdaný“. K samotným skutkom, ktoré boli predmetom disciplinárneho konania, sa právny zástupca disciplinárne obvineného bližšie vyjadril v tom smere, že disciplinárne obvinený sa v auguste 2010 spojil so sťažovateľom na účel vyúčtovania zálohy, ktorú od neho prevzal, pričom malo ísť o čiastku okolo 300 eur. Následne 28. 9. 2010 poslal discipli-

nárne obvinený na účet sťažovateľa sumu 150 eur. Na preukázanie tejto skutočnosti právny zástupca disciplinárne obvineného predložil na pojednávaní potvrdenie o platbe.

Na otázku člena senátu, prečo disciplinárne obvinený posielal vyúčtovanie s takým omeškaním, právny zástupca disciplinárne obvineného nevedel odpovedať. Na pojednávaní bol prítomný JUDr. X. Y., ktorý ako svedok k prejednávanej veci uviedol, že po svojom prerušení výkonu advokácie disciplinárne obvinenému postúpil svoje prípady a oboznámil ho s problematikou týchto prípadov. Ďalšie okolnosti týkajúce sa prejednávanej sťažnosti mu neboli známe.

Na záver navrhovateľ uviedol, že vzhľadom na vykonané dôkazy vec považuje za dostatočne objasnenú. Právny zástupca disciplinárne obvineného v záverečnej reči uviedol, že prevezme záruku za disciplinárne obvineného, aby jeho meno bolo očistené a vzhľadom na to navrhol disciplinárne senátu, aby zohľadnil celkovú situáciu disciplinárne obvineného a uložil mu disciplinárne opatrenie vo forme verejného napomenutia a náhradu trov disciplinárneho konania.

Na základe vykonaného dokazovania dospel disciplinárny senát k nasledujúcim skutkovým a právnym záverom:

„Disciplinárne obvinený bol riadne splnomocnený zastupovať sťažovateľa, teda nie ako substituent. Počas doby, keď bol jeho právnym zástupcom, konal v rozpore s jeho záujmami, pretože súdny poplatok za konanie, v ktorom sťažovateľa zastupoval, uhradil na nesprávny účet a z tohto dôvodu bolo konanie zastavené. Ako vyplýva z poučenia súdu, lehoty uplynuli a zákon neumožňuje, aby sa vo veci viedlo súdne konanie a sťažovateľ je preto v exekučnom konaní.“

K ukončeniu zastúpenia sťažovateľa došlo 19. 12. 2007, kedy uznesenie o zastavení konania nadobudlo právoplatnosť. Na list sťažovateľa zo dňa 20. 7. 2009, ktorým sťažovateľ vyzval disciplinárne obvineného k vráteniu zálohy, ktorú si vyfaktoval dňa 8. 1. 2008, disciplinárne obvinený nereagoval. K vráteniu časti tejto zálohy vo výške 150 eur došlo až deň pred ústnym pojednávaním disciplinárneho senátu, bez špecifikácie tejto sumy, resp. bez uvedenia, za aké úkony si disciplinárne obvinený ponechal časť vyplatenej zálohy.

Disciplinárny senát dospel k právnemu záveru, že vyššie opísaným konaním disciplinárne obvinený postupoval v rozpore s ust. § 6 písm. a) a § 13 Advokátskeho poriadku, pretože bez vysvetlenia nevyúčtoval klientovi bezprostredne po skončení zastúpenia zálohovú platbu ani neodpovedal klientovi na jeho list, ktorým ho vyzval na vrátenie zálohovej platby, čím sa dopustil disciplinárneho previnenia v zmysle § 56 ods. 1 zákona o advokácii.

Pri rozhodovaní o druhu a výške disciplinárneho trestu disciplinárny senát prihliadol na „závažnosť previnenia, na okolnosti, za ktorých bolo spáchané, ako aj na skutočnosť, že voči osobe obvineného bolo dosiaľ vedených päť disciplinárnych konaní“, pričom na základe predložených listinných dôkazov bolo preukázané, že disciplinárne obvinený bol už v uplynulom období dvakrát uznaný za vinného v disciplinárnych konaniach za podobné skutky.

„Za takéhoto stavu nemohol senát uvažovať o upustení od uloženia disciplinárneho opatrenia, naopak, mal za to, že

uloženie disciplinárneho opatrenia v podobe verejného napomenutia je plne na mieste.“

V súlade s ust. § 57 ods. 5 zákona o advokácii disciplinárny senát uložil disciplinárne obvinenému povinnosť zaplatiť komore trovy konania vo výške minimálnej mesačnej mzdy, teda vo výške 307,70 eur.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia.

Poznámky

- § 13 Advokátskeho poriadku SAK:** „Po skončení zastúpenia sú advokát alebo spoločnosť povinní vec s klientom písomne finančne vysporiadať a vrátiť mu všetky doklady, ktoré im zveril. Vrátenie dokladov zverených klientom nesmie byť viazané na uhradenie odmeny za poskytovanie právnych služieb.“
- § 6 písm. a) Advokátskeho poriadku SAK:** „Advokát je povinný riadne a včas informovať klienta, ako postupuje pri vybavovaní veci.“

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala:

Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka

Pozvánka na šachový turnaj

Slovenská advokátska komora a Nadácia slovenskej advokácie v spolupráci so Šachovým klubom ŠK Slovan Bratislava organizujú 4. ročník medzinárodného šachového turnaja **ADVOKÁT CHESS OPEN BRATISLAVA** *Ad honorem* JUDr. Júliusa Kozmu, ktorý sa uskutoční **13. a 14. mája** vo veľkej zasadačke SAK na Kolárskej 4 v Bratislave.

Účastníkmi môžu byť advokáti, prokurátori, sudcovia, notári, exekútori, koncipienti, čakatelia, študenti právnických fakúlt a iné právnické povolania a pozvaní hostia. Právo účasti majú registrovaní aj neregistrovaní šachisti. Počet účastníkov je ohraničený. Registračný poplatok je 10 eur, ubytovanie a stravu si hradia účastníci sami. Cenový fond je 1 000 eur, rozpis cien a program bude prihláseným účastníkom včas oznámený. Hrá sa Švajčiarskym systémom na 9 kôl, 15 minút na partiu (pre každého hráča). O poradí rozhoduje počet bodov aj vylepšený Buchholz. Pri rovnosti bodov sa ceny delia medzi hráčov s rovnakým počtom bodov. Prihlášky nájdete na **www.sak.sk**. Uchádzačov, ktorí sa na turnaji zúčastnia prvýkrát, prosíme pripojiť doklad o právnickom vzdelaní, resp. štúdiu na právnickej fakulte. **Prihlášky posielajte do 2. mája 2011.**

Kontakt: Darina Stračinová, tel.: 02/529 61 556,
fax: 02/529 24 056, e-mail: darina.stracinova@sak.sk.

Zo zasadnutia Stáleho výboru CCBE

Dňa 21. januára 2011 sa v Bruseli konalo zasadnutie Stáleho výboru CCBE.

Na úvod sa Stály výbor zaoberal otázkou nových priestorov pre CCBE. Posudzujú sa dve alternatívy – prenájom alebo kúpa vlastných priestorov. Stály výbor požiadal finančnú komisiu, aby na najbližšie zasadnutie predložila finančné dopady na členské krajiny CCBE. O tejto otázke by sa malo rozhodnúť na najbližšom zasadnutí vo Viedni v marci 2011.

Stály výbor schválil stanovisko k Zelenej knihe v oblasti európskeho zmluvného práva, ktorú komisia vydala v júli 2010. Pripomienky CCBE smerovali k ochrane záujmov advokátov pri uzatváraní zmlúv s klientmi a k otázke, či sa navrhovaná úprava má týkať zmlúv *business-to-consumer*, ako aj B2B *business-to-business*.

Boli predložené návrhy zmien týkajúce sa Stanov CCBE. Konečná verzia Stanov bude predmetom schvaľovania v marci 2011.

Európska únia zvažuje formy vzdelávania pre právnické profesie v oblasti európskej legislatívy. CCBE považuje takéto vzdelávanie za potrebné nielen pre sudcov a prokurátorov, ale aj pre advokátov a ostatné právnické profesie.

Stály výbor sa zaoberal otázkou osobných údajov v reakcii na diskusiu iniciovanú Európskou komisiou. CCBE upozorňuje najmä na potrebu osobitnej kategórie osobných údajov pre advokátov vzhľadom na to, že advokát pri výkone povolania obligatórne získava údaje o klientoch aj o proti-strane. CCBE má ambíciu stať sa členom pracovnej skupiny zaoberajúcej sa otázkou osobných údajov.

Stály výbor vzal na vedomie skutočnosť, že advokáti sa môžu zapísať do registra lobistov pôsobiacich v EÚ pod názvom *European Transparency Register*.

Konzorcium pod vedením spoločnosti Deloitte pripravilo na žiadosť Komisie štúdiu o dopadoch smerníc v oblasti prania špinavých peňazí. CCBE zatiaľ nedostala text štúdie, kompletná verzia by mala byť k dispozícii vo februári. Návrh stanoviska CCBE k nej by mal byť prezentovaný v marci 2011.

Predsedsníctvo informovalo Stály výbor o zámere Komisie vytvoriť portál *Your Europe Advice* (YEA) ako obdobu súčasného portálu *Your Europe* (<http://ec.europa.eu/youreurope>). Portál má poskytovať občanom EÚ informácie o právach vyplývajúcich z európskej legislatívy. Na tento účel bolo vypísané výberové konanie na prípravu portálu. Počas diskusie o možnej účasti CCBE v tomto projekte boli vznesené námietky proti názvu portálu, najmä pokiaľ ide o slovo *advice*. Námietky smerovali aj proti tomu, že projekt je momentálne prezentovaný zo strany Komisie ako stránka, ktorá bude poskytovať bezplatnú právnu pomoc (*free legal advice*). Stály výbor rozhodol, že CCBE sa obráti na Komisiu s nasledovnými

mi požiadavkami: (i) zmeniť v názve slovo *advice* na *information* (ii) začleniť do portálu YEA prepojenie na vyhľadanie advokáta na stránke CCBE (v rámci projektu *Find a lawyer*) (iii) vzhľadom na to, že portál YEA nemá byť prístupný pre advokátov, požiadať o zrušenie tohto obmedzenia, resp. alternatívne trvať na tom, aby bol prístup obmedzený všetkým profesiám, ktoré by mohli informácie použiť v rámci poskytovania ich služieb.

Komisia vydala predbežné oznámenie k projektu na vytvorenie cezhraničnej siete advokátov zaoberajúcich sa obhajobou v trestnom práve. Cieľom má byť uľahčenie kontaktov medzi advokátmi v cezhraničných prípadoch. Stály výbor rozhodol o začatí prípravných prác, aby sa CCBE mohla na výberovom konaní zúčastniť. Španielska delegácia v tejto súvislosti dala do pozornosti stránku www.penalnet.eu, ktorá sa podobnou problematikou zaoberá za účasti šiestich štátov.

Predsedsníctvo CCBE informovalo o prizvaní k diskusii o zriadení European Law Institute (ELI). Na stretnutí vo Viedni boli dohodnuté nasledovné základné koordináty ELI: (i) ELI by nemal nahradiť už existujúce siete alebo organizácie (ii) mal by mať multidisciplinárny charakter s prihliadnutím na oblasti práva (iii) mal by zoskupovať všetky právnické profesie a (iv) mal by rešpektovať geografickú diverzitu a rôzne tradície a práva v rámci EÚ. Otázka vzniku ELI bude prerokovaná na marcovom zasadnutí Stáleho výboru.

Komisia v rámciprehodnocovania smernice Európskeho parlamentu a rady 2005/36/ES o uznávaní odborných kvalifikácií zvažuje zavedenie jednotného európskeho profesijného preukazu (*European Professional Card*). CCBE musí rozhodnúť, či bude podporovať túto myšlienku s ohľadom na existenciu preukazu CCBE.

Na zasadnutí odznali informácie o aktuálnom stave projektov e-Justice. CCBE vytvára projekt *Find-A-Lawyer*, ktorý má byť súčasťou e-justice portálu a má prepojiť národné databázy advokátov do jednotného systému. Zúčastnené štáty ukončili fázu I. projektu a začala II. fáza, ktorá je zameraná na technickú stránku projektu.

V januári 2011 sa spustila pilotná fáza projektu e-Codex, na ktorom sa zúčastňuje 16 ministerstiev spravodlivosti členských štátov spolu so CCBE a CNUE (*Council of the Notariats of the European Union* – Rada notárskych komôr Európskej únie). Jeho cieľom je vzájomné prepojenie viacerých národných databáz (napr. obchodné registre, insolvenčné registre, registre závetov, matriky, ale aj možnosť sledovania stavu súdnych konaní a pod.).

Na záver zasadnutia odznala informácia o zriadení účtu CCBE na sociálnej sieti Twitter pod menom *CCBEinfo*, kde je možné sledovať novinky týkajúce sa organizácie a jej práce. Skúmajú sa aj možnosti zriadenia účtu na LinkedIn. Na sieti Facebook sa o zriadení účtu neuvažuje vzhľadom na politiku ochrany osobných údajov.

Mgr. Michal Bužek

člen pracovnej skupiny pre zahraničné vzťahy
a člen delegácie SAK v CCBE

Bulletin advokacie prináša...

Vyberáme z čísla 12/2010
českého *Bulletinu advokacie*

Úvodník podpredsedu ČAK, JUDr. Jana Broža s názvom **O správe majetku alebo o čo všetko sa stará predstavenstvo** je venovaný informáciám o správe majetku komory s dôrazom na rekonštrukciu sídla komory, ako aj plánom v tejto oblasti.

Časť týkajúca sa aktuálnej tematiky informuje o zavedení elektronického identifikačného preukazu, podrobnosti ktorého sú upravené vyhláškou č. 176/2010 Sb. Elektronický identifikačný preukaz bude plniť jednak všetky funkcie doterajšieho papierového preukazu advokáta, advokátskeho koncipienta, či usadeného euroadvokáta, teda funkciu preukaznú a vďaka technológii kontaktného čipu bude možné preukaz použiť aj ako úložisko dát, napr. rôznych certifikátov. Výmena preukazov je podľa novely zákona o advokácii vykonanej zákonom č. 219/2009 Sb. povinná pre všetkých najneskôr do 1. 9. 2011.

Číslo prináša informáciu o vyhodnotení súťaže „Právnická firma roku 2010“, ktorá bola oproti predchádzajúcemu roku rozšírená o štyri nové kategórie. Spolu boli teda rozdane ceny – Plastiky svätého Yva – v pätnástich kategóriách. Rubrika zároveň informuje o krste knihy PhDr. Václava Budinského *Humor (nejen) pro právní praxi*. Krstným otcom sa stal predseda ČAK JUDr. Martin Vychopen, Česká advokátska komora je partnerom knihy. Predovšetkým humor, nie len vo vzťahu k právu, je aj obsahom publikovaného rozhovoru s autorom knihy. Číslo obsahuje aj prehľadnú informáciu o povinných platbách advokátov a poistení výkonu povolania.

V rámci prehľadu judikatúry sa číslo venuje Nálezu ústavného súdu ČR zo dňa 14. 10. 2010 č. j. I. ÚS 2025/10 dotýkajúceho sa odmeny obhajcu *ex officio*. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva je k dispozícii rozhodnutie Mcready v. Česká republika, č. 4824/06 a 15512/08, rozsudok Piatej sekcie ESHP z 22. apríla 2010 dotýkajúci sa dĺžky konania.

V časti z advokacie sú obsiahnuté závery z praxe výboru pre odbornú pomoc a ochranu záujmov advokátov a vybraný prípad z disciplinárnej praxe, publikovaný stĺpček Karola Čermáka s názvom *My Kocourkovští* a informácia o novembrovom zasadnutí ČAK. Časť prináša aj novú rubriku *Reagujete* venovanú reakciám čitateľov *Bulletinu advokacie* a informácie o návšteve pobočky ČAK v Brne predsedom Ústavného súdu Arménska a o konferencii manažérov (tajomníkov a výkonných riaditeľov) advokátskych komôr pri príležitosti 50. výročia založenia organizácie CEEBA (*Chief Executives of European Bar Associations*).

Komparatívne zaujímavé je porovnanie odmeny advokáta vo vybraných krajinách Európskej únie vrátane Slovenskej republiky.

Rubrika *Informace* a zaujímavosti informuje o pripravovaných vzdelávacích podujatiach ČAK a o odovzdávaní medailí Antonína rytíře Randy za rok 2010 a v závere prináša koncoročné zamyslenie prof. Hajna s názvom *Dizertácia ako silvestrovská téma*.

Informácie o odbornej literatúre obsahujú recenzie kníh *Nové jevy v právu na počátku 21. století, II. svazek: Teoretické a ústavní impulzy rozvoje práva* od autorského kolektívu Aleš Gerloch, Michal Tomášek et al. a *Případ Marie Navarové* od Arnošta Lustiga.

Príspevky z odbornej teórie a praxe sú venované nasledovným problémom:

Prof. JUDr. Irena Pelikánová, DrSc.,
sudkyňa luxemburského Tribunálu

Rozum, právo a interpretácia

Autorka rozoberá interpretáciu práva v českej súčasnosti, venuje sa jej podstate a kategorizácii. Upozorňuje na skutočnosť, že prístup k právnej interpretácii implicitne zaujímaný tými, ktorí právo tvoria a aplikujú, ovplyvňuje zásadným spôsobom neúspechy pri snahe vybudovať právny štát. Venuje sa tiež interpretačnej činnosti sudcu a jej komunitárnemu aspektu, zdôrazňuje, že v českom procesnom práve nenačádza prekážky na skúmanie rozporu s komunitárnym právom sudcom z úradnej povinnosti. V závere upozorňuje na dôležitosť interpretácie práva ako dôležitej súčasti činnosti každého praktického právnik, predovšetkým sudcu a jej význam pri formovaní právnej kultúry a právneho vedomia spoločnosti.

JUDr. Jan Kocina, PhD., advokát

Prehliadka iných priestorov a pozemkov vo svetle nálezů pléna ÚS

Článok je venovaný rozhodnutiu pléna Ústavného súdu ČR z 8. 6. 2010 pod sp. zn. Pl. ÚS 3/09, publikovanému v Zbierke zákonov pod č. 219/2010 Sb. dňa 8. 7. 2010, ktorým bolo zrušené ustanovenie § 83a ods. 1 v časti prvej a druhej vety zák. č. 141/1961 Sb. o trestnom konaní (Trestný poriadok) v znení neskorších predpisov. Článok sa zaoberá niektorými spornými aktuálnymi otázkami, ktoré sa vzťahujú k citovanému nález, napr. či je možné používať v neskončených trestných konaniach dôkazy obstarané zákonom predpokladaným spôsobom obsiahnutým v § 83a ods. 1 Trestného poriadku do doby vyhlásenia citovaného nález v Zbierke zákonov. Autor upozorňuje na retroaktívne účinky nález. Na záver dospieva k názoru, že dôkaz vykonaný nariadením prehliadky iných priestorov a pozemkov štátnym zástupcom alebo policajným orgánom s predchádzajúcim súhlasom štátneho zástupcu, ktorý bol vykonaný v právoplatne neskončenom trestnom konaní, nemôže byť použitý ako dôkaz a tiež, že sudca, ktorý nariadil prehliadku iných priestorov a pozemkov, v prípravnom konaní, je po podaní obžaloby vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania.

Mgr. Kamila Klváčová, advokátka a doktorandka
na katedre trestného práva na PF UP v Olomouci

Podanie obžaloby

pri neprávoplatne začatom trestnom stíhaní a možnosti riešenia tejto situácie v konaní pred súdom

Článok teoreticky rozoberá postup orgánov činných v trestnom konaní, resp. policajných orgánov a štátneho zastupiteľstva. Cieľom článku je aj vyvolať odbornú diskusiu na tému použitia *analogie legis* v trestnom práve procesnom, prípadne upozorniť na nežiaduci stav právnej úpravy. Autorka v článku rozoberá situáciu, pri ktorej štátne zastupiteľstvo podá obžalobu v medziobdobí medzi dorúčením uznesenia o vznesení obvinenia a jeho právoplatnosťou (teda do negatívneho rozhodnutia o sťažnosti podanej proti uzneseniu o vznesení obvinenia). Autorka zastáva názor, že v takomto prípade dochádza k významnému zásahu do práva na spravodlivý proces obvineného, pretože takýmto spôsobom je fakticky vylúčený z možnosti procesnej obrany proti uzneseniu policajného orgánu a je mu odňatá možnosť obhajovať sa. V ďalšom pokračovaní článku sa autorka zaoberá možnosťou analógie k ustanoveniu § 221 Trestného poriadku a vrátením veci štátnemu zástupcovi na došetrenie.

JUDr. Petr Pospíšil, advokát

Kto môže uzavrieť rozhodcovskú zmluvu

Príspevok analyzuje platnosť rozhodcovských doložiek, upozorňuje na možno prekvapivé najnovšie súdne rozhodnutia vzhľadom na ich dôsledný príklon k procesnej povahe rozhodcovskej zmluvy. Poukazuje na rozhodnutie Krajského súdu v Brne č. j. 4 Cmo 328/2009-62, zo dňa 17. 12. 2009, potvrdené Vrchným súdom v Olomouci, v ktorom súd dospel k záveru, a to aj napriek skutočnosti, že podľa výpisu z obchodného registra spoločnosti písomné právne úkony podpisuje predseda predstavenstva spolu s ďalším členom predstavenstva, že rozhodcovská doložka je procesnoprávny úkon a je preto dostačujúce, ak ju za danú akciovú spoločnosť podpísal predseda predstavenstva akciovej spoločnosti v súlade s § 21 Občianskeho súdneho poriadku. Príspevok sa ďalej venuje zastúpeniu pri uzavieraní rozhodcovských zmlúv a vyvodzuje záver, že na platnosť rozhodcovskej zmluvy splnomocnencom sa vyžaduje výslovné splnomocnenie aj na uzatvorenie rozhodcovskej doložky, čo platí aj v prípade, že rozhodcovská zmluva má podobu rozhodcovskej doložky.

Spracoval JUDr. Peter Kalata

Kancelária SAK

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Povinnosť advokáta zdržať sa akýchkoľvek postupov znižujúcich dôstojnosť advokátskeho stavu

S výkonom advokácie sa nezlučuje akýkoľvek postup, ktorý môže byť inou osobou subjektívne vnímaný ako vydieranie, ani postup, kedy advokát bezdôvodne rozširuje vzťah klienta a jeho protistrany na ďalšie osoby, ktoré nie sú účastníkmi daného sporu.

(Rozhodnutie disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie Českej advokátskej komory z 2. septembra 2008, sp. zn. K 25/2008)¹

Dotknuté ustanovenia:

- § 16 ods. 2, § 17 zákona č. 85/1996 Sb. o advokácii
- čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky
- obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov: § 18 ods. 2² a 3³ zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a § 2 ods. 4⁴ Advokátskeho poriadku SAK zo dňa 19. 6. 2010

Disciplinárny senát uznal disciplinárne obvineného advokáta za vinného tým, že ako právny zástupca A. B. vo veci vymáhania jej pohľadávky voči J. V. poslal dňa 15. 10. 2007 rodičom J. V. list, ktorým ich vyzval, aby využili svoj rodičovský vplyv na J. V., aby uhradil svoje dlhy s tým, že pokiaľ J. V. tak neurobí, rodine rodičov J. V. budú spôsobené nemalé problémy,

teda

- pri výkone advokácie nekonal čestne,
- pri výkone advokácie nepostupoval tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu, keď za týmto účelom nedodržiaval pravidlá profesionálnej etiky, ktoré mu ukládajú povinnosť všeobecne poctivým, čestným a slušným správaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu,

čím porušil

ust. § 16 ods. 2⁵ a § 17⁶ zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky.⁷

Podľa § 32 ods. 5 zákona o advokácii bolo upustené od uloženia disciplinárneho opatrenia.

Disciplinárne obvinenému advokátovi bola súčasne uložená povinnosť zaplatiť na účet Českej advokátskej komory náhradu nákladov konania vo výške 3 000 Kč do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z odôvodnenia:

Disciplinárny žalobca podal na disciplinárne obvineného disciplinárnu žalobu pre skutok uvedený vo výrokovvej časti tohto rozhodnutia na základe podnetu sťažovateľa – otca J. V., voči ktorému kárne obvinený vymáhal pohľadávku svojej klientky A. B. Sťažovateľ vo svojom liste uviedol, že po prečítaní listu disciplinárne obvineného, ktorý obsahoval okrem iného vyhrážku, že „spôsobí našej rodine nemalé problémy“, sa manželka sťažovateľa nervovo zrútila. Podľa názoru sťažovateľa „advokát nemá dôvod ani právo sa takýmto spôsobom vyhrožovať“ a dodal, že jeho syn je plnoletý, má 40 rokov a sám nesie zodpovednosť za svoje konanie.

Disciplinárne obvinený vo svojom písomnom vyjadrení uviedol, že na výslovnú žiadosť svojho kolegu advokáta JUDr. V. B., s ktorým vykonáva advokáciu v združení, prevzal zastúpenie jeho manželky pani A. B. vo veci vymáhania jej pohľadávky voči J. V. Následne zaslal dlžníkovi J. V. výzvu na zaplatenie, a keď tento nereagoval, na výslovnú žiadosť klientky pripravil a odoslal rodičom dlžníka list, ktorý obsahoval žiadosť o vyvinutie príslušného vplyvu na ich syna, smerujúceho k zaplateniu jeho dlhu. K tomu uviedol, že jeho úmyslom nebolo vyhrožovať sa protiprávnym spôsobom sťažovateľovi alebo jeho manželke.

K písomnému vyjadreniu disciplinárne obvineného sa pripojila klientka A. B. ako aj jej manžel JUDr. V. B., ktorí zhodne prehlásili, že ich cieľom v žiadnom prípade nebolo vymáhanie dlhu protiprávnym spôsobom.

Na pojednávaní disciplinárneho senátu disciplinárne obvinený spresnil, že na strane sťažovateľov nešlo o cudzích ľudí, pretože sťažovateľ pracoval istý čas ako zamestnanec v advokátskej kancelárii jeho kolegu advokáta JUDr. V. B., pričom na základe prosby sťažovateľa JUDr. V. B. pristúpil na spoločné podnikanie so synom sťažovateľa. Neskôr JUDr. V. B. ukončil spoločné podnikanie so synom sťažovateľa a zároveň previedol majetkové podiely príslušných spoločností na syna sťažovateľa, ktorý však do dnešného dňa dlh nezaplátil a na jeho spoločnosť bol medzitým vyhlásený konkurz. Prihlásené pohľadávky dosahujú výšku približne pol miliardy korún.

Disciplinárne obvinený ďalej uviedol, že sťažovateľ je s celým sporným prípadom dobre oboznámený, pretože sám istú dobu pôsobil vo funkcii konateľa jednej z dotknutých spoločností a okrem toho bol osobne prítomný pri uzatváraní zmlúv o prevode obchodného podielu zo strany manželky advokáta JUDr. V. B.

Disciplinárne obvinený na pojednávaní ďalej vysvetlil, že list, ktorý bol poslaný sťažovateľovi v skutočnosti koncipoval JUDr. V. B. a disciplinárne obvinený ho iba podpísal. Na záver dodal, že sám by spornú formuláciu v tomto liste pravdepodobne nepoužil a dnes by už nič podobné nepodpísal, na druhej strane si však svojho kolegu advokáta JUDr. V. B. naďalej váži a považuje ho za svoj vzor.

Na pojednávaní disciplinárneho senátu sa zúčastnil tak tiež JUDr. V. B. ktorý bol vypočutý ako svedok. Advokát JUDr. V. B. priznal, že sporný list skutočne napísal on sám, pričom účelom tohto listu neboli vyhrážky ani zastrašovanie sťažovateľa. Ďalej poukázal na to, že rodina sťažovateľa je majetkovo prepojená a keďže syn sťažovateľa nemá žiaden majetok, podanie prípadnej žaloby by skutočne mohlo mať nepríjemné následky pre celú rodinu sťažovateľa, čomu sa snažil týmto listom zabrániť.

Na základe vykonaného dokazovania disciplinárny senát dospel k záveru, že disciplinárne obvinený týmto postupom porušil ust. § 16 ods. 2 a § 17 zákona č. 85/1996 Sb. o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky a toto porušenie je nutné posúdiť ako disciplinárne previnenie.

„Disciplinárny senát je presvedčený, že s výkonom advokácie sa nezlučuje akýkoľvek postup, ktorý môže iná osoba subjektívne vnímať ako vydieranie, ani postup, kedy advokát bezdôvodne rozširuje vzťah klienta a jeho protistrany na ďalšie osoby, ktoré nie sú účastníkmi daného sporu (v danom prípade na rodičov plnoletej protistrany klientky disciplinárne obvineného). Skutočnosť, že list, proti ktorému sťažovateľ namietal, koncipoval niekto iný než sám disciplinárne obvinený, nemôže disciplinárne obvineného jeho zodpovednosti úplne zbaviť, pretože tento list nepochybne podpísal, a preto je za jeho obsah úplne zodpovedný.“

Disciplinárny senát dôsledne zvážil všetky okolnosti tohto prípadu vrátane prejavu úprimnej ľútosti disciplinárne obvineného a dospel k záveru, že v danom prípade je možné samotné prejednanie veci považovať za postačujúce, a preto od uloženia disciplinárneho opatrenia v súlade s ust. § 32 ods. 5 zákona o advokácii upustil.

Disciplinárny senát zároveň rozhodol o povinnosti disciplinárne obvineného uhradiť náklady disciplinárneho konania, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia.

Poznámky

- 1 Spracované a preložené podľa: **Sbírka kárných rozhodnutí České advokátní komory 2008–2009**, zostavené a upravené: JUDr. Jiří Melichar. Česká advokátní komora, Praha 2010, s. 21–23.
- 2 **§ 18 ods. 2 slovenského zákona o advokácii:** „Advokát je povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorou sa rozumie, že koná čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využíva všetky právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb.“
- 3 **§ 18 ods. 3 slovenského zákona o advokácii:** „Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu. V záujme toho je povinný dodržiavať pravidlá profesijnej etiky a iné pravidlá, ktoré určuje predpis komory.“
- 4 **§ 2 ods. 4 Advokátskeho poriadku SAK:** „Advokát nesmie prijať poverenie, ktoré by znižovalo dôstojnosť advokátskeho stavu a smie použiť len prostriedky, ktoré sú v súlade so všeobecne záväznými predpismi, dobrými mravmi a zásadami slušného správania sa.“
- 5 **§ 16 ods. 2 českého zákona o advokácii:** „Pri výkone advokácie je advokát povinný konať čestne a svedomito; je povinný využívať dôsledne všetky zákonné prostriedky a v ich rámci uplatniť v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia pokladá za prospešné.“
- 6 **§ 17 českého zákona o advokácii:** „Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu; na tento účel je hlavne povinný dodržiavať pravidlá profesionálnej etiky a pravidla súťaže. Pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže stanoví stavovský predpis.“
- 7 **Čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky ČAK:** „Advokát je všeobecne povinný poctivým, čestným a slušným správaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu.“

Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala:

Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka

Banskobystrický proces

JUDr. Peter Kerecman, PhD.

Prinášame druhú časť referátu, ktorý odznel na siedmej Konferencii o histórii advokácie 26. novembra 2010. Tradičné podujatie usporiadal Výbor pre históriu advokácie Českej advokátskej komory a Spoločnosť pre históriu advokácie.

Matúš Dula (1846 – 1926)

Matúš Dula sa narodil 28. 6. 1846 v Blatnici v roľníckej rodine Matúša Dulu, st. a Anny, rod. Duchajovej. Jeho otec bol kupcom (šafanikom), cestoval po svete, bol azda prvý Slováč, ktorý došiel až do Irkutska. V dôsledku revolúcie v Poľsku sa však musel vrátiť z Ruska domov, kde sa potom venoval hospodárstvu. Zapojil sa aktívne do revolučného diania (1848), spoločne s učiteľom Jurajom Šoltýsom propagoval v Blatnici a na okolí slovanskú vzájomnosť, v roku 1848 bol uväznený.

Detstvo a štúdium

Spomínaný učiteľ Juraj Šoltýs najprv učil aj malého Matúša v obecnej škole v Blatnici a Mošovciach. Ako spomína Dula vo vlastnom životopise, „*práca Šoltýsova, moje vlohy, zvlášte však ale pevný úmysel otcov, by som sa niekedy v živote stal šikovným šafanikom a rodnej obci osožným občanom, pohli môjho otca, že ma v jeseni 1858 do Kežmarku zaviezol, kde som na evanjelickom gymnáziu tretiu a štvrtú triedu odbavil v nemčine – ktorú reč za nevyhnutnú otec považoval, lebo som na dráhu šafanicú vystúpiť som mal*“. V Kežmarku študoval tri roky (1858 – 1861). Spomína si na profesora Torbegera: „*Zaochádzanie tohto muža so mnou a vôbec s celým jemu podriadeným žiactvom, vzbudilo vo mne náklonnosť ku ďalšiemu štúdiu tak, že som po odpravení nižšieho gymnázia, o šafaníctve viacej ani počuť nechcel. Rodičom sa táto premena v mojom zmýšľaní zpočiatku neveľmi páčila... Na moje doliehanie a prosby, po starostlivom rodičovskom ponaučení, že „nie stav, nie učenosť, nie bohatstvo, nie oblek, robí človeka šťastným a statočným ale spokojnosť osudom, nábožná myseľ a dobré skutky“, dali mi vôľu rozhodnúť sa, či na tú alebo druhú cestu sa dám. Po uplynutí prázdnin vybral som sa teda znova do Kežmarku*“. Po absolvovaní piatej triedy v Kežmarku pokračoval tri roky na maďarskom gymnáziu v Rožňave, kde zmaturoval (1864). V tom čase sa už očakávalo, že sa stane kňazom, dokonca kázal podľa pokynov evanjelických farárov (v Betliari, Nižnej Slanej). Ďalej Dula spomína: „*Keď som sa so svedectvom dospelosti z Rožňavy do drahého domova navrátil, bol som už ale odhodlaný právnickým štúdiám sa venovať*“. A tak sa začali prípravy. „*Rodičia moji nahospodárený kapitálík vynaložili na moje gymnaziálne štúdiá a na*

veno mojej najstaršej sestry, výnos z malého hospodárstva v najúrodnejších rokoch ani na moje vydržanie nebol dostačujúci. Z posledných síl ma do Viedne nakoniec ale vystrojili“.

Právo začal Dula študovať vo Viedni (1864), kde spolu založil spolok Slovenské okolie (spomedzi študentov práva mal 25 členov). Počas prvých prázdnin sa vrátil domov, na čo spomína: „*Cez prázdniny prijal ma blahorodý pán advokát Pavel Mudroň do jeho kancelárie. Týmto mi bolo popriate od počiatku theoriu so životom spojovať a krásny cieľ účinkovania právnika vôbec a slovenského zvlášte učiť sa poznávať*“.

Pre Viedeň sa Dula rozhodol nielen preto, že tam bolo mnoho slovenských študentov, ale aj preto, že v tom čase Viedeň sľubovala Slovákom možnosť účasti v štátnej administratíve a v súdnictve. Po tom, čo sa sľuby nenaplnili, rozhodol sa v roku 1867 prejsť do Budapešti. V tomto období si zapisuje do zošita svoje básne datované rokmi 1867 – 1872 s názvami ako napr. „Či ťa ľúbim?“, „Pomsta“, alebo „Zmrznuté dieťa“ (26. 4. 1872).

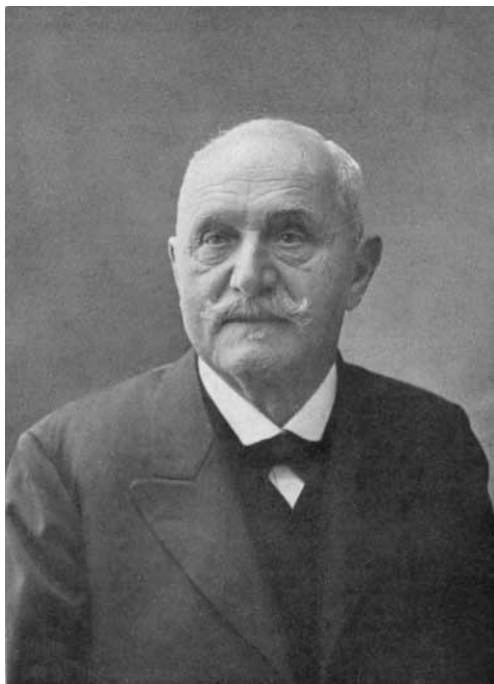
Koncipient a advokát

Po skončení štúdia nastúpil Dula k Pavlovi Mudroňovi ako koncipient. Po tom, čo získal doktorát a zložil advokátsku skúšku (1871), otvoril si v októbri vlastnú advokátsku prax v Turčianskom Sv. Martine.

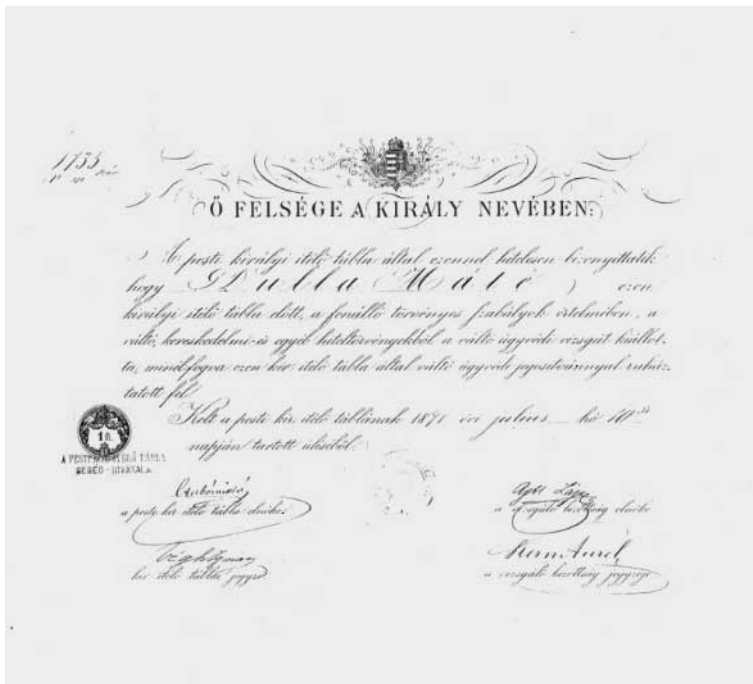
Ako advokát viedol boj za obnovenie gymnázia v Martine (predtým tam existovalo od roku 1867 do jeho zrušenia v roku 1874). Martinská evanjelická cirkev rozhodla o znovuzriadení gymnázia, Dula bol členom komisie pre prípravu gymnázia. Dosiahol, že rozhodnutie martinskej cirkvi schválil aj prešporský konvent. Toto rozhodnutie musel ešte odobriť generálny konvent v Pešti. Bez ohľadu na autonómiu dištriktálneho konventu však jeho rozhodnutie zrušil. Na konvente v Pešti Dula obhajoval vec tak razantne, že ho nazvali „divoký Dula“. Následne intervenoval aj u ministra vyučovania Albína Csákyho, ktorý však odpovedal, že povolí zriadenie gymnázia len ak bude jeho vyučovacím jazykom maďarčina.

Keď básnik Pavol Országh Hviezdoslav hodlal vydať svoje verše a všetky vydavateľstvá mu z obavy vydanie odmietli, Dula založil (1886) v Martine s Andrejom Halašom Kníhkupecko-nakladateľský spolok a knihu vydal.

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Matúš Dula (SNK – ALU)

Advokátsky diplom Matúša Dula z 3. júla 1871 (SNK – ALU, sign. 50 F 28)

Dula sa podieľal aj na vybudovaní martinského Národného domu (1887). Stavba bola vykonaná na základe zásady spoluvlastníctva tých, ktorí na stavbu prispeli (podielmi 50 zlatiek) a boli zapísaní ako spoluvlastníci aj do pozemkovej knihy. To všetko z obavy pred konfiškáciou, ktorá hrozila, ak by išlo o majetok spolkový. Ale ani tak sa dielo nepodarilo úplne. Nápis „Národný dom“ nebol povolený a zostal iba „Dom“. Následne bolo zakázané v ňom usporadúvať spoločenské akcie s odôvodnením, že údajne „strop sály môže kedykoľvek spadnúť“, napriek tomu, že zo stanoviska osloveného znalca vyplýval opak. Budova mala slúžiť i ako hotel, Dom však nedostal povolenie čapovať nápoje, a tak sa museli priňašať. O neskoršie vydanie povolenia na užívanie dvorany a vydanie hostinskej koncesie sa zaslúžil práve Dula.

Rodina

Manželkou Matúša Dula sa stala **Vilma**, rod. Paulíny-Tóthová (1856 – 1908), dcéra Viliama Paulíny-Tótha. Mali spolu štyri deti, z nich Ján (1877 – 1904) vyštudoval právo a dcéra Viera (1881 – 1952) sa stala manželkou Jána Záturského.

S Vilmou Paulíny-Tóthovou sa Matúš Dula zosobášil 8. 1. 1873. Bola vzdelanou a distingvovanou dámou, ktorá vytvorila v ich dome miesto pre každého slovenského návštevníka Martina. Keď sa mala konať v Martine (1893) oslava stého výročia narodenia Jána Kollára (zúčastnil sa na nej aj T. G. Masaryk), po tom, čo bola zakázaná, žandári rozháňali ľud zhromaždený na martinských uliciach a obklúčili aj miestnosť, kde mal byť hosťom podávaný slávnostný obed, Dula pozval hostí do svojho domu a v záhrade ich všetkých pohostil, nehladiac na prípadné následky.

Dulov dom stál vedľa domu Paulínyho-Tótha. Podľa spomienok Jána Hrušovského: „Blahobytné bývalo sa u Dulov. Vkusne zariadené, priestrané izby s mohutnými krbmi, všet-

ko svedčilo o nevťieravom bohatstve a o umení, využívať rozumne, kultúrneho človeka dôstojným spôsobom prednosti a dobré stránky hmotných statkov. Veď u Dulov mali na podiv a závišť celého mesta aj kachličkami vykladanú kúpeľňu, do ktorej sa pumpovala voda zvláštnou strojovou pumpou v kuchyni.“ V záhrade na Železničnej ulici si nechal Dula postaviť tenisový dvorec.

Advokát

Ako obhajca sa zapojil Dula do Klužského memorandového procesu (1894), zúčastnil sa aj na Národnostnom kongrese v Pešti (1895), stál pri zrode Česko-slovenskej jednoty.

Rovnako ako Halaša aj on veľa energie venoval voľbám. V Martinskom okrese, kde kandidoval Pavol Mudroň, však vrchnosť preložila volebné miesto z uvedomelého Martina do Sučian. Keď Dula priviedol k voľbám údajne okolo 800 slovenských voličov a maďarský kandidát nebol ani navrhnutý, predseda volieb Lehotzky prehlásil, že nebol právoplatne zvolený, voľby zrušil a okres ostal bez poslanca až do vypísania nových volieb. V druhom obvode kandidoval Paulíny-Tóth, tu bolo volebné miesto preložené z Mošoviec do Štubnianskych Teplíc. Prichádzajúcich slovenských voličov nechal predseda rozohnať vojskom. Dula márne venoval agitácii medzi slovenskými voličmi celé mesiace priprav. Sám kandidoval iba raz (1881) po Paulíny-Tóthovi v okrese Štubnianskoteplíckom, avšak neuspel. Potom už iba pomáhal pri voľbách Pavlovi Mudroňovi (kandidoval márne osemkrát).

Ako advokát v 80. rokoch 19. stor. zastupoval vládou prenasledovaných Slovákov – Gustáva Kellnera či farára Mošteňana. V roku 1899 v tzv. Memorandovom procese obhajoval martinských národovcov. O rok neskôr sám zasadol na lavicu obžalovaných v bansko-bystrickom procese spoločne s Andrejom Halašom a Svetozárom Hurbanom.

Svetozár Miloslav Hurban Vajanský (1847 – 1916)

Svetozár Miloslav Hurban (16. 1. 1847, Hlboké – 17. 8. 1916, Martin) sa stal známym ako spisovateľ pod menom Vajanský. Je autorom románov „Letiace tiene“ (1883), či „Suchá ratolesť“ (1884). Pôvodným povoláním bol však advokát.

Detstvo a štúdiá

Svetozár Hurban sa narodil 16. 1. 1847 v Hlbokom ako prvorođený syn na evanjelickej fare svojho otca – národovca Jozefa Miloslava Hurbana (1817 – 1888). Jeho matkou bola Anna Hurbanová, rod. Jurkovičová, dcéra Samuela Jurkoviča. Práve Samuel Jurkovič napísal o malom Svetozárovi po jeho narodení, že bol „pekne vyvinutým chlapčekom, ktorý čo do výzoru i zdravia by mal robiť famílii česť“. Svetozár mal ôsmich súrodencov, jeho sestra Ľudmila (1860 – 1886) sa vydala za advokáta Dionýza Feju (1844 – 1931).

V revolučnom roku 1848 bola hlboká fara vyrabovaná, na dvore postavili pre Jozefa Hurbana šibenicu. Anna Hurbanová aj s malým Svetozárom, ktorý práve prekonával osýpky, museli v noci z fary ujsť. Uchýlili sa na Moravu, odkiaľ sa vrátili po dvoch rokoch.

Svetozárovi otec vštepoval prvé základy vedomostí, dbal na rozvíjanie jeho osobnosti. Študoval najprv v rodisku (1853 – 1858), do gymnázia sa zapísal v Modre, kde bol v tom čase riaditeľom Kalinčiak, s ním ale potom odišiel na Tešínske gymnázium (1858 – 1861). Z tohto času pochádza list, ktorý Svetozárovi poslal jeho otec a v ktorom píše: „... ako hovoríš, je veľa nepriateľov. To ale nie sú Tvoji nepriatelia, lež Tvojho národa. Ty sa len usiluj, aby si časom mohol cnosťou, vierou, učenosťou a pevným názorom, či charakterom porážať týchto nepriateľov.“ Po troch rokoch v Tešíne otec posielal syna na nemecké gymnázium do Horných Streliec. V roku 1863 odchádza na stáž do Stendalu vďaka pomoci nemeckých evanjelických kruhov. Počas štúdií v zahraničí sa jeho otec obáva, aby sa mu syn neodnárodnil: „Slovensky hodne zabudneš do prázdnin, aj prízvuk strátiš, ale niečo – zmysel Ti predsa ostane. Len srdce nestrať!“ Ďalšie triedy gymnázia absolvoval Svetozár Hurban v Banskej Bystrici, kde zmaturoval (1867).

Napriek otcovmu želaniu, aby študoval teológiu, sa Svetozár zapísal po maturite na právnickú akadémiu v Bratislave. Bol rozhodnutý stať sa advokátom pre nezávislosť tohto povolania. Počas štúdia na bratislavskej akadémii (1867 – 1870) bol členom a predsedom spolku Naprej. Štúdium ukončil zložením skúšok (1870). Spomína: „Skúška mi šla dobre, len som sa jej veľmi bál.“ Pokračuje v štúdiu v Budapešti.

Ešte v Bratislave sa v januári 1870 Svetozár Hurban zasnúbil s **Idou Michalovitsovou**, pochádzajúcou z maďarsko-nemeckej rodiny, ktorej otec bol od roku 1871 prezidentom prešporského súdu. Keďže Svetozár vedel, že jeho rodičia si priali, aby mal za ženu Slovenku, obával sa, či so zasnubami budú súhlasiť. Otec mu ale píše: „Dom je Maďarónsko-ne-

Svetozár Hurban Vajanský (SNK – ALU)

mecký a náš dom je vieš aký. Nerob si z toho nič, Idušku my ratujeme svojím časom.“ Samotný Svetozár sa obával aj toho, či dokáže rodinu užiť: „Ktovie, Idka, či nás nebude tlačiť bieda. Veď ako Ti je známo, Slovania v Rakúsku sú prenasledovaní. A ktovie, Idka moja, či Ti ja budem môcť zabezpečiť, na čo si Ty bola zvyknutá... Mojou úlohou je brániť môj ľud. Ty máš byť viničom, ktorý sa láskavo ovinie k svojmu stĺpu a podopiera ho. Len láska je vlastou ženy... Vášňou odletí, ale požehnanie lásky zostane.“

Koncipient a advokát

Po skončení štúdií vykonával koncipientskú prax v advokátskej kancelárii Vendelína Kutlíka v Trnave (1870 – 1871), potom u dr. Kučiniho v Pešti. Po návrate z vojenskej prezenčnej služby (1873) prax dokončil u Michala Mudroňa v Bratislave.

V roku 1874 zložil advokátsku skúšku a otvoril si vlastnú advokátsku kanceláriu v Skalici. S Idou Michalovitsovou sa nakoniec oženil (4. 5. 1875 v Bratislave). Ako advokátovi sa mu však nedarilo, pokúšal sa uchýtiť postupne aj vo Viedni, Bratislave, Námestove a Liptovskom Mikuláši (1876 – 1878).

V júni 1878 bol povolaný do vojenskej služby na rakúsko-uhorskú okupáciu Bosny. Literárne sa začal venovať zážitkom z nedobrovoľnej účasti na tejto okupácii, čo mu otvorilo cestu k redaktorstvu v Národných novinách, v ktorých sa stal redaktorom (15. 11. 1878) a neskôr šéfredaktorom (4. 12. 1906), ktorým bol do smrti.

V roku 1888 zomiera Svetozárov otec. Keď mu chce rodina o štyri roky odhaliť nový náhrobok, žandári spomienkové zhromaždenie brutálne rozoženú. Svetozár napíše článok „Hyenizmus v Uhrách“ (Národné noviny 13. 9. 1892), za ktorý si vyslúžil ročné väzenie v Segedíne (od 17. 2. 1893).

(pokračovanie v budúcom čísle)

bulletin slovenskej advokácie

Mesačník Slovenskej advokátskej komory
Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 200 ks

Redakčná rada:

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)
JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)
JUDr. Ing. Imrich Flassik (čestný podpredseda)
Mgr. Marek Benedik
doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.
JUDr. Zuzana Ďurišová
JUDr. Roman Hošovský
JUDr. Ondrej Mularčík
prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.
JUDr. František Sedláčko, LL.M.
JUDr. Alexander Škrinár, CSc.
JUDr. Marek Števček, PhD.
JUDr. Andrea Tomlainová, PhD.
prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:

PhDr. Nad'a Ondrišová, tel.: 02/5296 1236
ondrisova@sak.sk

Administrácia:

Darina Stračinová, tel.: 02/5296 1556
darina.stracinova@sak.sk

Sídlo redakcie:

SAK, Kolárska 4, 813 42 Bratislava
tel.: 02/5296 1556, 5296 1236
fax: 02/5296 1554, 5292 4056

Vizuálna koncepcia a grafická úprava:

Ladislav Blecha

Predtlačová príprava:

Helondia, s. r. o., Bratislava

Tlač:

Print Hall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:

Kancelária SAK
Kolárska 4, 813 42 Bratislava
fax: 02/5292 4056, 5296 1554

reg. č. MK SR: 4161/10

ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 23. 2. 2011

Uzávierka redakčnej časti: 4. 3. 2011

Toto číslo vyšlo 24. 3. 2011

Foto na obálke: Trnava (www.fotolia.com)

Pokyny pre autorov odborných článkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis v elektronickej podobe.
2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), vedecké a akademické hodnosti, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pri dlhších príspevkoch sa odporúča krátky úvod (perex) objasňujúci výber témy. Dlhý text je vhodné členiť medzititulkami.
4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb nasleduje po akademických tituloch meno a priezvisko, v prípade potreby i vedecká hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorky a bez bodky. Pri citovaní bibliografických údajov treba dodržať nasledovnú schému:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: **Názov diela. Prípadný podtitul.** Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
6. Autor pripojí krátku **anotáciu** v rozsahu do 600 znakov vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu** o svojom aktuálnom odbornom pôsobení a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografiu**, ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej ploške.
8. Maximálny odporúčaný rozsah odborného článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier.
9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultuje s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku.
10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzititulky, vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a technické úpravy.
11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

